«የኤርትራን ህዝብ አንተ አታውቀውም፡፡ ትእቢታቸውና ንቀታቸው፡፡ መሀይሞች - ጥሬ ስጋ የሚበሉ - ቅንዝረኞች - እያሉ ነውኮ የሚሰድቡን፡፡ እንዲህ ሲሉ ታዲያ እልህ ይይዝሀል፡፡ ሆስፒታል ቢሰራላቸውም ንቀታቸው ይቀጥላል» ካለ በሁዋላ «ግን ጉዋድ ፕሬዝዳንት ያቀረብከውን ሀሳብ ተቀብለውታል?» ሲል ጠየቀው፡፡

«በሚገባ! ጥናቱን ካነበቡት በሁዋላ ጠርተው አቅፈው ሳሙኝ! 'ከሁሉም አዲስ አሳብ ለመሰንዘር ያለህን ድፍረት አደንቃለሁ' አሉኝ፡፡ እኔ ጀርመን ነው የኖርኩት፡፡ ግዴለኝም፡፡ በግልፅ ያሸኘን መናገር ለምጄያለሁ፡፡»

«ለነገሩማ ሀሳቡ ጥሩ ነው፡፡ ግን ህዝቡ እባብ ነው፡፡»

የአብርሃ ፀሎትን ክፍል የሚጠብቀው ፖሊስ ኰሎኔል ዝናውን በማየቱ መሽቆጥቆጥ ጀመረ፡፡ የአብርሀ ፀሎትን ክፍልም በችኰላ ከፈተላቸው፣

አኖሌ ወደ ኰሎኔሉ ጆሮ ጠጋ አለ፣

«ጥበቃው ከኛ ጋር ይጠጣ!» ሲል ሀሳብ አቀረበ፡፡

«ለምን?»

«ለጥንቃቄ አጠገባችን ቢሆን አይከፋም!»

ኰሎኔሉ ሳቀ፣

«እኛ እኮ ኮማንዶ ተምረናል፡፡ አይኑ ላይ አሳይተን ቆለጡን ነው የምናፈነዳለት፡፡ ላንተ ግን ...» ብሎ ሳቀበትና በሀሳቡ ተስማማ፡፡ እናም ሶስቱም ዊስኪ ጠርሙሳቸውን ከብርጭቆዎች ጋር ይዘው አብርሃ ፀሎት ክፍል ገቡ፡፡

እንደምን አደርሽ

ኖራህ!?

ምእራፍ ስምንት

- 1 -

በነጋታው ቅዳሜ ነበር እለቱ ...

ከምሽቱ ሁለት ሰአት ላይ አኖሌና የወታደር መለዮ ልብስ የለበሰ፣ ኡዚ የታጠቀ፣ ሻንጣ ያንጠለጠለ ሰው መኪናቸውን ማርያም ግምቢ ደጅላይ አቁመው በእግር ወደ ወሀኒ ቤቱ ደጃፍ ተጠጉ ...

«ማነው!?»

«እኛ ነን! አኖሌ ነኝ፡፡»

«እርሶ ኖት? ታዲያ መኪናችሁን አታስገቡም ኖሮአል?»

«ደህና ስለማንቀይ ነው፡፡ ደህና አመሸህ?»

«ደህና! ደህና! ይግቡ ...» እጅ እንደመንሳት አለ፡፡

አኖሌና ታጣቂው ረዳቱ ወደ ግቢው ዘለቁ፡፡ ፖሊሱ እጅ መንሳቱን ቀጠለ ...

«ትናንት ወዳጅህ አስቀናህ መሰለኝ!» አለው አኖሌ፡፡

«ዊስኪ ነው!?» ብሎ ፖሊሱ ከልቡ ሳቀ፡፡ «ለኛም አንድ ቀን ይደርሳል፡፡»

አኖሌ ከሻንጣ ውስጥ ግማሽ ጠርሙስ ዊስኪ አውጥቶ ሰጠው፡፡

«ደብቀህ ተጠቀም፡፡ እንዳትቀና ብዬ ነው፡፡» አለው፡፡

በደስታ ተቀብሎ፣

«ያኑርልኝ ጌታዬ ... ያኑርልኝ! ብርዱን ያባርርልኛል፡፡ ጭንቀቴን ሁሉ ይገፍልኛል፡፡»

«ትናንት ሁለት አልነበራችሁም እንዴ? የታለ ታዲያ ወዳጅህ?»

«አመሻሽቶ ይመጣል፡፡ እዚሁ ነው፡፡»

«ሰክረህ እንዳታስወቅሰኝ ደሞ፡፡ እኔን የሚነካኝ የለም፡፡ አንተ ግን መቀመቅ ትወርዳለህ፡፡»

«ይመኑኝ! ከሶስት ጉንጭ በላይ አልወስድም!»

አኖሌና መለዮ ለባሹ ወደውስጥ ዘለቁ፡፡

ሁለቱም ቃል ሳይተነፍሱ ወደ አብርሃ ፀሎት ልዩ የእስር ክፍል ደረሱ፡፡

«ማነው!?» የአብርሀ ፀሎት ልዩ ጠባቂ ነበር፡፡

«አኖሌ ነኝ!»

«ዛሬም ተመልሰው መጡ እንዴ?» ብሎ ብድግ አለ፡፡

«የትናንቱ ዊስኪ አልተስማማህም መሰለኝ?» ሲል ቀለደ፡፡

«ኧረ ምን ሲደረግ ... ስለትናንቱ እግዚአብሄር ያክብርልኝ፡፡ ሙቀት ለቆብኝ ሳይቆፈንነኝ አደረ፡፡ መቼም እግዚአብሄር ያክብርልኝ፡፡»

«ግዴለም ሰሞኑን ያልፍልሀል፡፡ በል ዛሬም እኛ ዘንድ ግባ፡፡»

ፖሊሱ የአብርሀ ፀሎትን ክፍል በፍጥነት ከፍቶ አስገባቸው፡፡

ሬድዮ በከፍተኛ ድምፅ ይጮህ ነበር፡፡ ፖሊሱ እንደትናንቱ ከዊስኪው ሊቋዋደስ ረዳቱን ተከትሎ ገባ፡፡ የአኖሌ ረዳት በያዛት ሻንጣ ላይም አይኑን ተከለ፡፡ የዊስኪ መያዥያ መሆንዋን ተገንዝቦአል፡፡ አልተሳሳተም፡፡ ከሻንጣዋ ውስጥ ዊስኪ ወጥቶ ተቀዳ፡፡ ወግ ተጀመረ፡፡ የሬድዮው ድምፅ ከፍ በማለቱ ግን መደማመጥ አልተቻለም፡፡

ፖሊሱ ግራ ተጋባ ... 'ሬድዮውን ይህን ያህል ማጮህ ለምን አስፈለገ?' ሲል ራሱን ይጠይቅ ጀመር፡፡

* * *

በር ላይ የቆመው ጠባቂ በሶስት መለኪያ አላበቃም፡፡ አምስተኛው ላይ ደርሶአል፡፡ ሞቅ ሲለው ደስታና በራስ የመተማመን ስሜት ተሰማው፡፡ ሆኖም እንቅልፍ ሞከረው፡፡ ደነገጠና ከተቀመጠበት ብድግ አለ፡፡ ሽለብ ቢያደርገው የሚደርስበትን ቅጣት ያውቃል፡፡ እና ከወዲያ ወዲህ ሲንጐራደድ ድምፅ ሰማ፡፡ ቀና አለ፡፡ አብርሃ ፀሎት ከታሰረበት ክፍል አካባቢ የመታፈን አይነት ድምፅ መሰለው ...

ማዳመጥ ጀመረ፡፡ ከሚሰማው የሬድዮ ድምፅ በላይ የሁለት ሰዎች ከፍተኛ የማስካካት ድምፅ ተከተለ፡፡

«እየተጫጫሱ ነው» ሲል አሰበና ወደ ዊስኪ ጠርሙሱ አመራ፡፡

አንዴ መጐንጨት አማረው፡፡ እናም ተጐነጨ፡፡

አስመራ ፀጥ ብላለች፡፡ ከዋክብት ሰማዩ ላይ ፈስሰዋል፡፡ ወታደሩ ማንኪያ የተባሉትን ከዋክብት ይፈልግ ጀመር፡፡ የማንኪያው ጭራ ዘወትር የሰሜንን አቅጣጫ እንደሚያመለክት በማስልጠኛ ጣቢያ ተምሮአል፡፡ የማንኪያው ጭራ አስመራን ያመለክታል ... ኤርትራን ይጠቁማል ... የጦርነት ምድርን ለዘልአለሙ ያሳያል ...

የእግር ኮሽታ ሰምቶ ዘወር አለ፡፡

«መጣችሁ እንዴ ጉዋድ አኖሌ ...»

«መጣን! ነገ ደሞ እንገናኝ ... ከጄኔራል ሁሴን ጋር እንመጣለን፡፡ ብርቱ ዘብ መሆንህን እነግራቸዋለሁ፡፡ ያውቁሀል አይደለም?»

«ወየው ጉድ! ደሞ ጄኔራሉ እኔን ይወቁኝ!? እርስዎ ሆነው አከበሩኝ፡፡» ብሎ ተቅለሰለሰ፡፡

«አለቀብህ እንዴ ውስኪ!?»

«ኧረመቸ ተነክቶ?»

«እንዳትጨርሰው ... ከነገ ወዲያ ነው የማመጣልህ!»

«ለዚህውም ያኑርልኝ ጉዋድ አኖሌ ... ያኑርልኝ ...»

«በል ደህና እደር»

«በሰላም ያሳድርልኝ»

ከግቢው ወጥተው መኪናቸውን አስነስተው ነጐዱ።

አስር የጭንቀት ደቂቃዎች።

ካራቫል ሬስቶራንት ደረሱ። አንድ አሮጌ ማርቸዲስ በሩ ላይ ቀማለች። መኪናቸውን አቁመው ወረዱ። ጊዜ አላጠፉም። ወደማርቸዲስዋ ገሰገሱ። አኖሌ ከሾፌሩ ጐን ያለውን በር ከፍቶ ገባ። አብርሀ ፀሎት ደግሞ ከሁዋላ።

ማርቸዲስዋ ተነስታ ተፈተለከች።

አዶናይ መኪናዋን እያሽከረከረ ይጮህ ነበር!

«ኩፉ አላምንም ... አብርሃ። አይኔን አላምንም... ውድ ጉዋዴ።»

«አኖሌን አመስግነው። ቃልህን መጠበቅህንም አረጋግጥ» አለው አብርሃ ፀሎት።

«አታስብ ... ከአራት ሰአት በሁዋላ ሁለታችሁም ርቃችሁ ትሄዳላችሁ።»

«ወዴት?» አለ አብርሃ ፀሎት።

«ሳህል ...»

አዶናይ መኪናዋን ከአንድ ሆቴል ጉዋሮ አስገብቶ አቆማት። ከካራቫል ሆቴል የአስራ አምስት ደቂቃ መንገድ ብቻ ነበር የተጉዋዙት። አካባቢው ጨለማ ነው። ሆቴሉ የደከመ በመሆኑ እምብዛም ግርግር አይታይበትም። ተስተናጋጆቹ በረንዳው ላይ ሻይ የሚጠጡ ጥቂት ወጣቶች ነበሩ።

«አብሮኝ የገባው ሰው የማምለጥ ተስፋው ምን ያህል ነው?» ሲል ጠየቀ አኖሌ።

ምላሽ የሰጠው አልነበረም!

«ወይስ አብርሀ ፀሎትን ተክቶ ይሰዋል?» ሲል መልሶ ጠየቀ።

አዶናይ ምላሽ ሰጠው!

«አኖሌ ... ይህን ጥያቄ ደግመህ አታንሳው። ዝርዝር ነገሮችን ለጊዜው ልንነግርህ አንችልም። አብርሀ ፀሎትን ተክቶ እንደማይሰዋ ግን አረጋግጥልሀለሁ - መቶ በመቶ።»

ፀጥታው አስፈሪ ነው። ለሰአታት በፀጥታ መኪናቸው ውስጥ ቆዩ። አኖሌ ፍርሀት አደረበት። ሰአቱን አየ። ከሌሊቱ ዘጠኝ ሰአት። በያንዳንድዋ ደቂቃ አደጋ ሊደርስ ይችላል። ሞት! ልቡን እፍን አደረገው። ለምን ይህን መሰል ችግር ውስጥ ገባሁ? ብሎ ራሱን ጠየቀ።

በእጁ ያለው አማራጭ ይኸው ነው ሲል ለራሱ ምላሽ ሰጠ። እድልን ይማፀን ጀመር። ህይወትና ሞት። ሞት ምን ይመስል ይሆን? ሲል አሰበ። አለመኖር ... የአኖሌ አለመኖር ... አለም እንደሁ አኖሌ ለሚባል አንድ ሰው ከቶ ምንም ግድ አይኖራት ... አኖሌ ቀረ ሄደ ምን ለውጥ አለው? ሞት ጨለማ ይሆን? ለምን በዚህ ዘመን ተፈጠርኩ? ለመሆኑ እኔ ማነኝ?

ሰአቱን አየ። ዘጠኝ ተኩል ...

አንድ ጥላ ወደ መኪናቸው ሲጠጋ ሶስቱም ተመለከቱ። አኖሌ ቀልቡን ሲስት ምንም አልቀረው። ልቡን ሰወረው። ሌሎቹ አልተንቀሳቀሱም። የተጠጋው የሰው ቅርፅ ያለው ጥላ ተመልሶ ሄደ። በሰከንዶች ልዩነትም አንዲት ቶዮታ ላንድ ክሩዘር ወደ ሆቴሉ ጉዋሮ ዘልቃ ገባች። አኖሌ በጨለማ ውስጥ ከመኪናዋ ጐን ላይ የቀይ መስቀል ምልክት ታየው ...

* * *

የቀይ መስቀል አርማ ያለባት ላንድ ክሩዘር ከአየር ሃይል ግቢ ደጅ ላይ ደረሰች። ከተረኛ ኤርፖሊሶች አንዱ እንደተለመደው ፍተሻውን በጥንቃቄ ያካሂድ ጀመር። ከበሩ ግራና ቀኝ ታጥቀው በተጠንቀቅ የሚጠብቁ አራት የጥበቃ ኤርፖሊሶች ይታያሉ። የአስር አልቅነት ማእረግ ክንዱ ላይ ያንጠለጠለው ፖሊስ ወደ ላንድ ክሩዘርዋ ጠጋ ብሎ ከውስጥ ያሉትን ሰዎች አንድ ባንድ ካስተዋለ በሁዋላ፣

«ጤና ይስጥልኝ ዶክተር!» አለ በፈገግታ።

«አንተው ኖረሃል? ማነው ብዬ እኔ ደሞ?» አሉ ሀኪሙ።

«ዛሬ ደግሞ ጉዋዝ አበዙሳ? ቁስለኛ አለ እንዴ?»

«የለም ... ኖራህ ደሴት ላይ ተስቦ ገብቶ ነው።»

«ምነው? አሁንም ውሃ አልወጣም?»

«ከየት በመጣ አቅም?» አሉት የይለፍ ወረቀቱን እያቀበሉት። በወረቀቱ ላይ ካሉት ስሞች በተራ ቁጥር አንድ ላይ የሰፈረውን የዶክተሩን ስም ዘሎ የሌሎቹን እየጠራ መታወቂያቸውን ያመሳክር ጀመር፣

«የራሺያ ሀኪሞች ኖራህ ደሴት ላይ አሉ አይደለም እንዴ ዶክተር?»

«የመቼህን? ለቀቁኮ።»

«በሉ መልካም ጉዞ ...»

ከዚያም ወደ ኤር ፖሊሱ ዘወር አለ፣

«... በሩን ክፈት!»

መኪናዋ ሰተት ብላ ወደ ግቢው ዘለቀች። በመኪናው ውስጥ ያሉት ሶስት ሰዎች ረጅም አየር አስወጡ።

«እብደት ነው!» ሲል አጉረመረመ እኖሌ።

ሌላ ቃል የተነፈሰ የለም።

ዶክተሩ መኪናዋን በከፍተኛ ፍጥነት ያበሩአት ጀመር። ስአታቸውንም ደጋግመው ያያሉ።

ድንገት ወታደራዊ መኪና ከሁዋላ ተከተላቸው። ዶክተሩ በመረበሽ በሁዋላ መመልከቻ መስታወት ይመለከቱ ጀመር። መኪናዋ ኡዋዝ ጂፕ መሆንዋን በፊት መብራቶችዋ አወቁ። ጂፕዋ ከመፍጠንዋ የተነሳ በአጭር ሰከንዶች ውስጥ ትቀርባቸው ጀመር። በግምት ሰላሳ ሜትር ርቀት ላይ እንደደረሰች ረጅም መብራት አበራች። ዶክተሩ ዝግ አደረጉ። የኡዋዝ ጂፕዋ መብራት ብልጭ ድርግም ይል ጀመር። ምልክቱ ለርሳቸው ስለነበር ፍሬን ያዝ አደረጉ። በሁዋላ መመልከቻው እያዩም፣

«ተረጋግታችሁ ተቀመጡ። የመደናገጥ ምልክት እንዳያዩባችሁ። መጥተው ቢያነጋግሩዋችሁ ትድም ያልኩዋችሁን ብቻ መልሱ» ሲሉ አዘዙ።

ዶክተሩ ይህን ይናገሩ እንጂ ድምፃቸው እየተቆራረጠ ነበር መኪናቸውን አቁመው የጠረዱት።

ጂፕዋ ተጠግታ ቆመች።

አብርሃ ፀሎት ሽጉጡን ከመኪናው ወንበር ስር መዘዘ። እኖሌ ግንባሩ በላብ ተጥለቀለቀ። ሶስተኛው የዶክተሩ ረዳት የተኛ መስሎ ተንጋለለ።

እኖሌ «ምንድናቸው?» ሲል ወደ አብርሃ አንሾካሾከ።

«አላወቅሁም» ብሎ በንቃት ይጠብቅ ጀመር።

ከሶስት ደቂቃ በሁዋላ ኡዋዝ ጂፕዋ ሞተርዋን አስነስታ ወደሁዋላ ተመለሰች። የዶክተሩ የተጣደፉ የጫማ ኮቴ ድምፅም እየቀረበ መጣ።

«ምንድነው ዶክተር!»

አብርሃ ነበር ቀድሞ ጥያቄ ያቀረበው።

«አንድ ጡሻ ወታደር ነው። ወደኖራህ ደሴት ሲጋራ እንድወስድለት ነው የሚለምነኝ። የዛሬው ምሽት ተረኛ መኮንን መሆኑ ነው» ብለው መኪናቸውን አስነስተው ተፈተለኩ።

«ታዲያ?»

«ተስማምቼለታለሁ። ኖራህ ደሴት ላይ ከፍተኛ የሲጋራ እጥረት አለ።»

ከዚያም ቃል ሳይተነፍሱ ከአየር ማረፊያው ሜዳ ደረሱ። በድጋሚ ለጥበቃዎች ወረቀቶቻቸውን አሳዩ። ይሄኔ ዶክተሩ ጥድፊያ ጀመሩ።

«ካርቶኖቹን ጫኑ ልጆች!» ሲሉም አዘዙ «... መፍጠን አለብን ... ቶሎ በሉ!»

በአይናቸው ግን የሄሊኮፕተርዋን እብራሪ እያሰሱ ነበር። በአካባቢው ለጣት ግራ ተጋብተው ይገላመጡ ጀመር። ከጨለማው የግራር ዛፍ ስር ድንገት ድምፅ ሰሙ፣

«እዚህ ነኝ ዶክተር!» የሚል።

ድምፅ ወደሰሙበት አቅጣጫ በችኮላ ሄዱ። ፓይለቱ የተደራረቡ ቡለኬቶች ላይ ተቀምጦ አገኙት፣

«እንደምን አለህ እስክንድር?»

«ደህና አመሹ?» ብሎ ከጨበጣቸው በሁዋላ «ሰዎችዎ መጡ?» ሲል ጠየቃቸው።

«መጥተዋል!»

«ዶክተር ... ህይወቴን ከሚያሳጣኝ ችግር ውስጥ መግባት እንደማልፈልግ ያውቃሉ። ጉዳዩ ከተጋለጠ በጦሱ እንደማልገባ ይወቁ።»

«አንተን ማንም አይጠይቅህም። ጥያቄ ከቀረበልህ ግን ከኔ ጋር ሶስት ረዳቶች እንደነበሩ ትገልፃለህ። ፍተሻ ያንተ ተግባር አይደለም። ከባድ አይደለም እስክንድር። ወደ ጂዳ መሻገር የሚፈልጉ ሁለት ምስኪን ወጣቶች ናቸው። ይልቁን ለሚስትህና ለልጆችህ በቂ መተዳደሪያ አስቀምጥ። አንተ በየትኛዋም ደቂቃ ሙዋች ነህ።» አሉና እጃቸውን ወደ እጅ ቦርሳቸው ሰደው የታሰሩ ብሮች አወጡ።

«ምን ያህል ነው ዶክተር?»

«ሃምሳ ሺ።»

«አልቀበልዎትም ...»

«ምነው?» አሉ ስሜታቸው በድንጋጤ እየተኮማተረ።

«ሚስቴና ልጄ ገንዘብ ምን ያደርግላቸዋል? እኔን ነው የሚፈልጉኝ።»

ዶክተሩ ግራ በመጋባት ፓይለቱ ላይ አፈጠጡ። ሁለት ጊዜ በገንዘብ ተመሳሳይ ስራ ሰርቶላቸዋል። 'ዛሬ ድንገተኛ የባህርይ ለውጥ ለምን አመጣ?' ብለው ማሰብ ሲጀምሩ ጂፕዋ ሲጋራ ጭና ከተፍ አለች።

«ምንድነው ዶክተር?» አለ እየተደናገጠ።

«... አንድ ውሻ መኮንን ነው። ሲጋራ ወደ ኖራህ ደሴት መላክ ይፈልጋል» ብለው አረጋጉት።

ሲጋራ የሞሉ ካርቶኖችን የያዘው መስመራዊ መኮንን ከጥበቃ ኤር ፖሊሶቹ ጋር መጨቃጨቅ ጀመረ።

ፖሊሶቹ የይለፍ ወረቀት እየጠየቁት ነበር። ሻምበሉ በከፍተኛ ድምፅ ሲደነፋ ቆይቶ እጁን ወደ አንዱ ፖሊስ ዘረጋ። ሁሉም ነገር አለቀ። ፖሊሶቹ የፈለጉትን ሲያገኙ ይለፍ መጠየቁን ትተው ካርቶኖቹን በመሸከም አገዙት። ዶክተሩ የጉቦ ቅብብሉን ትርኢት በአንድናቆት ሲያስተውሉ ቆይተው፣ ወደ ሄሊኮፕተር አብራሪው ዘወር አሉ፣

«አልገባኝም እስክንድር» አሉት ጥቅል ብሩን እንደዋዛ ወደ ቦርሳቸው እየመለሱ።

«ሁለቱ ሰዎችም ጂዳ መሄድ የሚፈልጉ ተማሪዎች ናቸው ብዬ አላምንም። በግልፅ እንነጋገር። ከተያዝን ሁላችንም አይቀርልንም።»

«ላንተ ምን ልዩነት ያመጣል እስክንድር?»

«ማወቅ አለብኝ።»

«ገንዘብ ይጨመርልህ?»

«ገንዘብ አልፈልግም።»

«ምንድነው ታዲያ የምትፈልገው?»

«አስመራን መልቀቅ እፈልጋለሁ። ሚስቴና ልጆቼ ዘንድ ደብረዘይት መመለስ እሻለሁ።»

«ይህን ለማድረግ እንደማልችልማ ታውቃለህ!»

«ይችላሉ ዶክተር! ለሻለቃ ማሞ የፈፀሙላቸውን አውቃለሁ።»

ዶክተሩ ለጥቂት ሰከንዶች አቀረቀሩና ፊታቸውን የሲጋራ ካርቶን ወደሚያመላልሱት ጥበቃዎች መልሰው፣

«ተውት! የኔ ልጆች ይጭኑታል።» ሲሉ አዘዙ።

ተረኛ መኮንኑ ወደ ዶክተሩ በፍጥነት ቀርቦ «እንግዲህ አደራ!» ሲል ተማፀነ።

«ደህና!» አሉት

ተረኛ መኮንኑ ወደ ጂፑ ተቻኮለ።

ዶክተሩ እጃቸውን ወደ ቦርሳው ከተቱና የተጠቀለለውን ሃምሳ ሺህ ብር አወጡ፣

«ያልከውን እፈፅምልሃለሁ! ይህን ደግሞ ልጅህን አስተምርበት። እንዳንተ ሄሊኮፕተር ነጂ ባይሆን ይመረጣል» ብለው ቀለዱበት።

ብሩን ተቀብሎ የዶክተሩን እጅ በምስጋና እየጨበጠ፣

«ይመኑኝ ዶክተር! ይህ ጉዞ የተሳካ እንዲሆን አደርጋለሁ!» ሲል በሞቀ ወኔ ቃል ገባ።

ዶክተሩ ግን በልባቸው 'ሞኞ! ከዛሬ ወዲያ እኔን የት አግኝተኸኝ?' ሲሉ አላገጡበት።

ሄሊኮፕተርዋ ምድርን ለቀቀች። ገና አልነጋም። አኖሌ በጨለማው ውስጥ አስመራን ቁልቁል አያት - በብርሃን ደምቃ። እፎይታ ግን አልተሰማውም። ልክ ሲነጋ ኖራህ ደሴት ያርፋሉ።

ከዚያ የሚጠብቃቸውን እኖሌ አያውቅም፡፡

የልብ ምቱን ያዳምጥ ጀመር ...

- 2 -

ጂብሪል አሊ ቅዳሜ ማምሻውን ሲጠጣ ስላመሸ እሁድ ማለዳ ድካም ጣለው፡፡ ቢሆንም ነቅቶ ነበር፡፡ ታናሽ እህቱ ጀሚላ የመኝታ ክፍሉን በር ቆርቆራ!

«ውሃ ሞቆልሃል!» ብትለውም ሰነፈ፡፡

የባጥ የቆጡን ሀሳብ እያነሳ ሲጥል፤ ከአርብ ጀምሮ ከእኖሌ ጋር በስልክ እንዳልተገናኙ ትዝ አለው፡፡ እና ተንጠራርቶ ቴሌፎኑን አነሳ፡፡ አስመራ ይሞክር ጀመር፡፡ አራተኛው ላይ እምባሶይራ ሆቴል ጠራለት፡፡

«እኖሌ ዋቆ ...» አለ፡፡

«የሉም!» አለው የወንድ ድምፅ፡፡

ሰአቱን አየ፡፡ ረፍዶአል፡፡

'ማልዶ ወጥቶ ነው? ወይስ ደጅ አድሮ?' ሲል አሰበ፡፡

«ማን ልበል?» የሚል ጥያቄ ተከተለ፡፡

«ጓደኛው ነኝ ... መልእክት ይነገሩልኝ፡፡»

ኦፕሬተሩ መልስ ሳይሰጠው ሲንሾካሾክ ሰማና ደነገጠ፡፡

«እሺ ... ማን ልበል?» አለ በተደናገረ ድምፅ፡፡

«ምን ሆነሀል? ችግር አለ እንዴ?» ሲል ጠየቀው፡፡

«ምንም ችግር የለም! ስምዎን ይንገሩኝ? ከየት ልበለው?»

ጂብሪል በጣም ደነገጠ፡፡ ኦፕሬተሩ መርበትበቱና ሌላ ሰው እያዘዘው እንደሚናገር በግልፅ ታወቀው፡፡ ከአልጋው ዘልሎ ወረደ፡፡

«የኔ ወንድም እኔ ጂብሪል እባላለሁ፡፡ ከአዲስ አበባ የህዝብ ደህንነት ፅህፈት ቤት ነው የምደውለው፡፡ ችግር ካለ ብታስረዳኝ?»

«ቆይ ይጠብቁ!» አለ፡፡

ከጥቂት ሰከንዶች በሁዋላ አንድ ወፍራም ድምፅ በስልኩ መስመር መጣለት፡፡

«ጤና ይስጥልኝ ጓድ ጂብሪል!»

«ጤና ይስጥልኝ ... ማን ልበል?»

«የአስመራ የህዝብ ደህንነት ክፍል ባልደረባ ነኝ፡፡ መቶ አለቃ ደግሰው እባላለሁ፡፡ እኔ እንኳዋ አውቅሀለሁ፡፡» ካለ በሁዋላ «እኖሌ የተባለውን የስራ ባልደረባችሁን ለአንዳንድ ጥያቄዎች ፈልገነው ነበር፡፡ ካረፈበት ሆቴል አላገኘነውም፡፡»

«ሌላ ቦታ አድሮ ይሆናላ፡፡ ዛሬ እሁድ ነውኮ፡፡ የተፈጠረ ችግር አለ እንዴ? ለምን ፈለጋችሁት?» አለ ግራ በመጋባት፡፡

«ዝርዝር ጉዳዩን አላውቅም፡፡ አስቸኳይ ትእዛዝ የተላለፈልን ግን ከአንድ ሰአት በፊት ነው - ከኰሎኔል ዝናው ቢሮ፡፡ እኖሌ ምናልባት ወደርሶ ከደወለ ቢያሳውቁን መልካም ነው፡፡»

«ደህና!» ብሎ ስልኩን ዘጋው፡፡

እጁ እየተንቀጠቀጠ ወደ ኰሌኔል ዝናው ቢሮ ሞከረ፡፡ ተይዞአል፡፡ የእውር ድንብሩን ማስታወሻ ደብተሩን ይፈልግ ጀመር፡፡ አገኘው - የኰሎኔሉን ልዩ መስመር፡፡ ደወለ፡፡ ተይዞአል፡፡ ሲረጋጋ ቢሞክርም አልቻለም፡፡ እጅ እግሩ ይንቀጠቀጣል፡፡ እኖሌ ታፍኖ ይሆን? ሲል አሰበ፡፡ ታፍኖ መሆን አለበት! ከአርብ ጀምሮ ያልደወለው ለዚህ ይሆን? ማሀፀት ጀመረ፡፡ በርግጥ ጊዜው የጦርነት ነው፡፡ ግን ሻእቢያ እኖሌን ለምን ያፍነዋል? ምስጢር ፍለጋ? ምን ምስጢር ያገኛሉ ከእኖሌ?

ወደ ሚኒስትሩ ቢሮ ሊደውል አሰበና አመነታ፡፡ ሰሞኑን ገሸሽ አድርገውታል፡፡ ወደ ወሎ ክፍለሀገር ሃየሎም የተባለውን የወያኔ ኰማንደር እንዲገድል የተላከው ሰው ከድቶ በወያኔ ሬድዮ ከለፈለፈ ወዲያ ስሜታቸው ጤናማ አልነበረም፡፡ አሁን ደሞ ሌላ ጣጣ - ሌላ ችግር - እኖሌ!

ስልኩን አንስቶ ይሞክር ጀመር፡፡ ድንገት ጠራለት፡፡ የልቡ ምት ቀጥ ሊል ነበር፡፡ በጉጉት ይጠብቅ ጀመር፡፡

«ሀለው!» የሚል ችኩል ድምፅ፡፡

«ኰሎኔል ዝናው አለ?» ሲል ጠየቀ፡፡

ከኰሌኔሉ ጋር ጀርመን አብረው ስለተማሩ በሚገባ ይተዋወቃሉ፡፡ ሆኖም ኰሎኔሉ ብዙ ጊዜ በጂብሪል ላይ የበላይቱን ለማሳየት ይጥራል፡፡

«ማን ልበላቸው?» አለ ኤዲሲው፡፡

«ጂብሪል .. ከአዲስ አበባ፡፡»

ከሰከንዶች በሁዋላ የኰሎኔል ዝናው ድምፅ መጣለት - ቀዝቃዛ

ድምፅ::

«ምንድነው ዝናው?» አለ - ከሰላምታ በፊት::

ፈጣን ምላሽ ግን አላገኘም:: የኮሎኔሉ ድምፅ ቀዘቀዘበት::

«በቅድሚያ እንደምን አደርክ?»

«እንደምንነህ? ስለ አኖሌ ምንድነው የምሰማው?»

«ምን ሰማህ?»

«እምባሶይራ ሆቴል ደውዬ ነበር:: ባንተ ትእዛዝ እየተፈለገ መሆኑን አንድ ፖሊስ ነገረኝ:: የተፈጠረ ችግር አለ እንዴ?»

«አንዳንድ ችግሮች አሉ:: በእዝ ጠገጉ መሰረት ወደ በላይ አካል አስተላልፈናል:: ጉዳዩ በከፍተኛ ሁኔታ እየታየ ነው»

«ምንድነው የተፈጠረው?!» ሲል ጮሆ ጠየቀው::

«ላንተ ሪፖርት ማቅረብ አለብኝ እንዴ ጂብሪል?» ሲል አንጉዋጠጠው::

ጂብሪል ቀዝቀዝ አለ:: እንደምንም ስሜቱን አምቆ ይቅርታ ጠየቀው፣

«ላስቀይምህ ብዬ አይደለም:: ጉዳዩ በቀጥታ እኔን ስለሚመለከትና አኖሌ ሊደርስበት የቻለውን አደጋ ስገምት በመስጋት ነው:: እባክህ ይቅርታ አድርግልኝና እንነጋገር ...» ሲል ተማፀነው::

«ለማንኛውም የላክኸው ልጅ የሻእቢያ ወኪል ሆኖ ተገኝቶአል:: ከድቶናል:: ያውም አብርሃ ፀሎት የተባለውን ቀንደኛ የሻእቢያ እስረኛ ከእስር ቤት እንዲያመልጥ አድርጕ ነው የተሰወረው::»

የጂብሪል ትንፋሽ ስርግ አለ::

ቃል መተንፈስ አቃተው:: በቴሌፎን መስመር የተላለፈለትን አስደንጋጭ ዜና ማመን ቸገረው:: ማመን ግን አለበት:: ህልም አይደለም:: እንደደነዘዘ የሻለቃ ዝናውን በእብሪትና በንቀት የተሞላ ዲስኩር ማዳመጥ ቀጠለ፣

«... ሁልጊዜ ጣልቃ ትገባላችሁ:: ውጤቱን እዩታ! የስለላ ስራ ፍልስፍና አይደለም:: መፅሀፍ እያነበቡ እንደ ተውኔት የሚጠና ተግባር አይደለም:: ቅልጥፍና፣ ታማኝነትንና ድፍረትን የሚጠይቅ ጥበብ ነው:: ሙሉ ሃላፊነት ሰጥታችሁ የላካችሁት ሰው የፈፀመው እንግዲህ ይህንን የክህደት ተግባር ነው:: ለነገሩ ማንቁርቱን እንደምይዘው አልጠራጠርም:: እገባበት ገብቼ ጉሮሮውን እንቀዋለሁ::

ያን ጊዜ በዶላር ተገዝተው የሚተባበሩት ከሀዲዎች ማን ማን እንደሆኑ ይናዘዛል ...»

ጂብሪል ለአሽሙራዊ ንግግሩ አልተጨነቀም...

«... ሊደበቅ የሚችልበትን ፍንጭ አጊኝታችሁዋል?» ሲል ጮሆ ጠየቀው::

«ስራውን በምስጢር ብይዘው እመርጣለሁ!» አለው በበላይነት መንፈስ::

«ልረዳህ የምችለው ጉዳይ ስላለኝ ነው!» አለ ጂብሪል አንድ ነገር እያስታወሰ::

«ካለ ንገረኛ! ...» አለ ኮሎኔሉ::

«እዚህ አዲስ አበባ አንድ የልብ ጉዋደኛ አለው:: ሳሙኤል የሚባል ኤርትራዊ ነጋዴ:: ከጀርመን ጀምሮ ይተዋወቁ እንደነበር ገልፆልኛል። ከዚህ ከመሄዱ በፊትም በቅርብ ይገናኙ ነበር:: የሳሙኤል እጅ ሊኖርበት ስለሚችል እሱ ከተያዘ ፍንጭ ሊገኝ ይችላል።»

«ጊዜ አትስጠዋ! በአንድ ሰአት ጊዜ ውስጥ አስመራ ያለውን የዘመዶቹን አድራሻ ግለፅልን:: በውነቱ ይህን ካደረግህ ዋነኛ ተጠቃሚው አንተ ትሆናለህ::»

«ግን እንዴት ሊያመልጥ ቻለ? ጥበቃ የለም እንዴ?»

«እኛም እንቆቅልሽ ሆኖብናል:: አኖሌ ከአንድ ታጣቂ ረዳቱ ጋር ማታ ማሪያም ግምቢ ገብቶ ተመልሶ ወጥቶአል ነው የተባለው:: ረዳቱ ሲጠየቅ ትናንት ማምሺያውን ከአኖሌ ጋር አለመገናኘቱን ገልፆአል:: እስከ ሶስት ሰአት ከምሽቱ የምግብ ኮሚቴ ስብሰባ ላይ እንደነበር ተረጋግጦአል:: እንግዲህ የአኖሌ ረዳት የተባለው ማነው? አይታወቅም:: የአብርሀ ፀሎት ልዩ ጠባቂ ተገድሎ ነው የተገኘው:: አብርሃ ፀሎት በየት እንደወጣ አይታወቅም::»

ጂብሪል ስልኩን ዘግቶ ያወጣ ያወርድ ጀመር:: ሚኒስትሩ ዘንድ ሊደውል አሰበና ተወው:: ኮሎኔል ዝናው 'የበላይ አካላት እንዲያውቁ ተደርጕአል' ያለውን አስታወሰ:: ሚኒስትሩ የሚሰማቸውን ሊያስብ ሞከረ:: ግን ጊዜ የለም:: አኖሌ እንዲያዝ የሚያደርግ ፍንጭ ካገኘ በሁዋላ በሙሉ ልብ ራሱን ነፃ ለማውጣት ሊከራከር ይችላል:: በቅድሚያ ግን ሳሙኤል መያዝ አለበት::

ግን ጂብሪል ደንዝዞ ነበር:: ማመን አቅቶታል:: 'አኖሌ ከሻእቢያ ጋር እንዴት ይተባበራል?' እያለ ራሱን እየጠየቀ ነበር::

አኖሌ ከመከላከያ የተፃፈ የክስ ደብዳቤ ይኖር እንደሆን የጠየቀውን ድንገት አስታወሰና ጥርጣሬ ሸው አለበት:: አሳቡ እንደገና ወደ ሳሙኤል ሄረ:: የሳሙኤል እጅ ሊኖርበት እንደሚችል አመነ:: የሳሙኤል አድራሻ የት ይገኛል? ትዝ አለው - ናዝሬት የተገናኙ ጊዜ ፒያሳ የልብስ ሱቅ እንዳላቸው አኖሌ አጫውቶት ነበር:: የሱቁን ስም ጭምር ነግሮታል:: ማን ነበር? ሸገር ቡቲክ? ዘጠና ሰባት ደውሎ ጠየቀ:: ሰጡት:: ደወለ:: ይጠራል ... ይጠራል ... የቀጭን ሴት ድምፅ መጣለት ... ረጋ ለማለት ሞከረ::

«ሳሙኤል ይኖራል?»

«በዚህ አይገኝም!»

«ቆየት ብዬ ልደውል ይሆን?»

«ዛሬ ሱቅ ዝግ ነውኮ! ደሞ እዚህ አልፎ አልፎ ነው የሚመጣው::»

«እሃ ... ቤት ይኖራል»

«ይኖር ይሆናል .. ይሞክሩ::»

«የኔ እህት እባክሽ ቁጥሩን ስጪኝ ...»

«ቆይ ...» አለች::

ከሰከንዶች በሁዋላ ቁጥሮቹን አንድ ባንድ ጠራችለት::

«አመሰግናለሁ የኔ እህት::»

«ምንም አይደል::»

እየተቻኮለ ደወለ::

እንዶ እንደጠራ ልጅ ቢጤ ስልኩን በችሎላ አንስቶ «ማንን ፈለጉ?» አለ::

«ሳሙኤልን ያቅርቡልኝ::»

«ቆይ እስኪ ...» አለ ትንሹ ልጅ::

እንደቀረበ ሲዘጋው ፈለገ:: ከዚያም ጂብሪል አመነታ:: ቴሌኮሙኒኬሽን አጣርቶ በቱሌፎን ቁጥሩ መሰረት አድራሻውን ከቴሌኮሙኒኬሽን አጣርቶ በቁጥጥር ስር ማዋል:: ይህን እያሰበ ድንገት የሴት ድምፅ መጣለት::

«ሳሙኤል የለም!» አለች::

«የት ሄደ ባክሽ የኔ እህት? ቀጠሮ ነበረን::»

«ከኢትዮጵያ ውጭ ነው::»

ትንፋሹ ቁርጥ አለ:: ጨለመበት:: አላመናትም::

«የሚሸጡ ልብሶች በቡቲኩ ስም እንዳመጣለት አዘኝ ነበር:: መቼ ይመለስ ይሆን?»

«የቱ ቡቲክ?»

«ሸገር ቡቲክ» አለ::

«ተሳስተዋል:: ሳሙኤል እዚህ ቤት ተከራይ እንጂ ከሱቁ ጋር ግንኙነት የለውም::»

«ታዲያ ለምን እንዲያ አለኝ? መቼ ነው የሄደው?»

«ከትላንት ወዲያ ነው የተሰናበተን:: ከሃያ ቀን በሁዋላ ይመለሳል::»

«ዶቅርታ የኔ እህት - ዘመድ ናችሁ አይደለም? አቃውን ወደ አስመራ ቤተሰቦቹ ዘንድ ልትልኩልኝ ትችላላችሁ?»

«አልሰሙኝም መሰለኝ:: ቤት ተከራይ ነው:: ዝርዝር ነገሮችን አናውቅም .. ሲመለስ ቢደውሉ ይሻላል::»

«እሺ አመሰግናለሁ!»

ስልኩን ዘግቶ በመኝታ ቤቱ መስኮት ወደ ደጅ አማተረ:: ወኔው ሲከዳው ተሰማው:: በህይወቱ ለሁለተኛ ጊዜ በፀፀት የሚያንገበግብ ስህተት መስራቱን አመነ:: የመጀመሪያው ስህተት የዘጠኝ አመት ፍቅረኛውን ከመጠን ባለፈ ቅናቱ ማጣቱ ሲሆን ሁለተኛው ...

ድንገት በሩ ተንኳኳ:: ዘወር ብሎ በተከፈተው የመኝታ ቤት በር በኩል አሻግሮ ተመለከተ:: በሩን በዝግታ ገፍተው ሁለት ሲቪል የለበሱ ጐልማሶች ሲገቡ አየ:: አወቃቸው:: የደህንነት ማስጠራዊ ፖሊሶች ናቸው:: በቀጥታ ወደ መኝታ ክፍሉ አመሩ::

«ጉዋድ ጂብሪል እንደምን አደርክ?» አለ አንደኛው ፖሊስ::

«እንደምን አደራችሁ?»

«በቁጥጥር ስር እንድትውል ታዝአል:: ልብስህን ለባብስና ተዘጋጅ»

የሌሊት ልብሱን እየቀየረ ለራሱ ብቻ በሚሰማ ድምፅ አጉረመረመ::

«... ሁለተኛው ስህተት ይህን እብድ መንግስት አምኜ ወደ ሀገር ቤት መመለሴ ነው...»

- 3 -

ቀይ ባህር በውጥረት ታፍናለች።

የአውሮፓ ነዳጅ ጫኝ መርከቦች ባህሩን በፍጥነት እየሰነጠቁ ውር ውር ይላሉ። በባህረ ሰላጤው ጦርነት የባስራ ወደብ የተደበደበባት ኢራቅ ሳትቀር የጆርዳንን ወደብ በመጠቀም ዘይትዋን የምታመላልሰው በዚሁ በቀይ ባህር ላይ ነው። ራሺያዎችና አሜሪካኖችም በቀይ ባህር ዙሪያ የስለላ መሳሪያዎቻቸውን ተክለው ተፋጠዋል።

ቀይ ባህር ተከባለች ...

የሶማሊያ ኪስማዩና በርበራ የባህር ሃይል ሰፈሮች በሀጥታ ተውጠዋል። ግብፅ ግን እረፍት የላትም። የባህረ ሰላጤው ጦርነት የሚያመጣውን ማንኛውንም ችግር ለመቋቋቋም በመርሳ ማትሩህና ፖርት ተውፊቅ ወደቦችዋ ከሃያ ሺህ በላይ የባህር ሃይል አሰልፋ የበላይነት ስሜትዋን አረጋግጣ የአካባቢውን ማንኛውንም እንቅስቃሴ በጥንቃቄ ታስተውላለች። እስራኤል በሃይፋና አሽዶድ፤ ኬንያም በሞምባሳ የባህር ሃይል ሰፈሮቻቸው ጦራቸውን ወደ ቀይባህር አነጣጥረዋል። ሳኡዲ አረቢያም ከአልዋጅህ፣ ከአልዳማምና ከበረስ አልሚሻብ የባህር ሃይል ሰፈሮችዋ የኢትዮጵያን እንቅስቃሴ ታጥና እንጂ አራት ሺህ የሰው ሃይል ላለው የኢትዮጵያ ባህር ሃይል ራስምታት የሆኑበት የኤርትራ ፈጣን የውጊያ ጀልባዎች ናቸው። በመርሳ ጉልቡብ የተፈጥሮ ወደብ ላይ ቅጠል ተሸፍነው ትእዛዝ የሚጠብቁት የሻእቢያ ቶርፒዶ ተሸካሚ መርከቦች ቢሆኑ ዘወትር የደርግን ባህርሀይል እንቅልፍ እንደነሱ ነው። በዚህ ላይ የቀይ ባህር ሙቀት የመርከበኞቹን ናላ ያዞረዋል። ሌሊት መተኛት አይቻልም። አሸዋ ያዘለ አውሎ ነፋስ እየተነሳ የሚያሳቅቅ የነፋስ ድምፅ በመርከበኞቹ ጆሮ እንደ ቢምቢ ያምማል። በነፋሱ ምክንያት መርከበኞቹ መስማትና ማየት ይሳናቸዋል። በዚህ አሰቃቂ የአየር ሁኔታ ውስጥ የኤርትራ ምድር እምቢተኞች ከፋይበር ግላስ በተሰሩ ጀልባዎቻቸው፤ በማንኛውም ደቂቃ ደርሰው አደጋ ሊያደርሱ ይችላሉ። የባህር አውሎ ነፋስ መነሳት ሲጀምርም ቀይባህር የጭንቅ ባህር ትሆናለች። የነፋሱና የጥይት ድምፅ ይመሳሰላል። የደርግ የባህር ሃይል መርከበኞች በእንያንዳንድዋ ደቂቃ ሞት ሊከሰት እንደሚችል ያውጠነጥናሉ።

ከወደብ ጥበቃ ውጭ ያሉ የባህር መስመሮች ላይ የንጋት ኮከብ ብርሃን ይንቦገቦጋል። የጠረፍ ከተሞችና መንደሮችም እንደ እንቁ ደምቀዋል። በርቀት ይታያሉ። የኤሌክትሪክ ብርሃናቸውም እንዲሁ ያብረቀርቃል። ዳህላክ አርቺ ፒላጎ፣ መርሳ ጉልቡብ፣

መርሳ ተክላይና ጢኦ ላይም እስትንፋስ አለ። ቀኑንና ሌሊቱን ሙሉም የደርግ ባህር ሃይል የቅኝት መርከቦች ባህሩን እየሰነጠቁ ያልፋሉ። አጥቂና አሳሽ መርከቦች ሞተራቸውን አላጠፉም። ሰብ መሪኖች፤ ተዋጊ አይሮፕላኖችና ሄሊኮፕተሮች በተጠንቀቅ ላይ ናቸው።

ይሁን እንጂ በደርግ መርከበኞችና ወታደሮች ልብ ውስጥ ፍርሀት አለ። የመመልከቻና የማዳመጫ መሳሪያቸው ዘመናዊ ቢሆኑም መርከበኞቹ በማዳመጫው የልብ ትርታቸውን ነው የሚቆጥሩበት። በመመልከቻው ደግሞ መሀል አገር ያሉ ዘመዶቻቸውን ሊያዩበት ይጥራሉ...

* * *

ሄሊኮፕተርዋ ዝቅ ማለት ስትጀምር ዶክተሩ ሰአታቸውን አዩ ...

አስር ደቂቃ ዘግይተዋል። ተቁነጠነጡ። ኖራህ ደሴትን ከሄሊኮፕተርዋ ቁልቁል አዩዋት። ወታደሮች የማለዳውን የሰውነት እንቅስቃሴ ለማጠናቀቅ ግማሽ ሰአት ብቻ ቀርቶአቸዋል። ወደ ፓይለቱ ተጠግተው «መፍጠን አለብህ!» አሉት። ፓይለቱ በእሺታ ራሱን ላይ ታች ወዘወዘ።

ዶክተር አበራ የቀዶ ጥገና ህክምና ስፔሻሊስት ናቸው። ሻእቢያ በትምህርት ላይ እያሉ ነበር በአባልነት የመለመላቸው። ትምህርታቸውን እንዳጠናቀቁ ወደ ሳህል ለመሄድ የነበራቸው ጉጉት ከፍተኛ ነበር። ሆኖም ወደ አስመራ እንዲመለሱ ሲነገራቸው ጆሮአቸውን ተጠራጠሩ። አብዱልከሪም - አባላለሁ ብሎ ሮም ላይ የተዋወቃቸው ሰው የሻእቢያ ማእከላዊ ኮሚቴ አባል መሆኑን አልሸሸጋቸውም። የስራ ተግባራቸው ሮም ላይ ነበር የተገለፀላቸው። በማንኛውም ቅፅ ላይ ብሄረሰባቸውን አማራ ብለው እንዲሞሉና በቀይመስቀል ስር አስመራ እንዲመደቡ ሁኔታዎች እንደሚመቻችላቸው ሲነገራቸው «ለውዲትዋ ሀገሬ የሚከፈል መስዋእትነት» ብለው ነበር የአዲስ አበባን ትኬት የቆረጡት። በርግጥም አስመራ ተመድበዋል። አስመራ ላይ ስራ በጀመሩ በሶስተኛው ወር እዚህ ግባ የማይሉት አንድ ግንባራም ሰው መጥቶ የኮድ መጠሪያቸው 'አርባ አራት' መሆኑን ነገራቸው። ከዚያም ለመስማት የሚያስደነግጡ ተግባራትን እንዲፈፅሙ መመሪያ ይሰጣቸው ጀመር።

እነሆ ሶስት አመታቸው።

ከስምንት ቀናት በፊት ግን ያው ግንባራም ሰው መጥቶ «ይህ

የመጨረሻ ተግባር ነው!» አላቸው። አያይዞም «... ከዚህ በሁዋላ ወደ ሳህል ታልፋለህ» ሲላቸው ልባቸው በደስታ ሞቀ። «መቼና እንዴት ነው የምሄደው?» ሲሉ ጠየቁ።

«በቅርቡ ከኖራህ ደሴት ...» ይላቸዋል። ዝርዝር እቅዱንም አስጠናቸው። ይኸው የመጨረሻ ተግባራቸው ግን ጥቂት አስግቶአቸዋል።

ሄሊኮፕተርዋ ኖራህ ደሴት አረፈች።

በሄሊኮፕተርዋ ማረፊያ ሜዳ ዳርቻ ባለች የእንጨት የዘብ ጥበቃ ማማ ላይ በጨው የተበጫጨቀ ፋቲግ የለበሱ፣ ለአመታት ያለለውጥ ኖራህ ደሴት ላይ በመቆየታቸው ጥራላቸው የወደቀ ሁለት ወታደሮች ብቻ ነበሩ። የሻእቢያ ተዋጊዎች ኖራህ ደሴት ላይ ጥቃት ሰንዝረው ስለማያውቁ፣ መሰላቸትና መዘናጋት ይታይባቸዋል።

ዶክተሩ ከሄሊኮፕተርዋ ሲወርዱ ሁለት ካርቱኖችን ይዘው ነበር። ግዴለሾቹ ወታደሮች ላይም አንባረቁ፣

«ፈዛችሁልሳ! የሄሊኮፕተሩ እርግብግቢት ጆሮአችሁን እንዳይበጥሰው ነው? በሉ ይህን ያዙ። ፍጠኑ ... ያዝ አንተ! ይህን ለአስተዳደር አድርሰህ አምስት ወታደሮች ይዘህ ተመለስ። ያዝ አንተ ደግሞ - ወደ ክሊኒክ ቀጥል! እቃ የሚሸከሙ ይዛችሁ ተመለሱ ... ፍጠኑ ... ጠመንጃችሁን አስቀምጡ!»

ወታደሮቹ በታዘዙት መሰረት ሩጫቸውን ተያያዙት። ዶክተሩ ወደ ሄሊኮፕተሩ መለስ ብለው ምልክት ሰጡ። አኖሌ፣ አብርሃና የዶክተሩ ረዳት ካርቶኖችን ተሸክመው ወረዱ።

በአምስት ደቂቃ ጊዜ ውስጥ እቃቸውን አጠናቀው አውርደው የሄሊኮፕተሩን አብራሪ ተሰናበቱት። እጁን አወዛውዞላቸው የኖራህን ደሴት ምድር ለቀቀ። ሄሊኮፕተርዋ ከፍ እንዳለች ዶክተሩ ፈጠን ብለው መመሪያ ይሰጡ ጀመር፣

«የቆመው አለት ይታያችሁዋል?»

«ይታየናል!» አሉ አብርሀ ፀሎትና አኖሌ።

አኖሌ በውርጩ መተንፈስ አቅቶታል።

«በሱ ትይዩ ሸጡ ስር ሁለት ጀልባዎች ይጠብቁዋችሁዋል።

የምትሄዱበትን ባህረኞቹ ታጋዮች ያውቃሉ።»

«እናንተስ?» አለ አብርሀ ፀሎት ዶክተሩንና ረዳታቸውን በስጋት መንፈስ እያጤነ፣

«የኛ መንገድ በሌላ አቅጣጫ ነው። በሉ አሁን ገስግሱ። መንገድ ላይ አሳ አጥማጆች ከነጠመንዎቻችሁ የእርዳታ ስንዴ እየተሰጠ እንደሆነ ንገሩዋቸው። በተቀረ ፍጥነት ያስፈልጋችሁዋል»

የወዳደቁ ኮንቴይነሮችና የተበላሹ መኪኖችን አቋራርጠው ጭው ባለው በረሃ ላይ የሩጫ ያህል ገሰገሱ። ውርጩ አኖሌን አስቃየው። ውው ... ውው ... የሚል ድምፅ ጆሮው ውስጥ ያምማል። ነፋሱ የሚፈጥረው ነው። መጠናቸው ከጤፍ የማያበልጠው ጥንዛራዎች አየሩን ሞልተውታል። አኖሌ በአፉ የሚገቡትን ጥንዛራዎች እየተፋ አይኑን ጨፍኖ እጁን ሲያወራጭ አብርሃ ፀሎት እየገተተው ይሮጣል...

ከደሴቶቹ ደርቻ ደረሱ። አልዘገዩም። እየተንደረደሩ ወደ ባህሩ ጥግ ቀረቡ። ገደል ነው። አፉን የከፈተው ጥቁር ገደል ስር ሁለት ከፋይበር ግላስ የተሰሩ ባለሞተር ጀልባዎች በማእበሉ ይጫወታሉ። አኖሌ በየጀልባዎቹ ላይ ሶስት ታጣቂዎችን አየ። ለመጀመሪያ ጊዜ ተዋጊ ታጋዮችን በማየቱ አንዳች ስሜት ሰውነቱን ወረረው።

ባህረኞቹ በትግርኛ ይናገራሉ...

«ምንድነው የሚሉት?» አለው አኖሌ አይኑን ለመግለጥ እየታገለ።

«በሀረጉቹ ላይ ተንጠላጥላችሁ ውረዱና አሸዋው ላይ ዝለሉ ነው የሚሉት» ብሎ የአኖሌን እጅ ይዞ ወረደ።

«ቅደም!» አለው አኖሌን።

በሀረግ ተንጠልጥሎ መውረዱ ለአኖሌ አልከበደውም። የቡርቃ የልጅነት ጨዋታውን አስታወሰ። ተከታትለው አሸዋው ላይ ወደቁ።

የባህሩ ሞገድ መነሳት ጀምሮአል። ሃይለኛ ውርጭ አለ። ውርጩ አይንና ፊትን ያጠናፍራል። ባህረኞቹ በትግርኛ ይለፈልፋሉ፣

«ምንድነው የሚሉት አብርሃ?»

«መንገዳችን ለየቅል ነው አኖሌ። እኔ ወደ መርሳ ተክላይ ነኝ። አንተ ወደ መርሳ ጉልቡብ። በል ደህና ሁን ...»

«ምንድናቸው አሁን ያልካቸው?»

«ወደቦች ናቸው።»

ተቃቅፈው ተሳሳሙ።

አብርሃ ፀሎት አኖሌን አቅፎ ጀርባውን እየጠበጠበው፣

«እንገናኛለን! አልረሳህም አኖሌ ... ጀግንነትህን አደንቃለሁ። ለትግላችን ላበረከትከው አስተዋፅኦ ብድር መላሽ ያድርገን ... እመነኝ ... ኤርትራ ብድርዋን ትመልሳለች ...» አለው።

ጀልባዎቹ ጉዞ ጀመሩ።

አኖሌ በአብርሃ ፀሎት ጉንጮች ላይ እንባ ያየ መሰለው። እጁን እያወዛወዘለት «አኖሌ ... አኖሌ ..» ብቻ ሲል ሰማው።

* * *

«እንኳዋን ከህዝባዊ ግንባር የባህር ሀይል የኮማንዶ ቡድን ጋር በሰላም ለመቀላቀል አበቃህ» በማለት እጁን ለሰላምታ ከዘረጋለት በሁዋላ «... ከአሁን በሁዋላ በአስተማማኝ ሁኔታ ላይ ነህ» ብሎ አጥብቆ ጨበጠው። ከሶስቱ ባህረኞች ክላሽንኮቭ የታጠቀው ነበር ይህን ያለው።

«አማርኛ ትችላላችሁ እንዴ?» አለ በመገረም።

«ባህርዳር ተወልጄ ያደግሁ ኤርትራዊ ነኝ» አለው ጥርት ባለ አማርኛ። ቀሪዎቹ ሁለቱ አፋሮች መሆናቸውን አኖሌ ተረዳ። የጀልባዋን መሪና መድፉን የያዙት አፋሮቹ ሲሆኑ አማርኛ የሚችለው ታጋይ ከክላሽንኮቭ በተጨማሪ የመገናኛ ሬድዮም ትከሻው ላይ አንግቦአል። ትውውቁ በዚህ አብቅቶ ጉዞው በፍጥነት ቀጠለ።

«ወደ ደሴቲቱ እንዴት መጠጋት ቻላችሁ? ጥበቃ የለም ማለት ነው?» ሲል ጠየቀ አኖሌ።

«ሌሊቱን በንቃት ይጠብቃሉ። ሆኖም ከደሴቱቱ ዳርቻ ላይ ለመድረስ አንድ ኪሎ ሜትር ሲቀረን የጀልባዋን ሞተር አጥፍተን እየቀዘፍን ነው የተጠጋነው።»

«መንገድ ላይ የመንግስት የባህር ሃይል ቢያገኙንስ?» ሲል ጠየቀ መልሶ።

«ከተከታተሉን እንተኩስባቸዋለን። ካልሆነ ግን እየተደበቅን ነው የምንሄደው። ፍጥነት ስላለን ግን አይደርሱብንም። ሁለት ሰአት ያህል በፍጥነት ያለ እንቅፋት ከተጓዝን ግን የእኛ ክልል ውስጥ ስለምንገባ ችግሮች አይኖሩም»

አኖሌ መረጋጋት ጀመረ።

«ይቺ ጀልባ ዩርጎ ውስጥ መዝናኛ ናት» አለ በመገረም ዙሪያ ገባዋን እየተመለከተ።

«የፈረንሳይ ስሪት ናት።» አለ ታጋዩ በኩራት «... መድፍ ግን እዚህ ነው የገጠምንላት። የደርግ መርከቦች አይቋቋሙዋትም። ለቶርፒዶ ተሸካሚ መርከቦችም ሆነ ለአሳሽ መርከቦች ራስ ምታት ነው የሆነችባቸው። አይጥ የገዘሆንን አፍንጫ እየነከሰች ስታሰቃየው ማለት ነው። አየህ ... ደርግ የባህር ሃይሉን ያዋቀረው ለተደራጀ የባህር ላይ ውጊያ ነው። የኛ ውጊያ ስልት ግን በአለም አቀፍ ደረጃ ከተለመዱት ውጊያዎች የተለየና ምንም መከላከያ ያልተዘጋጀለት ስልት ነው። የደርግ መርከቦች አንድ ስናይፐር ጠመንጃ እንኳ የላቸውም። እኛን በመቶ ሰላሳ ሚሊ ሜትር መድፍ ሊመቱን ይሞክራሉ። አንዱ የሚባክነው ጥይት ግን አምስት የዚህ አይነት ጀልባ ይገዛላቸው ነበር ...» ብሎ ከልቡ ይስቅ ጀመር።

አኖሌ ስላልገባው ደፋ ቀና የሚለውን የማለዳ ባህር ያስተውል ጀመር። ሃይለኛ ነፋስ ይነፍሳል። የነፋሱ አቅጣጫ በደቡብና በምስራቅ መካከል ሲሆን የደቡቡ ሞገሱን ወራት ባህሩ ላይ አነስተኛ ማእበል እንዲከሰት አድርጐታል።

አኖሌ መረጋጋት ይጀምር እንጂ ስጋቱ ጨርሶ አልለቀቀውም። አይኖቹን ግራ ቀኝ ያማትራል። የጀልባዋን ለሆሳስ የሞተር ድምፅና የውርጩን ሙዚቃ ያዳምጣል። ጀልባዋ ከሁዋላዋ እያደራች የምታልፈው አረፋ ላይ አይኑን ተክሎ ቀጥሎ አደጋ ሊመጣ ይችል ይሆን? እያለ ያውጠነጥን ጀመር። በመሆኑም ፍርሃቱን ለማስወገድ ሲል ጥያቄዎች ጣል ያደርግ ጀመር ...

ጥቂት ደቂቃዎች በዝምታ እንደተጉዋዙ አንድ ጥቁር ነገር በርቀት ታያቸው ...

«ምንድነው!?» አለ አኖሌ በተረበሸ መንፈስ።

መድፉን የያዘው አፋር በጦር ሜዳ መነፅሩ አሻግሮ ከተመለከተ በሁዋላ በትግርኛ አንዳች ነገር ተናገረ፣

«ምንድነው?» አለ አኖሌ።

«የንግድ መርከብ ሊሆን ይችላል ... ሲቀርብ እናውቀዋለን» አለውና ከዚያም የጦር ሜዳ መነፅሩን ከአፋሩ ታጋይ ተቀብሎ ይመለከት ጀመር። አይቶ ሲያበቃ ወደ አኖሌ መለስ ብሎ፣

«የንግድ መርከብ ነው!» ሲል አረጋጋው።

አኖሌ ተንፈስ አለ። እንደገና መረጋጋት ጀመረ።

«ስምህ ማነው?»

«ዶልፊኖ። ያንተስ?»

«አኖሌ ዋቆ» ካለ በሁዋላ «ትክክለኛ ስምህ ዶልፊኖ ነው?» ሲል ጠየቀው።

«ባህር ላይ ስለምሰራ የሰጡኝ ስም ነው። የቀይ ባህር ዶልፊኖችን እወዳቸዋለሁ። እንደ ኤርትራ ህዝብ የዋህና ጠንካራ ናቸው። አንዳንዴ ከነሱ ጋር እጫወታለሁ» ሲል መለሰለት።

እንደገና ሌሎች ሁለት መርከቦች ብቅ አሉ። አኖሌ መልሶ በጥያቄ ወጠረው። ዶልፊኖ የአኖሌን ስጋት ስለተረዳ፣

«... በባህረ ሰላጤው ጦርነት ምክንያት ይህ መስመር ተጨናንቆአል» ሲል ያብራራለት ጀመር። «ቀይባህር ጉሮሮ ሆናለች። በዚህ ላይ ዘይት የጫኑ መርከቦች ሲመላለሱ ነው የሚውሉት። የአካባቢው አገሮች አይናቸውን ለሰከንድም ቢሆን ከዚህ ባህር ላይ መንቀል አይፈልጉም። ለእንግሊዞች፣ ለፈረንሳዮችና ለአሜሪካኖችም ቢሆን የቀይባህር የጂኦ ፖለቲካዊና ኢኮኖሚያዊ ጥቅሙ ከፍተኛ ነው። ራሺያና አሜሪካ በስለላ የስለላ መርከቦች አሉ። የተፋጠጡት እዚሁ ባህር ላይ ነው።»

«ሻእቢያ ብዙ ወደቦች አሉት?» ሲል ጠየቀው።

«አሉን» አለ በኩራት። «አምስት ያህል ወደቦች አሉን። ከራስ ካሳር እስከ ባፅእ ያለው የባህር ዳርቻ ባብዛኛው ሜዳማ ነው» ሲል አስረዳው።

በኮራል የተሸፈነች አንዲት ድንጋያማ ደሴት ታከከው ሲያልፉ አኖሌ አካባቢውን በመደነቅ ማስተዋል ያዘ። አስመራ ላይ ገለፃ ያደረጉለትን የመረጃ መኮንኖችም አስታውሶ፣

«በዚህ ባህር ላይ ጉልበት ያላት ግብፅ ናት። ታግዛችሁዋላች?» ሲል ጠየቀው።

«ጨርሶ!» ሲል ፈጥኖ መለሰ «ግብፆች በቀይ ባህር ላይ የሚሰማቸው የበላይነት ትምክህት ጨርሶ ባዶ ነው። በታሪክ ብቻ ራሱን የቆለለ መንግስት ነው! ድሮ ግብፆች የአባይ ወንዝን አምላክ ከሰማይ በባልዲ የሚደፋላቸው ይመስላቸው ነበር» ብሎ በሳቅ ይጮህ ጀመር።

«የስልጣኔ ምንጭ ናት ግብፅ» አለ አኖሌ በዶልፊኖ ፌዝ ባለመስማማት።

«የባህር ላይ ውጊያን በተመለከተ ግን ጉራ ብቻ ነው

የተሸከሙት!» አለ ዶልፊኖ በግድየለሽነት።

በኮራል ከተሸፈነችው ደሴት ሁለት ኪሎ ሜትር እንደራቁ የዶልፊኖ ፊት በደስታ እያብረቀረቀ፣

«ከእንግዲህ ያለው የባህር ክልል በህዝባዊ ግንባር ሐርነት ኤሬትሪያ ቁጥጥር ስር ነው። ከማንኛውም አደጋ አምልጠናል። ይህ የኛ ነፃ ባህር ነው» ሲል ጮኸ ይነግረው ጀመር።

ይህን ብሎም የሬዲዮ ግንኙነት ለማድረግ ይታገል ጀመር።

አኖሌ ተመቻችቶ ተቀመጠ። ሞትን እንዳለፉት አመነ። ከደርግ መንግስት ቁጥጥር ውጭ መሆኑን ሲያስብ ማመን አቃተው። በሀሴት ፈነደቀ። ሮዛና አዶናይን አሰባቸው። ወደዳቸው። ተመካባቸው። በደስታ መጮህ አማረው። 'የማንፈፅመውን አንናገርም። የተናገርነውን እንፈፅማለን' ያሉትን አስታወሰ። 'እውነትም እነዚህ ሰዎች Pragmatic! ናቸው' ሲል ለራሱ አንሾካሾከ። መንግስቱ ሃይለማርያም ስለሻእቢያ ሰዎች ሲናገር 'እንደታጠቅነው መሳሪያ ቢሆን ኖሮ ወንበዴዎቹ ገና ድሮ እንደ ሰጉንዋ አንገታቸውን አሸዋ ውስጥ መቅበር ነበረባቸው' ያለውን አስታወሰ። በኤርትራውያን ጥበብና ድፍረት ተደነቀ። ከመደነቅም አልፎ ወገናዊነት ተሰማው። ድንገት የታጋይነት ስሜት አደረበት። ስለመታገል ማሰብ ጀመረ - ለኦሮሞ ህዝብ።

«የኢትዮጵያ ወታደር ነበርክ?» ሲል ጠየቀው ዶልፊኖ።

«አይደለሁም። ሲቪል ሰራተኛ ነው የነበርኩት»

«ይህ ዘመቻ በጣም ተሳካልን። አንዳንድ ጊዜ ከባድ ፈተናዎች ...» ከማለቱ ሰማዩ ለሁለት የተቀደደ እስኪመስል ድረስ ሁለት ሚጎች ቀይባህር ላይ ተወንጭፈው አለፉ።

አኖሌ ሀሴናውን ሊስት ምንም አልቀረው። ታጋዮቹ በትግርኛ ይነጋገሩ ጀመር። ጀልባዋን አቀዘቀዙዋት። ወዲያው ግን አቅጣጫ ቀይረው ተፈተለኩ። ዶልፊኖ ወደ አኖሌ ዞሮ፣

«የናንተ ማምለጥ ተደርሶበታል ማለት ነው። ያልተለመደ አሰሳ ነው» ብሎ እየጮኸ ይነግረው ጀመር።

አኖሌ «ቦንብ ይጥሉብን ይሆን? ተመልሰው ይመጣሉ?» እያለ ይወተውት ጀመር።

አይኑን ወደ ሰማይ ሲልከም ፀሀይ አጥበረበረችው። የሰማዩን ቀለም መለየት አይቻልም። አመድ የተነሰነሰበት ሰማያዊ ብረት ምጣድ መስሎአል።

እንደገና ድምፅ ሰሙ::

ሚጉቹ ወደ ባህሩ ዝቅ ብለዋል::

«አጉንብስ!» ሲል ጮኸ ዶልፊኖ:: «አትደንግጥ! ግንባርህን ብቻ ደብቅ! ግንባርህን ደብቅ!»

አኖሌ የጆሮው ታምቡር የተቀደደ መሰለው::

ሁሉም ቀና አሉ::

በመቶ ሜትር ርቀት ላይ ከባድ ፍንዳታ ባህሩን አናወጠው:: ውሃው ተንቦራጭቆ አለበሳቸው::

አፋሩ ጀልባ ነጂ በከፍተኛ ፍጥነት ከፋይበር ግላስ የተሰራችውን ጀልባ ያስጋልባት ጀመር:: ሰአቱን አየ:: አይኑንም ማዶ ተከለ:: ዶልፊኖ እንደገና ሰማይ ሰማዩን እያየ «አይተውናል ... ግን ኢላማቸውን ስተዋል!» ሲል በጩኸት ተናገረ::

«እንደገና ይመጣሉ?» ሲል አኖሌ ጮኾ ጠየቀ::

«ጊዜ የላቸውም:: ግን እንጃ:: ሁለቱም በምባቸውን አራግፈው ካልሆነ አንደኛዋ ተመልሳ ለመምጣት የሚያስችል ጊዜ ይኖራታል» አለው::

ሆኖም ግን ሁለቱ ሚጉች ሳይመለሱ ቀሩ::

አኖሌና ባህረኞቹ እንደገና በእፎይታ የተነፈሱት የባህሩን ዳርቻ ማየት ሲጀምሩ ነበር::

«በየቀኑ በዚህ መልክ ያስሳሉ?» ሲል አኖሌ ጠየቀ::

ድንጋጤው ጨርሶ አልለቀቀውም::

«የዛሬው ለየት ይላል:: ብዙውን ጊዜ የተረጋገጠ መረጃ ሲያገኙ ብቻ ነው ተዋጊ አይሮፕላን የሚልኩት:: ካልሆነ ሄሊኮፕተሮች ቅኝት ያደርጋሉ:: ለማንኛውም አሁን ከአየር ጥቃት ራሳችንን መከላከል እንችላለን:: የባህር ዳርቻ ሽጦቹ ከሄሊኮፕተርም ሆነ ከተዋጊ ጀቶቹ ሊለዩ አይችሉም::»

ለጥቂት ደቂቃዎች የኤርትራን ምድር ጠረፍ በርቀት እያዩ በኤርትራ ባህር ላይ በዝምታ ተጉዋዙ::

ዶልፊኖ በዚህ ድንገተኛ ክስተት መብገን ፊቱ ላይ እየተነበበ ለራሱ ይሁን ለአኖሌ ባልለየ ሁኔታ፣

«ማሽነፋችን እንደሁ አይቀር!» ሲል ጮኸ::

አኖሌ መልስ አልሰጠውም::

«ቆሮቆንዳዎች!» ሲል እንደገና ጮኸ::

ይህን ብሎ ወደ አኖሌ እየተመለከተ «... አይመስሉህም?» ሲል ጠየቀው::

«ምን?»

«ቆሮቆንዳዎች ናቸው::»

በመስማማት ራሱን ላይ ታች ወዘወዘ::

ሙቀቱ ይበልጥ እየተሰማቸው መጣ:: ዶልፊኖም የሙቀቱ መጠን ሰላሳ ስምንት ዲግሪ ሴንቲግሬድ መድረሱን ለአኖሌ ነገረው:: የሚያስቅቅ የነፋስ ድምፅ በጆሮዋቸው ያምም ጀመር:: አሸዋ ያዘለ አውሎ ነፋስ እየተነሳም ከኤርትራ ምድር ዳርቻዎች ወደ ባህሩ ይራገፋሉ:: የታጠቁ አፋሮች ከወገባቸው በላይ እርቃናቸውን እንደሆኑ አሳ ሲያጠምዱ ወይም የኮንትሮባንድ እቃ ሲያራግፉ ለአኖሌ ይታዩት ጀመር::

«ሞትን ስንት ጊዜ አመለጥኩዋት?» አለ አኖሌ - ሊሞት የሚችልባቸውን በርካታ አጋጣሚዎች ማለፉን በመገረም እያሰበ::

ባህረኛው ዶልፊኖ ከልቡ ሳቀ::

«እየቆየህ ትለምደዋለህ:: አሸናፊነት እንጂ ተሸናፊነት አይሰማህም:: ብትሞትም ግድ አይኖርህም:: በተለይ ለሀገር ነፃነትና ለምትወደው ህዝብ መታገል የሚሰጠው ውስጣዊ ደስታ አይቻልም::» ካለ በሁዋላ የጦር ሜዳ መነፃሩን ለአኖሌ እያቀበለው፣

«የመርሳ ጉልቡብ ወደብ ማለት ያውልህ! ጉዞአችንን በድል አጠናቀናል!» ሲል ጮኸ::

«የሰሜኑ ኮከብ»

ለመጨረሻ ጊዜ ...

ምእራፍ ዘጠኝ

- 1 -

የኢ.ህአዴግ ድምፅ በእጅጉ አየለ ...

ጆሮዎች ወሬ ፍለጋ ተቀሰሩ:: የኢ.ህአዴግን የድል ዜና ማድመጥ ልብ ያቆም ጀመር:: ሬድዮ ነክቶ የማያውቅ ጭምር ማምሻውን የታጋዮችን ድምፅ ፍለጋ ሬድዮኑን መጉርጉር የጀመረበት ጊዜ ነበር:: የደርግን ውድቀት አይቀሬነት ማስተባበል ከማይቻልበት ደረጃ ላይ ተደረሰ:: የለውጥ አየር ይነፍስ ጀመር:: ህዝቡ የኢ.ህአዴግን የድል ጉዞ በግልፅ መደገፍ የጀመረበት ጊዜ ነበር::

ገበሬውና ታጋዮቹ ልብ ለልብ ተገናኙ:: ህይወቱን እየከፈለ የሚገስግሰው ተጋዳይ ጉሮሮውን የሚያርስበት ውሀ በቀጥታ ከገበሬው ያገኛል:: ምግብ ይቀርብለታል:: «እንኩዋን መጣችሁልን!» የሚል እልልታ ማድመጥ ጭምር ለታጋዮች እንግዳ አልሆነም:: እንቀላፍተው የከረሙ የፖለቲካ ድርጅቶች ከአውሮፓና ከአሜሪካ በከፍተኛ ድምፅ ይናገሩ ጀመር:: ደርግ 'ኢህአዴግ ማለት ወያኔ ማለት ነው:: ወያኔ ደግሞ ፀረ-ኢትዮጵያ የወንበዴ ቡድን ነው' የሚል እሪታውን ደጋገመ:: አማራው በትግሬ ላይ ይነሳ ዘንድ በግልፅ እስከመጠየቅ ደረሰ:: ይህን መሰል ቅስቀሳ የያዙ በራሪ ወረቀቶችን በሄሊኮፕተር ለገበሬው ይበትን ጀመር:: ከህዝቡ ግን የድጋፍ ምላሽ ሊያገኝ አልቻለም::

የአማራው ገበሬ ደርግ በሄሊኮፕተር ለሚበትነው በራሪ ወረቀት ምላሽ የሚሰጠው በተለመደው የግጥም ዘይቤው ነበር::

- መንግስቱ ሲዳከም ሲታየው ድቀት፣

አይሉት ሰላምታ አይሉት ናፍቆት፣

ይነሰንስ ጀመር ብጣሽ ወረቀት::

ደብድቤስ ለመፃፍ የኔም ልብ ይመኛል፣

ታዲያ ወረቀቱን ማን ያደርስልኛል?

አትጨነቅ ደርጉ አይሸበር ሆድህ፣

አትርጭ ወረቀትህን በወዲያ በወዲህ፣

እጅን የሚያወጣ እጅ ነው እንግዲህ፣

ኢህአዴግ ሳይተውህ እኛም ሳንሰድህ - እያለ ያላግጥበት ያዘ::

ሁኔታዎች ለደርግ ጨለሙ:: የድሆች ቁጣ አየለ:: የአርሶ አደሮች ክንድ ጠነከረ:: የተጋዳዮች ግስጋሴ ፈጠነ:: መጪውን ዘመን ለመረዳት ነቢይ መሆን አስፈላጊ አልነበረም ...

* * *

... ሀወኒ ታጋይ ሆናለች::

ለመጀመሪያ ጊዜ በውጊያ የተሳተፈችው ሰሜን ሸዋ ላይ «አንበሳው» ሶስተኛ ክፍለጦር ሲደመሰስ ነበር:: አንበሳው ክፍለጦር በቀለበት ውስጥ የመግባቱ ዜና ታጋዮችን ከዳር እዳር ሲያጩዋጩህ፤ሀወኒ ምክንያቱ ጨርሶ አልገባትም ነበር:: ሀየሎም እየቀለደ አጫወታት፣

«አንድ ተናካሽ አንበሳ አለ:: ደርግ ስሙን ሰማይ ጥግ ሰቅሎት ነው የኖረው:: ዛሬ ግን እጃችን ላይ ገብቶአል:: አንበሳው ማን እንደሆነ መራኛ ትመሰክራለች::»

«መቼ ነው ውጊያው የሚጀመረው?» ስትል ጉጉጉታ ጠየቀች::

«በዚሁ ሳምንት» አላት:: አያይዞም «... ግን በቅድሚያ እኛ አይደለንም ወደ ውጊያ የምንገባው:: የሳሞራ ሀይል ነው የሚገጥማቸው» ብሎ ሲጋራውን ላይ በላይ እየማገ በእልህ ወዲያ ወዲህ ይንጉራደድ ጀመር::

«እብሬ መሆን እፈልጋለሁ» አለች ሀወኒ::

«ትችያለሽ::»

«ግን ሳሞራ ማን ነው?»

«አታውቂውም?»

«እንጃ!»

ሳቀና፣ «አንቺም እንደ ደርግ 'ሀየሎም' የሚለውን ስም የሙጥኝ ብለሽ ይዘሽ ነዋ:: እንዲያውም እዚያም ሄደሽ ሰራዊቱና አመራሩን ማየት አለብሽ:: ኮማንደሩ ሳሞራ የኑስ ይባላል:: የሞዛምቢኩን ታጋይ የመጠሪያ ስም ተውሶ በመታገል ላይ ያለ መሪ ነው:: እንዲያውም እሱን ስትተዋወቂ እኔን ትተይኝና እገላገላለሁ»

ሲቀልድባት ቆይቶ ማምሺያውን የሳሞራ የኑስ ሰራዊት ወደሚገኝበት ስፍራ ላካት::

ሰሚ ላይ የ203ኛ አየር ወለድ በአውራሮ፣ በመቅደላና በላባደር ክፍለ ሰራዊቶች ሲመታ ነበር አንበሳውና ሌሎች ጥቂት የደርግ ሀይሎች ወደ ሰሜን ሸዋ የተንቀሳቀሱት:: አንበሳው በጉጉፍ በኩል አድርጉ ካራምሽግ አካባቢ ሰፈረ:: አሳቡ የሀየሎምን ክፍለ ሰራዊት ጨፍልቆ አለም ከተማን ለመቆጣጠር ነበር:: በሀየሎም የሚመራው የታጋዮች ሰራዊት ውጊያ ላይ ስለስነበተ በቀጥታ ከአንበሳው ጋር ብቻውን መላተም አልፈለገም:: አንበሳው ገፍቶ እንዳይሄድና መላወሻ እንዳያገኝ ግን ዘግቶ ያዘው::

ደርግ አጥብቆ የሚመካበት ሶስተኛው አንበሳ ክፍለጦር መራኛ ሲገባ ከጀርባው እንዳይቆረጥ ጥንቃቄ ተደርጉ ነበር:: አጅባር ከተባለ ስፍራ የአንበሳውን ጀርባ የሚጠብቅ ሀይል ተመደበ:: ይህን የተገነዘቡት የኢህአዴግ ኮማንደሮች ሃይላቸውን ወደ አጅባር አንቃነቁ:: አጅባር ያለው የደርግ ሀይል ከተመታ የአንበሳው ጀርባ እርቃኑን እንደሚቀር ተረድተው ነበር:: አሉላ፣ አግአዚና አቃቂ

ክፍለ ሰራዊቶች ወደ አጅባር ተወርውረው በአንድ ቀን ውጊያ የአንበሳውን ጀርባ ጠባቂ ሀይል ድምጥማጡን አጠፉት፡፡ በነጋታው ጉጉፍ የነበረውን የደርግ ሀይል ደመሰሱት፡፡ መራኛ ተከበበ፡፡ አንበሳው ኩት መሸሽ በማይችልበት ቀለበት ውስጥ ገባ፡፡

ይህ ሁኔታ የኢህአዴግ ፖሊት ቢሮ አባላትን በከፍተኛ ሁኔታ ሲያስደስት ኮሎኔል መንግስቱ ሀይለማርያም በበኩሉ ድንጋጤና ሽብር ውስጥ ገባ፡፡ ከጭንቀቱ የተነሳም በቀጥታ ከአንበሳው ክፍለጦር አዛዥ ጋር የሬድዮ ግንኙነት አድርጎ 'ለሰራዊቱ ክብር ሲባል አንበሳው ጠንክሮ እንዲከላከል' ተማፀነ፡፡ የደርግ ባለስልጣናት የዚህ ስመጥር ክፍለጦር ስም እንዳይዋረድና በዚህ ምክንያት የአጠቃላይ ሰራዊቱ ሞራል እንዳይነካ ከዳር እዳር ተንቃነቁ፡፡ ሰማይ በአይሮፕላን ተሞላ፡፡ አንበሳው ከአየር ትጥቅና ስንቅ ይዘንምለት ጀመር፡፡

መራኛ በሳቅ ፈነዳች!

የድል ነጥብ ለመያዝ ጭምር ተዘጋጀች፡፡ የሞትና የህይወት ጨዋታው ሊጀመር ሆነ፡፡ አሸናፊው የድል ዋንጫ ያገኛል፡፡ ዋንጫው ላይ የአንበሳ ምልክት አለ፡፡ ጨዋታውን መሰረዝ አይቻልም፡፡ ምርጫው መጋጠም ብቻ ነው፡፡ ኢህአዴግ ግጥሚያውን የመሰረዝ እድል ነበረው፡፡ አንበሳው ግን አንድ እድል ብቻ ነው ያለው - መጋጠም፡፡

በወታደራዊ ጥበብ ሙያው ብቃቱና ተፈጥሮአዊ ጀግንነቱ ተደጋግሞ የተነገረለት፤ ህንድ ድረስ ተጉዞ የውትድርናን ጥበብ እንደ ውሀ ጠጥቶ መመለሱ የሚወራለት ኮሎኔል ሰረቀብርሃን በሀየሎምና በሳሞራ በሚመሩ ታጋዮች ተከቦአል፡፡

በሳቅ ትጮሀለች - መራኛ!

ያሳቃት የሰማዩ ትርኢት ነበር፡፡ መራኛ የሄሊኮፕተር አይነቶችን አይታ ጠገበች፡፡ መራኛ ስለ ፓራሹት በወሬ ሰምታ እንጂ በአይን አይታ አታውቅም ነበር፡፡ ዛሬ ግን አለፈላት፡፡ ያለምንም ክፍያ ድንቅ ትርኢቶችን ትኩመኩም ያዘች፡፡ ደጅዋን ረግጦ የማያውቀው ኮሎኔል መንግስቱ በጦር ሜዳ ሬድዮ ሲጮህ ጭምር ሰማች፡፡

በኤርትራና በትግራይ ምድር በተደረጉ ውጊያዎች አንበሳነቱን ማስመስከሩ የተነገረለት የእሳት ወንድ ልጅ፤ በገዛ ደረትዋ ላይ እንደ ብቅል ተሰጥቶ ሲንጉራደድ መራኛ በአይንዋ በብረቱ አየችው፡፡

እነሆ የውጊያው ሰአት ደረሰ ...

ፈሽካ ሊነፋ ምንም አልቀረው፡፡ በሳሞራ የኑስ የሚመሩት

ታጋዮች ከአንበሳው ጋር ፊት ለፊት ለመጋጠም እጅግ አስቸጋሪ ገደሎችን መውጣት ነበረባቸው፡፡ እኒያን አስቸጋሪ ገደሎች እየቡዋጠጡና እንደ ጦጣ እየተንጠለጠሉ ለመውጣት ግን የግድ የጨለማ ሽፋን መጠቀም ነበረባቸው፡፡ አለያ በጠራራ ፀሀይ በሞከሩት ገደል ላይ የተንጠላጠሉ ታጋዮችን በጥይት መቅለብ ለአንበሳው ቀርቶ ለማንም ቢሆን ተራ ጨዋታ ነበር፡፡ ሌሊቱን ታጋዮቹ ያንጠጡትን ገደሎች ተሻግረው ለውጊያ ዝግጁ ሆነው አደሩ፡፡

ሀወኒ ታሪክ ፀሀፊ ናት ...

በውድቅት የተፈፀመውን አስደናቂ ትርኢት ሁሉ ስትመዘግብ አደረች፡፡ እንደ እሳት ነበልባል የሚንቀለቀለውን የሰራዊት ስሜት ወረቀት ላይ ለማስፈር ቃላት ጭምር አጣች፡፡

«አንችልም አይሉም» ብላ ነበር ስለ ሌሊቱ ዘመቻ ማስፈር የጀመረችው፡፡

«... የታዘዙት ግን ምናልባት የማይቻለውን ነው፡፡ መዝሙራቸው ውስጥ 'የማንወጣው ተራራ የለም' የሚል ስንኝ አለ፡፡ የዘመሩትን ሊፈፅሙ ተዘጋጅተዋል፡፡ ኮማንደራቸው ሳሞራ የኑስ ይባላል፡፡ ቀጭን፣ ጠይም ነው፡፡ ተግባቢና ትህትና የተላበሰ፡፡ ከተራ ተዋጊዎቹ ጋር አፍለአፍ ገጥሞ ሲመካከር በመካከላቸው የአዛዥና ታዛዥ ግንኙነት አልነበረም፡፡

እነሆ ባልተጠበቀ መንገድ ዝነኛውንና ጉረኛውን አንበሳ ለመግጠም መክረው አብቅተዋል፡፡ ጥርሱ ላይ ያለውን ደም በምላሱ ለመጥረግ እየታገለ ዙሪያ ገባውን በጥርጣሬ የሚያስተውል አንድ ግዙፍ አንበሳ መራኛ ሜዳ ላይ ተጋድሞ ይታየኛል፡፡

ሲነጋ አንበሳው ወዮለት!

ባልጠበቀው አቅጣጫ ታጋዮቹ ገደሉን እየወጡት እንደሆነ ማን በነገረው!? ሲገጥሙት የተዘጋጁት ቀጫጭን ታጋዮች ርስበራስ እንደሚዋደዱ፤ መዋደዳቸው ደግሞ ሀይልና ብርታት እንደሚሰጣቸው ማን ባጫወተው!?

«... ሰሜን ሸዋ ላይ ጨለማ ወድቆአል፡፡ ጨለማው ግን ከወትሮው ይለያል፡፡ አንድ ምስጢራዊ እንቅስቃሴ የሚካሄድበት ሌሊት ነው፡፡ ነገ ማለዳ የአማራው ምድር ሰማይ በጥይት ይታረሳል፡፡ ከባድ ግጥሚያ ይደረጋል፡፡ ሲነጋ ዝነኛው አንበሳ ወዮለት፡፡ የሚዋረድበት ሰአት ደርሶአል፡፡ የማስመሰያ ለምዱ የሚገፈፍበት ደቂቃ ሞልታለች፡፡ የአንበሳው ለምድ ሲገፈፍ ከውስጥ አንድ ባህታዊ መገኘቱ አይቀሬ ነው - የቀበሮ ባህታዊ፡፡»

በነጋታው ታጋዮቹ በስድስት ሰአት ውጊያ የአንበሳውን ክፍለጦር ወታደሮች ከነ መሪያቸው ማረኩዋቸው:: በዚያን እለት አስራ ዘጠኝ የደርግ ብርጌዶች ተደመሰሱ:: ይህ ሁሉ ሲፈፀም ሀወኒ እዚያው ነበረች:: ማምሻውን ታዲያ ከሳሞራ ጋር ሻይ እየጠጡ ጥቂት አወጉ፣

«ሁላችሁም ተመሳሳይ ናችሁ ልበል?» አለችው::

«የአላማው አስፈፃሚዎች ነን፤ ሀወኒ» አላት::

አያይዞም ጥቂት ቃላትን አከለ፣

«አንቺም እኮ እንደኛው ነሽ::»

*   *   *

ሀወኒ ታጋይ ናት ...

ስራዊቱን ተከትላ ድል አብሳሪ መሆንዋን ቀጠለች:: ምስል ቀረፃውም ሆነ ለሬድዮ ጣቢያው የውጊያ ሪፖርት የመላኩን ተግባር ወድዳዋለች:: ይህን መሰል ተግባር በማይከናወንበት ጊዜ ደግሞ ወደ ሰራዊቱ እየገባች የጦርነት ገጠመኞቻቸውን ትሰበስባለች:: ታጋዮቹ ቢጋለ የትግል መንፈስ ያወጉዋታል:: እኒያን ስሜቶች በጥንቃቄ ትመዘግባቸዋለች:: የጀግንነት ታሪኮችን እንደተራ ገጠመኝ ሲያወጉዋት ተመስጣ ታዳምጣቸዋለች:: አንዳንዴ በግራሚ ደንገዝ ማስታወሻ መያዙን ጭምር ትዘነጋዋለች:: ያን የጀግንነትና የመስዋእትነት ታሪክ ለአለም ሁሉ የማሳወቅ ሃላፊነት እስዋ ላይ የወደቀ ሆኖ ጭምር ይሰማታል::

ሀወኒ ራስዋን እንደ ተራ ታሪክ መዝጋቢ ብቻ አትቆጥርም:: ባለአላማ መሆንዋ በጥልቀት ይሰማታል:: ውጊያዎች ሲደረጉ ከግንባር ቀደም ታጋዮች ጋር ለመግባት ትሽቀዳደማለች:: በርግጥ በውጊያዎች ሁሉ ይህን እንዳትፈፅም ብዙውን ጊዜ ሀየሎም እንቅፋት ይሆናል:: ይነታረካሉ! ስሜታዊ ሆና እሪታዋን ታቀልጠዋለች:: ሀየሎም ያስገድዳታል:: ወደ ባህርዳርና ጐንደር ግን እንደናዳ ከሚወረወሩት የኤርትራና የኢትዮጵያ ታጋዮች እኩል ለመግባት ችላለች:: ሀየሎምን በቅርብ ማወቅ ብቻ ብቁ ታሪክ መፃፍ እንደማያስችላት ስለተረዳች ትኩረትዋ ወደ ሰራዊቱ ሆኖአል:: ወታደራዊ ሚስጢሮችን ጭምር ታውቅ ዘንድ ተፈቅዶላት ከአመራሩ አልተለየችም:: ያን ማወቅዋ ብቻውን ግን አላረካትም:: እንባና ሳቅ እያቀላቀለ የሚያስደንቅ ታሪክና ገጠመኝ የሚገኘው ተራ ተጋዳዮች አካባቢ መሆኑን ትገነዘባለች:: ከእኒያ መስዋእትነትን በፈገግታ ከሚቀበሉት ታጋዮች ጋር መዋልና መጉዋዝ የፈጠረባት

የእርካታ ስሜት በምንም ሊተካ የማይችል እየሆነ ሄደ:: ብዙዎቹ 'ሀወኒ - ጉዋል ኦሮሞ' እያሉ ነው የሚጠሩዋት:: እንዲህ ሲሉዋት አንዳች የማታውቀው የብርታት ስሜት የሰራ አካልዋን ይወረዋል:: እንዳይደክማት ይንከባከቡዋታል:: ከምግባቸው የተሻለውን ያቀርቡላታል:: ያከብሩዋታል:: ጥይት እንዳይመታት ይጠነቀቁላታል:: ሀወኒ ግን ያንን እንዳያደርጉ ታስቸግራቸዋለች:: ስታስቸግር ይስቁባታል:: አንድ ቀን አንዱ ታጋይ እስከ አንገቱ ጥይት ያዘለ ብሬይኑን ከአንገቱ አውልቆ «እንኪ ያዢ» አላት:: በወኔ ተቀበለችው:: ግን አልቻለችም:: በአፍጢምዋ ልትደፋ ነበር:: በሳቅ አውካኩ ታጋዮቹ:: «ወታደራዊ ስልጠና ስላልወሰድሽ አካላዊ ጥንካሬ የለሽም:: የመንፈስ ጥንካሬሽ ግን ከኛ ይበልጥ እንደሆነ እንጂ አያንስም» እያሉ ሲያጫውቱዋት በብስለታቸው በእጅጉ ትደነቃለች::

ሀወኒ ... ታሪክ ፀሃፊና ተጋዳሊት ሆናለች::

የታጋይነት ክብር ሞቆአታል:: ታጋይ ንብረት የለውም:: የግል ኑሮ የለውም:: ለራሱ አይኖርም:: ታጋይ ታጋሽ ነው:: ታጋይ አይዋሽም:: ታጋይ ጉረኛና ቁጡ አይደለም:: በታጋዮች መካከል መበላለጥ የለም:: ታጋይነት ተፈጥሮአዊ ውበት ነው:: ታጋይነት አላማ ነው:: ባማረ ግንብ ውስጥ የራስን ደስታ ፈጥሮ መኖር ማለት አይደለም - ታጋይነት:: ተጋዳላይ ለህዝብ ፍቅር አለው - ገደብ የሌለው ፍቅር::

ወደ ባህርዳር ገስግሰው ከገቡት ታጋዮች ጋር አብራ የገባችው ሀወኒ በዚያ ዘመቻ ትእግስትን ነበር በዋነኛነት የተማረችው:: የኢህአዴግን አላማ በቅጡ ያልተገነዘቡ! አለያም በደርግ ካድሬዎች የተደራጁ የከተማው ነዋሪዎች በድል አድራጊው የኢህአዴግና የሻዕቢያ ሰራዊት ላይ የስድብ፣ የርግማንና የድንጋይ ዶፍ ሲያወርዱ አልተሸማቀቀችም:: 'እነዚህ ሁሉ ነገ ለዚህ ትግል ይሰዋሉ' ስትል ለራስዋ አንሾካሾከች:: ታጋዮች ከታንክ ጋር ተጋፍጠው ድል ከጨበጡ በሁዋላ አንገታቸውን ደፍተው! ጠመንጃዎቻቸውን አዘቅዝቀው ተሸናፊ ሲመስሉ ሀወኒ ተመካችባቸው:: አይንዋ እንባ ሞላ:: ሀወኒ እልፍ እልፍ ራስዋን እንደ ታሪክ ፀሀፊ ብቻ ታያለች:: ራስዋን ዳር አኑራም በታጋዮች ድርጊትና ባህርያት ትመሰጣለች:: ታጋዮችን 'እነርሱ' እያለች ትጠራለች - ራስዋን እንደ ፈጣሪ ገንጥላ አውጥታ:: ታዲያ ሀላፊነቱ ይከብዳታል:: ይህን መሰል የጀግንነት ታሪክ በኢትዮጵያ ቀርቶ በአለም እንኩዋ እልፍ እልፍ የተፈፀመና ሊፈፀም የሚችል መሆኑን ታውቃለች:: ይህ በዝርዝር መፃፍና

ለቀጣዩ ትውልድ መተላለፍ እንዳለበት ይሰማታል፡፡

ባህርዳር በተያዘችበት እለት ለሀየሎም አንድ ጥያቄ አቀረበችለት፤

«መታገስ ይከብዳል መሰዋት?» የሚል፡፡

አጭር መልስ ሰጣት፤

«መታገስ!»

ይህን ብሎ ፈገግ አለ - ደብዛዛ ፈገግታ፡፡

ማብራሪያ አልጠበቀችም፡፡ አልፈለገችምም፡፡ ሀየሎም ልክ ነው፡፡

ሀወኒ ጉዞዋን ቀጥላለች ...

የኢህአዴግ ሰራዊት ወደ ታሪካዊትዋ ጎንደር ከተማ ያደረገው ጉዞ ታሪካዊ ነበር የሆነላት፡፡ አንድ አመት ታስራ የስርአቱን ክርፋት ያየችው በጎንደር ከተማ ነበርና ድርብ ስሜት ነበር ያደረባት፡፡ በመምህርነት ወደቆየችባት የጎንደር ከተማ የምስል መቅረጫ መሳሪያዋን አንግባ ከግንባር ቀደም ታጋዮች ጋር ወደመሀል ከተማ ስትዘልቅ ህዝቡ በከፍተኛ እልልታ ነበር ኢህአዴግን የተቀበለው፡፡ የእናቶች ለቅሶ በርክቶባት የከረመችው ጎንደር፤ እልልታዋን አቀለጠችው፡፡ የቴዎድሮስ ከተማ ጎንደር፤ ጥንታዊ ብትሆንም ተረስታና ተጥላ የቀረችው ጎንደር፤ በደርግ በትር ክፉኛ የተቀጠቀጠችው ጎንደር፤ አያሌ ታጋዮችን ያፈራችው ጎንደር፤ ልብ በሚነካ የእናትነት መንፈስ ነበር ድል አድራጊውን ሰራዊት የተቀበለችው፡፡ ይኸው ተሰምቶት ነው መሰል የኢህአዴግ ሬድዮ ገና በማለዳው፣

«መላኩ ተፈራ የእግዜር ታናሽ ወንድም፣

የዛሬን ማርልኝ ሁለተኛ አልወልድም»

የሚለውን ጉደኛ የጎንደር የእናቶች እንጉርጉሮ ያስታወሰው፡፡

በዚህ መቸ አበቃ፡፡ «ጎንደር እንዳሻሽ ውለጂ» ሲል ኢህአዴግን ወክሎ አወጀ፡፡

ሀወኒ ሰራዊቱን ተከትላ ጎንደር ገባች፡፡

ኩንጉ ጫማዋ ተስማምቶአታል፡፡ «ጉባኤ» በሚል መጠሪያ የሚታወቀው ሱሪና ሸሚዝዋ አምሮባታል፡፡ ማማር ታጋይ መሆን ነውና የታጋይነትን መልክ አላብሶአታል፡፡ ባለማንገቻ ሬድዮ ትከሻዋ ላይ አንጠልጥላለች፡፡ ሽጉጥ ታጥቃለች፡፡ የታጋይነትን የአመለካከት

መንፈስ ሰንቃለች፡፡ አላማ አላት፡፡ ባለአላማ ነች፡፡ የቆመችለትን አላማ በጥልቀት ታውቀዋለች፡፡

ምን ቀረ? ምንም!

ምስል መቅረጫዋን አንግባ እንደ ናዳ ከሚወረወሩት ታጋዮች ጋር እንደወፍ በረረች፡፡ ናዳዎችና ወፎች፡፡ አእዋፋትና ናዳዎች ...

የጎንደር ተማሪዎችና እናቶች በአስፋልቱ ዳር ግራና ቀኙን ተገጥግጠው በጭብጨባና በእልልታ ታጋዮችን አጀቡዋቸው፡፡ ታፍኖ የኖረው የጎንደር ህዝብ ስሜቱ ገንፍሎ ከድል አድራጊ ታጋዮች አላማ ጋር በመንፈስ ተዋሃደ፡፡ በጉዞ ላይ ሳሉ ድንገት ከህዝቡ መካከል ስምዋ ሲጠራ ሰማች፡፡ ተማሪዎች ነበሩ፡፡ ተማሪዎችዋ! አወቁዋት! ይንጫጩ ጀመር፣

«ሀወኒ!»

«ቲቸር ሀወኒ!»

«ሀወኒ!»

አንድ እርምጃ በተራመደች ቁጥር ስምዋን የሚጠሩ ተማሪዎች ቁጥር ይጨምር ጀመር፡፡ «የታሪክ መምህራችን ነበረች፤ ታስራ ነበር» የሚሉ ንግግሮችን ጭምር ጆሮዋ ጠለፈ፡፡

ሰራዊቱን ተከትላ ገሰገሰች ...

- 2 -

«ሀወኒ ... የምስራች!»

«ምስር ብላ ... ምን ተገኘ?»

«ከሶስት ቀን በሁዋላ ሰራዊታችን የአባይን ወንዝ ተሻግሮ የወሊጋን ምድር ይረግጣል!

ጩኸትዋን ለቀቀችው፡፡

ፊትዋ ላይ የሚረጨውን የደስታ ርችት ሲያይ ሀየሎም፤ ራሱን በሀወኒ ቦታ አኑሮ ይደሰት ጀመር፡፡ ከዘመቻ ቴዎድሮስ ቀጥሎ በሁለተኛው ረድፍ በተያዘው በዚህ ዘመቻ ወሊጋንና የኢሉባቡርን የተወሰኑ ክፍሎች በአጭር ጊዜ ነፃ ለማውጣት እንደታሰበ አጫወታት፡፡ ይህም አዲስ አበባን ለመክበብ እንደሚያስችል ጠቆማት፡፡ ሶስተኛው ደግሞ ዘመቻ ዋለልኝ በሚል ስያሜ እንደሚጠራና ከደሴ እስከ ደብረብርሃን ያለውን ሃይል በሙሉ እንደሚጠርግ ገልፆላት ሲያበቃ የመጨረሻውን አዲስ አበባን ለመያዝ

የሚደረገውን ዘመቻ ለማካሄድ ጭምር አስፈላጊው ቅድመ ዝግጅት መደረጉን አወጋት:: ይህን መሰል ተከታታይ ዘመቻ ማካሄድ የደርግ ሃይል እንደገና ለመደራጀት በቂ ጊዜ እንዳይኖረው እንደሚያደርግ፤ ዋናው ሃይል በዚህ መልኩ መመታቱም አዲሳባ ላይ ምንም ግጭት እንዳይደረግ ያግዛል' ሲል አብራራላት::

በዚህ እለት አግአዚ ኦፕሬሽንን በተመለከተ ሊያወጋት ቃል ገብቶላት ስለነበር ወቅታዊውን ሁኔታ ተጨዋውተው ሲያበቁ ሀወኒ ዋና ወዳለችው ርእሰ ጉዳይዋ ሰተት ብላ ገባች፣

«ዛሬ ጥቂት ፋታ ያለህ ይመስለኛል - ስለ ኦፕሬሽኑ ግለፅልኝ» አለችው::

ሀየሎም ርእሱ በመነሳቱ ያለመደሰት ስሜት ታየበት:: የቀጣዩን ዘመቻ ዝግጅት አጠናቋል:: በርግጥም ዛሬ ፋታ አለው:: ቢሆንም የቆየውን የአግአዚ ኦፕሬሽን ታሪክ አንስቶ የመተረክ ስሜትና ወኔ አልነበረውም:: ጊዜው እንዲሽጋገርለት ፈለገ:: ሀወኒ ግን ገና ሀሳቡን ሲያነሳ ቡራ ከረዩ አለች::

እንደማትለቀው ሲያውቅ ግን በማዘዣ ጣቢያው ለጊዜው በተዘረጋው አልጋ ላይ ጋደም ብሎ ሲጋራውን እየሳበ አይኖቹን ወደ ጣራ ሳከ፣

«ከየት ጀምሬ እነግርሻለሁ? ዘመቻው ከባድ ነበር:: በደርግ ቁጥጥር ስር የወደቁ እስረኞችን ሰቆቃ መቼም ታውቂዋለሽ:: የአብዛኞቹ መጨረሻ ሞት ነበር:: ከመገደላቸው በፊት እጅግ አስከፊ በሆነ ኢሰብአዊ ሁኔታ እንዲሰቃዩ ይደረግ ነበር:: ይህን ጉዳይ ድርጅታችን በጣም ሲያስብበት ከቆየ በሁዋላ ነው አግአዚ ኦፕሬሽን የታቀደው» ብሎ ዝም አለ::

«ዋና አላማው ምን ነበር - የአግአዚ ኦፕሬሽን?» ስትል ጠየቀችው::

«.. ሀወኒ እባክሽ ይህን ሌላ ቀን ላጫውትሽ:: ዛሬ ስለ አይበገሬዎቹ የአርሲ ኦሮሞዎች ተርኪልኝ ...»

ይህን ሲላት ጦኻ ከተቀመጠችበት ተነሳች

«እውነቱን ነው ሀወኒ:: በጣም አስቸግረሺኛል»

«አላስቸገርከኸም» ብላ አንቃ ያዘችው «... ሁላችሁም ቢሆን ያለፉትን የትግል ታሪኮች የምታውቁትን ያህል ለመናገር ዝግጁ መሆን አለባችሁ:: አለያ ይህ የትግል ታሪክ አፈታሪክ ሆኖ ነው የሚቀረው» ካለች በሁዋላ፤ የማስታወሻ ደብተርዋን እያመቻቸች፣

«... ለመሆኑ የአክሱም ሀውልት በዚያን ዘመን እንዴት ሊቆም የቻለ ይመስልሀል?» ስትል ጠየቀችው::

መልስ አልሰጣትም::

እስዋ ቀጠለች፣

«... ማንም ቢሆን እርግጠኛ ሆኖ መናገር አይችልም:: መላ ምት ነው ያለው:: 'በገዘሆን ተጉትቶ' የመሳሰሉ:: ከአክሱማውያን የተገኘ የፅሁፍ ማስረጃ የለም:: አርኪዮሎጂስቶች ሲቆፍሩ የገዘሆን ጥርስ አገኙ:: ገዘሆን ጉትቶ አቆመው የሚለውን አመኑ:: የአፈታሪክን አደጋ ልታጤነው ይገባሀል ...»

ሲጋራውን እየማገ ትረካውን ቀጠለ፣

«... እንዳልኩሽ ድርጅታችን ይህን ጉዳይ ሲያስብበት ቆየ:: በእስር ቤቱ የኛ የከተማ አባሎች ቢኖሩም የተማረኩ ታጋዮቻችን፤ ባብዛኛው ደሞ ሲቪሎች ይገኙ ነበር:: ስለዚህ እርምጃው በቅድሚያ በሺህ የሚቆጠሩ እስረኞችን ህይወት ለማዳን እንደሚያስችለን፤ በሁለተኛ ደረጃም ትልቅ የፖለቲካ ድልን የሚያቀዳጀን እንደሆነ ተረዳን:: ጊዜውን ከመወሰናችን በፊት ግን አንድ ሁለት የሙቶ የሚሆኑ ኮማንዶዎችን አሰለጠንን:: ከዚያም እስረኞቹ ያሉበት ወህኒ ቤት አቀማመጡ ምን እንደሚመስል፣ እንዴት ወደዚያ ዘልቆ መግባት እንደሚቻል፣ የምሽጉን ጥንካሬ፣ የተኩስ አቅሙንና የመሳሰሉትን ጉዳዮች ማጥናት ጀመርን:: ጥናቱም በሁለት መንገድ መካሄድ እንዳለበት ወሰንን:: አንደኛ ከውስጥ አባሎቻችንና ከደርግ ከተማረኩት በመቀሌ አካባቢ ይኖሩ የነበሩ እስረኞች መረጃዎችን ማግኘት ሲሆን በሁለተኛ ደረጃ ደግሞ የኛን ታጋዮች አመሳስለን ወደ ከተማ በማስገባት መረጃ ማቀናጀት ነበር::

በዚህም መሰረት ሁለት ታጋዮች መለመልኩኝ:: ባግባቡ ጉዳዩን እንዲያጠኑ ካደረግሁ በሁዋላም ዝግጅት እንዲደረግላቸው ተደረገ:: የማገዶ እንጨት ይዘውና አርሶ አደር መስለው እንዲገቡ ነበር ያሰብነው:: በተሰጣቸው ተልእኮ መሰረትም ያላንዳች መሳሪያ የመርዝ መድሃኒት በቱትራሳይክሊን ማሸጊያ ውስጥ አስገብተን ሰጠናቸው:: ምናልባት ቢያዙ ምስጢር እንዳያወጡና ራሳቸውን እንዲሰው ነው ይሄ የተሰጣቸው::

ዋናው ችግር ደርግ መቀሌ እንዳትያዝ ለመከላከል ሶስት ዙር የውጊያ ምሽግ ነበር ያሰራው:: ሶስቱም ዙሮች ደግሞ ኬላዎች አሉዋቸው:: በየኬላውም ፍተሻ መደረግ አለበት:: ስለዚህ በቀላሉ መሰረግ ያዳግታል:: ይሁንና ሰዎቻችን ያላንዳች ችግር እንጨት ተሸክመው አህያቸውን እየነዱ ገቡ:: ከገቡ በሁዋላ ለአራት ቀናት

ከተማዋን ባጠቃላይ፣ በተለይ ደግሞ የጦሩን አሰፋፈር፣ የተኩስ አቅሙን፣ መጠኑንና መግቢያ መንገዶቹን በዝርዝር አጥንተው መጡ::

እንደመጡ የእነሱን ቃል ተቀብዬ አንድ አይነት ስእል ወሰድኩኝ:: ከዚህ በሁዋላ በአሸዋ ገበታ መሬት ላይ ቅርፁን እንዲሰሩ አደረኩዋቸው - የቤቶቹን ቁጥር ሳይቀር በጭቃ ሰሩልኝ:: ቤቶቹን ለመስራት ወዳንድ ወር ያክል ፈጀብን:: በጠቅላላ ከሃምሳ በላይ ቤቶች ነበር የሰራነው:: በመጨረሻ ልክ የመቀሌ ወህኒ ቤትን የሚመስል ቅፅር ግቢ ሰራን::

ይህን ሰርተን ካጠቃለልን በሁዋላ ስልጠና ጀመርን:: በመጀመሪያ የአካል ስልጠና ነበር ያካሄድነው - ለሁለት ሳምንት:: ከዚያ በሁዋላ ጠላት እንዳለበት በመቁጠር ትንሽ ጄኔሬተር ተጠቀምን:: እንግዲህ በየጠላት ምሽግ መብራት (የአምፖል) እንዲኖር አደረግን ማለት ነው:: ቀጥለን ደግሞ የእስረኞቹን እንዲኖር አደረግን ማለት ነው:: ቀጥለን ደግሞ የእስረኞቹን አምሳያ በየቤቱ እንዲቀመጥ አደረግን:: ልምምዱ የሚደረገውም እስረኞቹን ሳንጎዳ በሌሊት እንዴት ጠላትን በአጭር ጊዜ ለይተን በማጥፋት እስረኞቹን ነፃ እንደምናወጣ ነበር:: ይሄ የውስጡን ስራ የሚመለከት ነው:: ወህኒ ቤቱ ከተማዋ ውስጥ ቢሆንም ከከተማዋ ዙሪያ ያሉት ሶስት ዙር ምሽጉች ነበሩ - በጣም አደገኛ መሰናክሎች:: እነዚህን ሶስት ምሽጎች በርጋታ እንቅስቃሴ ማለፍ ነበረብን:: እንዴት?

ይህን ጉዳይ ስንመረምር በየምሽጉ ከሀያ እስከ ሰላሳ ሜትር ርቀት ድረስ ክፍት ቦታዎች እንዳሉ ተረዳን:: ክፍተቶቹ ቢለያዩም ሃያውን ሜትር እንዴት እናልፈዋለን የሚል ጥያቄ አነሳን:: ልምምዱን ልምምድ ማድረጉን ነበር በቅድሚያ የመረጥነው:: ልምምዱን ጀመርን:: ሳይነቃባቸው ክፍተቱን ማለፋቸውንና አለማለፋቸውን የምናረጋግጠውም በሁለት ሜትር አይናቸውን የተጨፈኑና የምናረጋግጠውም በሁለት ሜትር አይናቸውን የተጨፈኑና ታጋዮችን እያስቀመጥን ሰራዊቱ በዝግታ በድምፅ የሚከታተሉ ታጋዮችን እያስቀመጥን ሰራዊቱ በዝግታ በሰልፍ እንዲገባ በማድረግ ነበር:: ይህ እንደተሳካላቸውም በሃምሳ ሜትር፣ በአርባ፣ በሰላሳ አምስት ሜትር ርቀት በተቀመጡ ሁለት ጉዋዶች መሀል እንዲያልፉ በማድረግ መፈፀም መቻሉን አረጋገጥን::

ቀጥለን ደግሞ ሰራዊቱ ወደ ውስጥ ከገባ በሁዋላ እንዴት ይከፋፈላል? እንዴትስ ማጥቃት ይጀመራል? ማጥቃቱስ ባንዴ እንዴት ይጀምራል? የሚለውን መፍታት ነበረብን:: በዚህም ረገድ ያንድ ወር ያህል ልምምድ ከተደረገ በሁዋላ የመጨረሻ ሙከራ አድርገን ተልእኮአችንን በአስራ አምስት ደቂቃ ውስጥ ልናከናውን እንደምንችል አረጋገጥን::

ይህ ሁሉ ልምምድ ግን በምስጢር ይካሄድ ስለነበር ከኮማንደሮቹ ከፊሉ 'ይሄ የከተማ ፕላን ነው፤ በቅርቡ የሚቆረቆር ከተማ አለ ማለት ነው' ሲሉ አንዳንዶቹ ደሞ 'ይሄ የሚመስለው ሆስፒታል ነው:: ያለብንን የመድሃኒት እጥረት ለማቃለል ሆስፒታል ውስጥ ገብተን እንድንወስድ ስለተፈለገ ነው' ይላሉ:: እኛም ለወደፊቱ የከተማ ውጊያ ልምድ ለማዳበር ያህል የሚደረግ ትምህርታዊ ልምምድ ነው በሚል ጓዶቹን እንሸፋፍናቸው ነበር::

ከዚህ ሁሉ በሁዋላ ግን አንድ ከባድ ችግር ደግሞ ፊታችን ተደቀነ:: ይኸውም በመቀሌ 119ኛ ብርጌድ የሚባል ሃይል ሲኖር የዚህ አባል የሆነ የ16ኛ ክፍለ ጦር ተወርዋሪ ጦር አለ:: ወህኒ ቤቱ የሚገኘው ይህ ጦር ከሚገኝበት ብዙም አይርቅም:: በዚህ ላይ ከተማዋ ዙሪያ ከአስር ሺህ በላይ ሰራዊት አለ፣ ቢኤምፒዎች፣ መድፎች፣ ታንኮች፣ ዙ-23ቶች አሉ::

ከባድ ፈተና!

ሁኔታውን መገምገም ነበረብን:: የደረስንበት ድምዳሜም አንደኛ ውጊያው በወህኒ ቤቱ ብቻ ከሆነ ምንም እንኳ ወህኒ ቤቱን ተቆጣጥረን እስረኞቹን ብናወጣቸውም ጠላት ባለው የተኩስ አቅም የበላይነት በመጠቀም ተኩሶ ሊፈጅብን ይችላል:: ሁለተኛ ነገር ውጊያው በወህኒ ቤቱ አካባቢ ብቻ ከሆነ ያ ተወርዋሪ የሚባለው አንድ ብርጌድ ቶሎ ደርሶ ውጊያው ከመጠናቀቁ በፊት አለያም ውጊያው እንደተጠናቀቀ ሊደርስብን ይችላል:: በዚህ የደርግ አመራር አካል እዚያው የሚገኘው - የኮር አዛዡና የትግራይ እዝ አዛዥ ሳይቀሩ ይህን ጥቃት ስንሰነዝር የነርሱ አንድ ቦታ መሆን ደግሞ ለአመራር ይመቻቸዋል:: ስለዚህ እንደመፍትሄ በእቅድ ያስቀመጥነው 'ጠላት የመቀሌ አካባቢን እንደምናጠቃ ማወቅ የለበትም' የሚል ነው:: ስለዚህ ጠላት ሌላ ቦታ የምናጠቃ መስሎት ተወርዋሪ ሃይሉን ወደ ሌላ ቦታ የሚያንቀሳቅስበትን ሁኔታ መፍጠር ነበረብን:: ስለዚህም ውጅራት የምትባለዋን ስትራቴጂክ ቦታ ማጥቃት ከጀመርን ያ መቀሌ ያለው ብርጌድ ውጅራት ያለው ሃይሉ እንዳይደመሰስበት ማንቀሳቀሱ አይቀርም:: ይህም ከሆነ ወህኒ ቤቱን ስናጠቃ በተወርዋሪነት ገብቶ ስራችንን የሚያደናቅፈው ሃይል አይኖርም:: ሁለተኛም ደግሞ ጥቃታችን በወህኒ ቤቱ ላይ ብቻ መሆኑ ቀርቶ በመቀሌ ዙሪያ ባንፃራዊነት በጣም ቁልፍ የሆኑ ቦታዎችን በማጥቃት የማታለል ውጊያን ማካሄድ ይሆናል አልን:: ይህን አይነቱን ውዥንብር ከፈጠርን በኋላም ወህኒ ቤቱን ቶሎ አጥቅተን ለመውጣት እንችላለን የሚል ድምዳሜ ላይ ደረስን::

ሌላው ችግር እስረኞቹን በሰላም ሶስቱን ዙር የጥበቃ ምሽግ

አሳልፎ ማውጣቱ ነው:: ይህን ለማሳካት የኰማንዶ ሃይላችን በክፍተቶቹ በፀጥታ ተጉዞ ወህኒ ቤት መድረሱን ካረጋገጥን በሁዋላ በማድፈጥ መሸጉ የያዘውን ሃይል በማጥቃት ለእስረኞቹ መውጪያ የሚሆን ቀዳዳ ከፍቶ መቆየት አለበት የሚል መፍትሄ አስቀመጥን:: በመጨረሻም የጥቃት እንቅስቃሴያችንን በሙሉ ካቀናጀን በሁዋላ በተለያዩ አቅጣጫዎች እንቅስቃሴ አደረግን::

በኔ ግንባር ያለው ሃይል ሶስት ቀን ያክል እየተደበቀ መጉዋዝ ነበረበት:: ይሁንና በመካከሉ ትልቅ ችግር ገጠመን - የምስጢር ጉዳይ:: አንድ ከመቀሌ እንዲረዳን ያመጣነው ልጅ የልምምዱን ቦታ እንዳየ የሚጠቃው የመቀሌ ወህኒ ቤት መሆኑን አወቀ:: ታዲያ አንድ ቀን ከተጉዋዝን በሁዋላ ለኮማንዶዎቹ አሁን የምንሄደውና ልምምድ ያደረጋችሁትም የመቀሌ ወህኒ ቤትን ለመያዝ ይመስለኛል:: ስለዚህም ሀሳብ ልስጣችሁ ብሎ (የእሸዋ ገበታ) ሲሰራ ልክ ያቺን ለልምምድ በሳር የተሰራችውን የመቀሌ ወህኒ ቤት ቁጭ አደረጋት:: ታጋዩ ይሄኑ መቀሌ ወህኒ ቤትን እንደምናጠቃ ተረዳ:: ይኸኔ እኔ በአጋጣሚ ስገባ የተሰራውን እየሁ:: አንድ የመቶ ያክል ናቸው የተሰበሰቡት:: በጣም ደነገጥኩኝ:: ሁለት ቀን ያክል ሲቀረን ነው ይህ የሆነው:: ሌላ አማራጭ ስላልነበረኝ አንድዋ የኮማንዶ የመቶ በሌላዋ እንድትታሰር አደረግሁ:: መንገድ ላይ ሳለን 'እነዚህ ወንጀለኞች ናቸው፤ ብዙም ችግር ፈጥረዋልና አታነጋግሩዋቸው በእስር ይቆዩ' ስል መመሪያ ሰጠሁኝ:: በዚሁ መሰረት ቡድንዋ መቀሌ አጠገብ እስክንደርስ ድረስ ታስራ ነው የሄደችው::

እስቀድመን ስለደረስን ሌሊቱን እዚያው መቀሌ አጠገብ ካለች በረሃ አሳለፍን:: ከዚያም ልክ ከጠዋቱ ሶስት ሰአት አካባቢ ከውጅራት ጋር በሬዲዮ ተገናኘሁ:: ያ ተወርዋሪ ሃይል ውጅራትን ለማዳን እንቅስቃሴ መጀመሩን ሰማሁ:: በጣም ተደሰትኩ::

በመጨረሻ ከቀኑ ስምንት ሰአት ላይ የታሰረችውን መቶ ትጥቁዋ እንዲመለስላት አድርጌ ለሰራዊቱ መግለጫ ሰጠሁኝ:: ተልእኮአችን ምን እንደሆነና በልምምዱ መሰረትም እንዴት መስራት እንዳለብን፣ መቼ እንደምንሰራው፣ ምን አይነት ሁኔታ እንዳለ፣ ተወርዋሪው ሃይል ከመቀሌ የወጣልን መሆኑንና በዲሲፕሊን መስራት እንዳለብን አስረዳሁ::

ታጋዩ እስረኞችን የማውጣት እቅድ መሆኑን ካወቀ በሁዋላ በጭብጨባ፣ በመፈክርና በጣም በተለየ ስሜት ተቀበለኝ:: ምንም አይነት ችግር ቢፈጠርም ሊወጡት እንደሚችሉ መገመት አላዳገተኝም:: ጉዞ እንደተጀመረ የስኳድ አመራርና የቡድን

አመራሮችን ይዤ በመቅደም ወደ ከተማዋ ተጠጋሁ:: ከተማዋን በሜዳ መነፅር በሩቁ ቃኘናት:: ወደ አስራ አንድ ሰአት ተኩል ሲሆን ግን ጉዞ ጀመርን:: ይህን ያደረግንበትም ምክንያት ከምሽቱ በሁለት ሰአት ጥቃቱ መጀመር ስላለበት ነው:: ከዚያ ብንዘገይ ውጅራት የሄደው ሃይል ተመልሶ ሊመጣብን ይችላል::

እናም ለማደናገር ተኩስና ውጊያ የሚከፍቱትን በአዲጉዶ፣ በእንዳየሱስ ላይ ተኩስ እንዲከፍቱ አደረግኩ:: እነሱ ተኩስ ሲጀምሩ ያ ሾልኮ የሚገባው የኮማንዶ ሃይላችን በዝግታ ሶስቱን ዙር ምሽግ አልፎ ወህኒ ቤት አካባቢ ተጠጋ:: ስአረ የያዛት ሻለቃ ደግሞ መውጪያ በሮችን ወደምትከፍትበት አቅጣጫ ደረሰች:: ይኸኔ ጥቃቱን እንዲጀምሩ አዘዝናቸው::

በአንድ ጊዜ አምስቱም የወህኒ በሮች ላይ ተኩስ ተከፈተ::

ዘበኞቹ አምስቱ መውጪያ በሮች ላይ ሆነው መትረየሶቻቸውን እንደጠመዱ ነበር በሩቅ ጥበቃ የሚያካሂዱት:: ወህኒ ቤቱ መከከላቸው ነው ያለው:: ተኩሱ ሲጀመር እንግዲህ እነኚህ መትረየስ የያዙት የደርግ ወታደሮች በአር ፒጂና በእኛ መትረየስ በተተኰሰ ጥይት ባንዴ ተመቱ:: ለተወሰነ ጊዜ የተንጣጡት መትረየሶች ፀጥ አሉ:: ሁዋላ የቀሩት ክላሽንና ኤም-14 ነበሩ:: እነሱንም በእጅ በእጅ ውጊያ ተጠግተው ተኩስ ከፈቱባቸው:: ውጊያው በአስራ ሁለት ደቂቃ ውስጥ ተጠናቀቀ::

ቀደም ብሎ ግን የገጠመን ችግር ነበረ:: አንደኛዋ ቡድን በግራ በኩል ስትሄድ በተለያዩ የቀለማት መብራቶች ግራ ተጋባች:: መብራቱ አዲስ ነበር:: ለቡድንዋ ጭርሱን ወህኒ ቤቱን መለየት አቃት:: ሆኖም በባትሪ የመብራት ምልክት ስሰጣት በሩቅ ያለውን መብራት እየተከተለች ወደ ከተማ ውስጥ መግባት ጀመረች:: እንደገና ግን ሶስት ጉዋዶች የሰገራ መጠራቀሚያ ጉድጉዋድ ውስጥ ገቡ:: ቢሆንም መሳሪያ እየተቀባበሉ ሁለቱ ወዲያውኑ ወጡ:: አንዱ ግን በመቆየቱ መንቀሳቀስ አልቻለም:: ስለዚህ ሁለቱ እሱን ተሸክመው እንዲቆዩ ተደረገ:: ይህቺ ቡድን በመዘግየትዋ አራቱ ቀድመው ተኩስ እንደጀመሩ ግን አምስተኛዋም ቡድን መደነጋገሩን ትታ የራስዋን ጥቃት ከፈተች::

ወህኒ ቤቱን የተቆጣጠሩት ሰዎች ባጠቃላይ ስድሳ ስምንት ይሆኑ ነበር:: ከነዚህ በተጨማሪ ደግሞ አስራ ስድስት ሰዎች የያዘች አንዲት ጉዋድ ለማደናገር መናኸሪያ የሚባለውንና አውቶቡሶች፣ የመንግስት መኪናዎች የሚያሰባስቡባትን ቦታ እንድታጠቃ አድርገን ነበር:: በአዲጉዶም መስመር የመጣችው ቡድንም በተመሳሳይ በሩቅ ተኩስ ከፈተች:: ይኸኔ ታዲያ ጠላት

ተኩሱ ወዴት እንደሆነ እንኳዋን መረዳት አልቻለም:: የታችኛው ወደላይኛው መልእክት እስኪያስተላልፍ ከአስራ አምስት ደቂቃ በላይ አለፈ:: ጀኔራሉቹና ኰሎኔሎቹ ሲነጋገሩ እሰማ ነበር:: ግራ እንደተጋቡ አስራ ሁለት ደቂቃ ነጐደ::

በኛ በኩል ቀጥሎ የቸገረን የእስር ቤቱን ክፍሎች ቁልፎችን ማግኘቱ ነበር:: ሆኖም እስረኞቹ ባለቡት የኛ ሰዎች የሚነጋገሩትን ውስጥ ሳሉ ይሰሙ ስለነበር መዝጊያውን በሃይል ሰበሩት:: እንደወጡም ሁኔታው ተገልጦላቸው 'በምንላችሁ በታዎች እኛን ተከትላችሁ ነው የምትሄዱት፤ መበታተን የለም' ተባሉ:: እነሱም በሰልፍ ልክ እንደ ታጋይ በዝግታ መጉዋዝ ጀመሩ:: ነጭ ልብስ ከመልበሳቸው በስተቀር ድምፃቸው ፈፅሞ አይሰማም ነበር:: ያም ሆኖ ግን በድል ተወጥተነዋል ያልነው ያቺ የተከፈተችውን በር ሲያልፉ ነበር::

ከዚያ ርቀን እንደሄድን እስረኞቹን ስናያቸው ግን አብዛኞቹ ጫማ የላቸውም:: እግራቸው በሙሉ ጠቁሮአል፤ ሆኖም አይሰማቸውም:: ከሁሉም በጣም ያስገረመኝ ጉዳይ ትንሽ ሄደው መቆማቸው ነበር:: ወደኋላ መለስ ብለው ከተማዋን ያዩአታል:: በሁዋላ ፈዘው ይቆያሉ:: ከዚያ ደግሞ ባንነው ሩጫ ይጀምራሉ:: የተለየ ነበር ስሜታቸው:: ከከተማዋ አንድ ሰአት ተኩል ጉዞ ካደረግን በሁዋላ አንድ ትንሽ ወንዝ ዳር እንዲያርፉ አደረግን:: ውጅራት የነበረው ሃይል እንዲያፈገፍግ ከተማዋ መሀል የሚገኘውም እንዲሁ እንዲያደርግ ተደረገ:: በዚህ ውጊያ አንድ ሰርፀ የሚባል ጉዋድ ተሰዋብን:: አንድ ሻማ የሚባል የአንድ ቡድን አመራር የነበረም እንዲሁ ባላወቅነው ሁኔታ አልተገኘም:: የምንጠረጥረው ምናልባት የሰገራ ማጠራቀሚያ ውስጥ ከገቡት ጉዋዶች ጋር ሳይገባ እንዳልቀረ ነው::

ከእረፍት በሁዋላ ከሰሜናዊ አቅጣጫ ወደ ደቡባዊ ምእራብ አቅጣጫ በመለወጥ ሌሊቱን ሙሉ በእግር ሄድን:: በማግስቱ ሄሊኮፕተሮች በብዛት ሆነው አካባቢውን ሲያስሱ ዋሉ:: እኛም እስረኞቹን ደብቀን ውለን በነጋታው ሳምሪ ገባን::

ነፃ ካወጣናቸው አንድ ሺህ ሶስት መቶ እስረኞችም ግማሹ ወዲያውኑ ከኛ ጋር ሲቀላቀሉ፣ የቀሩት ግን ወደሱዳን ሄዱ:: ሆኖም ከነሱም ውስጥ ወደ ሰላሳ በመቶ ያህሉ ተመልሶ ከኛ ጋር ሊታገል ተቀላቀለ:: እንግዲህ አግአዚ ኦፕሬሽን ባጭሩ ይህን ይመስል ነበር ሀወኒ ፅበቅቲ - »ሲል አጠቃለለ::

«የሚገርም ታሪክ ነው» አለች::

«በወቅቱ እስረኛ ከነበሩት መሀል ያነጋገርሽው ሰው አ

ሲል ጠየቃት::

«የለም:: ወዲ እስመራ ዛሬ ነገ እያለ ልቤን አውልቆኛል

«ሞርታር የምንለው አንድ ታጋይ አለ:: እሱን ጠይቂ

የማስታወስ ችሎታው ጥሩ ነው:: ትናንት ነው ወዲህ የመ

ወደ ወሰጋ የሚደረገው ዘመቻ ሲጀምር ግን ወደ ጉንደር ስለሚ

አታገኚውም» አላት::

«አሁኑኑ አነጋግረዋለሁ» አለች ሀወኒ «... የትነው የማገኘው

ነገራት::

በረረች - እንደ ወፍ:: እንደ አሮሚያ አእዋፍት ...

... ሞርታር እጅግ ተባባሪ ሆኖ አገኘችው:: ካረፈበት

ደርሳ ጥያቄውን ስታቀርብለት ምንም እንኳዋ አጣዳፊ ስራ

የነበረ ቢሆንም ሀየሎም እንደላከትና ጉዳዩ ትኩረት እንደሚያ

አንስታ ስታጣድፈው የተወሰኑ ደቂቃዎች ሊተባበር ዝግጁ

በእርግጥም የማስታወስ ችሎታው ድንቅ ነበር:: የእስራቱ

ትናንት የተፈፀመ ያህል ጥቃቅን ሁኔታዎችን ሳይቀር

አጫወታት:: ሞርታርም እንደ ሀየሎም «ጊዜው መጥፎ ነበር

ነበር የጀመረው::

«... ዘወትር ከምሽቱ አስራ አንድ ሰአት ሲል በእስር

ደወል ይደወል ነበር:: የደወል ድምፅ ሲሰማ ዱላ የያዙ

በቆመጥ እየደበደቡ፤ ቁርጭምጭሚታችን እየቀለመመ ያጉሩ

በዚያች ሰአት ታዲያ ራት ደፍሮ የሚበላ እስረኛ የለም::

የቀረበለትን ለኮፍ እያደረገ ይተወዋል:: ከምሽቱ አንድ

ሲሆን ጭንቀት ይጨምራል:: ስስት ሰአት ላይ የልብ

ይጨምራል:: ፀጉር ይቆማል፤ ንዴት፣ ፍርሃት፣

የተቀላቀለባቸው ስሜቶች ይስተዋላሉ:: ያኔ የወህኒ ቤቱ መ

ከጠፋ እሰየው ነው:: የሁሉም ልብ ያርፋል:: መብራቱ

ግን ነገር እንዳለ ይገባናል:: ያኔ የእንዳንዱ ልብ በፍርሀት

የቆረጠ የቆረጠው ደግሞ በእልህ ይጠባበቃል:: በፍርሃትና

መሀል ሆኖ የጭንቀትና የቁጣ ሲቃ ቀላቅሎ የሚያምጥም

ያም ሆነ ይህ አይቀርም:: እኩለ ሌሊት አካባቢ የመኪናዎች

ይሰማል:: ያኔ ልባችን ይከፋፈላል:: ከፊሉ «የሚያልፉ መኪና

ድምፅ ይሆናሉ» በሚል ራሱን ያፅናናል:: ገሚሱ

ያጠብቃል:: የፅናት ፈገግታ ያሳያል:: አካሉ የሚንቀጠቀ

ይታያል:: ሲርገፈገፉ ይታያሉ:: በመካከሉ የበር መከፈት

ድምፅ ይሰማል - የትልቅ በር:: በር ይንኳኳኳል::

የወታደሮች ኮቴ:: ቅጭልጭል የሚል የቁልፍ ድምፅም ይከተላል:: ከዚያም በሩ ተበርግዶ የስም ዝርዝር መነበብ ይጀምራል:: የትግራይ ምድር ስሞች...

ሀወኒ አቋዋረጠችው፣

«ስማቸው የሚጠራ እስረኞች ምን አይነት ስሜት ይታይባቸው ነበር?»

ሞርታር ፈገግ አለ፣

«ሁሉም አይነት ስሜት ይታይ ነበር:: ጭንቅላታቸውን እንዳቀረቀሩ የሚወጡ ይታያሉ:: እየፎከሩ የሚወጡም አሉ:: እያፌዙ የሚወጡም ይታያሉ:: እየተንቀጠቀጡ መውጣትም ነበር:: እንዳልኩሽ ሁሉም አይነት ስሜት ይታያል:: የሰው ልጅ ልጆቹንና ሚስቱን መውደዱ የግድ ስለሆነ 'ሚስቴን ... ልጄን!' እያለ የሚወጣም ነበር::

ከዚያ ወዲያማ ምን አለ? የፊጥኝ እየታሰሩ መኪና ላይ መጫን ነው:: ካስፈለገ ዱላም ይታከላል:: ወደ ሞት የሚጉዋዝ የዱላ ሰንቅም ይመረቅለታል:: የመጀመሪያው ግብአተ መሬት መፈፀሚያ ቦታ ውጫሌ ነበር:: ያኔ ሀያ ሶስት የሚሆኑ የትግራይ ምሁራን ቤንዚን ተርከፍክፎባቸው ተቃጠሉ:: ከዚያ በሁዋላ ሰው አላረፈም:: ሰአትዋ የተለመደች ሆነች:: ዘወትር እኩለ ሌሊት ላይ ይመጣሉ:: ሰዎች ይታረዳሉ - የትግራይ ልጆች:: ... እኒያ የተራራው አገር ሰዎች ... ይታረዳሉ! ወደ ደብሪ ይወሰዳሉ:: ወደ ኢላላ እንዳ እየሱስ ይጋዛሉ:: ይህ ሁሉ እንግዲህ ከ1968 እስከ 1969 ባለው ጊዜ የተፈፀመ ነው:: ከሌሊቱ ስድስት ሰአትም የሞት ሰአት መሆንዋ ትለመድ ጀመር:: 1970 አመተ ምህረት የገባውም የሞት ድግሱን ይበልጥ እያፋፋመ ነበር:: በአንዲት ጠባብ ቅጥር ውስጥ 700 የምንደርስ እስረኞች ታጭቀናል:: እለተ ሞታችንን እንጠብቃለን::

ጊዜው መጋቢት ወር ነው::

1970 ኢ.ም:: እለቱን መቶ አለቃ ደስታ ታደሰ ሲኮፈስብን ዋለ:: የተሻለ ዘር፣ የተሻለ ዜጋ፣ የተሻለ ሰው መሆኑን ሲነግረን ሞከረ:: ይሁና! እኛ እንድናዳምጥ እሱ እንዲናገር ህጉ ይፈቅዳል:: 'እንደመፅሀፍ ቅዱስ ንግርት ... ያመነ ምህረትን ያገኛል፤ የከዳ ደግሞ ሰይፍ ይጠብቀዋል' አለን:: ማምሻውን ደሞ ተመሰሰና 'እነዚህን ሬሳዎች አምጥተህ ካላስጉተትካቸው መቼ ይናገራሉ?' ብሎ ደነፋ:: እስረኛው ሁሉ እነዚህ ንግግሮች ምን ማለት እንደሆኑ ይገባዋል ...»

«ምን ማለት ነው?» አለች ሀወኒ::

«ግድያ ይኖራል ማለት ነው» አለና ሞርታር ትረካውን ቀጠለ «... እና ያን ቀንም መሸ:: ቢመሽም ግን አልተኛንም:: አይኖቻችን ፈጠዋል:: ምን አይኖቻችን ብቻ፣ ልባችን ... ቀልባችን ... ጆሮአችን ... በረከት መንግስተአብ እንደሚለው ሁሉም ህዋሳቶቻችን ነቅተዋል:: ያሰብነው አልቀረም:: እኩለ ሌሊት ላይ አስር ሰዎች ተወሰዱ:: ከግቢው ብዙም ሳይርቁ ወስደው እንደገደሉአቸው ሰማን:: ጀርባቸው ላይም ወረቀት ተለጥፎ ጉዳና ላይ ተዘረጉ::

ሚያዝያ ደግሞ መጣ:: የወሩ አጋማሽ ይመስለኛል:: እስረኛው ተረጋግቶ ተኝቶ ነበር:: መቶ አለቃ ደስታ ድንገት ነበር የመጣው:: ካድሬዎችን አስከትሎ ነበር የገባው:: ወታደሮቹ በበሽታ የደቀቀውን እስረኛ ባለበት ይረግጡት ጀመር:: ራሳችንን ... ሆዳችንን ... ያገኙት ቦታ ... የተመቻቸው ላይ ያላጉን ያዙ:: 'ተነሱ!' እያሉ ያምባርቃሉ:: ይጮሀሉ:: ዛሬ እያንዳንዳችን ጉርጉዋድ እንደምንገባ ነገሩን:: መቶ አለቃ ደስታ በጣም ይቆጣ ነበር:: ግን ምን ሆኖ ነበር? ሁላችንም ተነሳን:: መቶ አለቃው ስም ዝርዝር ያነብ ጀመር:: የሰላሳ ሁለት የትግራይ ምድር ስሞች ተጠሩ:: ስማቸው ከተጠራው ውስጥ የተለመደው የወኔ፣ የፅናት ስሜት የሚነበብባቸው ነበሩ:: የተጠሩት ሰዎች ከወጡ በሁዋላ ተኩስ ሲዘንም ሰማን:: ሞቱ ማለት ነው ...» ሞርታር ይህን ብሎ ሲጋራ ለኮሰ:: ፊቱ ሲለዋወጥ ሀወኒ ተመለከተች:: ባንድ አፍታ አውሬ መሰለ:: እንደገና ሲቀጥል ድምፁ ሻክሮ ነበር «... በርጡብት በፈነደቁበት ቀዬና ጉዳና ሬሳቸው ተሰጣ:: ይህ የሆነው እኩለ ሌሊት ላይ ነው:: የእኩለ ሌሊቱ ርሸና ያለማቋረጥ ቀጠለ - እስከ ሰባዎቹ መጨረሻ ዘለቀ:: ቀናት ሄዱ ... ሮጡ ... ሁኔታዎችም መለዋወጥ ጀመሩ:: ደርግ መረጋጋት የጀመረ መሰለ:: በህዝቡ ልብ ውስጥ በቂ የፍርሀት ፈንጂ መቅበሩን አመነ:: ስለዚህ ርሸናውን በቀን ለማካሄድ ደፈረ:: በ1971 መጀመሪያ ላይ እኩለ ቀን ላይ እስረኞች ይወሰዱ ጀመር:: ግን ብዙ አልገፉበትም:: ምናልባት በጠራራ ፀሀይ የሰው ደም ምች ስለሆነ ይሆናል:: ግድያውን ወደ አመሻሹ ላይ አደረጉት:: ፀሀይ ማሽቆልቆል ስትጀምር የሞት ፍርድ ደብዳቤ የያዘች የክፍለ ሀገሩ አስተዳደር መኪና ተጣድፋ ትመጣለች:: ቀይ የብረት ቆብ የደፉ ወታደራዊ ፖሊሶችም በሙሉ ልብ ዱብ ዱብ ሲሉ ይታያሉ:: ያኔ ወህኒ ቤቱ ይታመሳል:: ሁሉም ስለ ራሱ ያስብ ይሆናል:: እኔም 'ተራዬ ደርሶ ይሆን?' ብዬ ማሰቤ አልቀረም:: ከሚጠሩት መሃል መፈክር የሚያሰሙ፤ እንደ ነበልባል የሚንቀለቀል ወኔ ያላቸው ወጣቶች ይታዩ ነበር ...»

«መፈክሮቹ ምን የሚሉ ነበሩ?» ስትል ጠየቀች ሀወኒ::

«'ድል ለህወሀት!' 'ድል ለህዝብ!' 'ሞት ለፋሽስት ደርግ!' የመሳሰሉ ናቸው:: ቀሪው እስረኛ ከንፈሩን ይነክሳል:: አንጀቱ ያራል:: ቀጣዩ ተረኛ መሆኑንም ያውቃል - እኔም:: ይህ ድርጊት አላቋረጠም:: እስከ ጥር 1978 ድረስ በዚሁ ሁኔታ ቀጠለ:: ተስፋችን የመነመነ ነበር:: እንዲህ እያለ ጥር ሰላሳ መጣ:: እለቱ እርብ ነበር:: በዚህ እለት ሁላችንም የእስረኞችን ስራ እየሰራን ነበር:: የሚያስተምረው፣ የሚጠልፈው፣ ሽማ የሚሰራው፣ ልብስ አጥቦ የሚተኩሰው ... የሚሰፋው ሁሉም ጉድ ጉድ ሲል ዋለ:: ፀሀይ ስታቆለቁል እንደተለመደው የእስረኛው ስጋት ተቀሰቀሰ:: ግን ደሞ ባልተለመደ ሁኔታ ስአትዋ በሰላም አለፈች:: አዎን ደሞ መሸ:: የመግቢያ ደወልም ተደወለ:: ሁሉም በየእስር ጉሬው ገብቶ ተቆለፈበት:: ምሽት ላይ ብዙ ትርኢት ይታያል:: የትግራይ ምድር ሰዎች ጥግጥጉን ይዘው ሲተክዙ፣ ሲያወጉ፣ ከፊሉ በመሻታ ቦታ ሲጨቃጨቅ ይታያል:: የሚስቅም አለ:: አዎን ሰዎች በችግር ግዜም ቢሆን ከልባቸው ሊስቁ ይችላሉ:: የመግደያዋ አስራ አንድ ስአት ስላለፈች የእፎይታ መንፈስ ይታያል:: የዛሬው ካታለፈ መቼ አነሰና? ግን ድንገት «ጓ» የሚል ድምፅ ሲሰማ የእስረኛው ልብ ሁሉ ቀጥ ይላል:: በዚህ እለት ቀስ በቀስ እስረኞች ይተኙ ጀመር:: ጥግ ላይ የሚተኛ አንድ ልጅ እግር፣ ቀጭን ወጣት ግንባሩን ጉልበቶቹ መካከል ወሽቆ ያንጉራጉር ነበር ...»

ሀወኒ አቋረጠችው፣ «እንጉርጉሮው ምን ነበር?»

ሞርታር አመነታ፣ «... የማን ዘፈን መሆኑን ዘንግቼዋለሁ:: ብቻ እኔም ተጋደምሁ:: እኔ ከተኛሁ በሁዋላ ያ ቀጭን ወጣት እንጉርጉሮውን አቆመ:: እሱም መተኛቱ ነው ...»

ሞርታር ትረካውን አቋርጦ ሲጋራውን እየሳበ ፈገግ ሲል ሀወኒ አስተዋለችው:: ገፅታው ባንድ አፍታ ደመቀ:: አንፀባረቀ::

«... እኩለ ሌሊት ላይ ድንገተኛ የተኩስ ድምፅ አስበረገገን:: ተኩሱ አላባራም:: እንደነጐድጉዋድ ይወርድ ጀመር:: ሞት ጉዋዙን እያንዳንዳችን ከእንቅልፋችን ባንነን ተነሳን:: ሞት ጉዋዙን ጠቅልሎ መምጣቱን እርግጠኛ ነበርን:: ክፍላችን ተተራመሰ:: ግን ደግሞ ድንገት ተኩሱ ቆመ:: ትልቁ የወህኒ ቤት በር ሲከፈትም ሰማን:: የበሩ አከፋፈት ግን ከወትሮው የተለየ ነበር:: የወታደሮች ጫማ ድምፅም አልተከተለም:: ይልቁን፣ 'ሀሎ! ሀለንጋይ!' የሚል ያልተለመደ ድምፅ ሰማን! የተለመደው የቁልፍና የሰንሰለት ድምፅ ሳይሆን 'ሲጢጢጢጢጥ' የሚል

የመዝጊያ ፍንቀላ ድምፅ ቀጠለ:: ሌላም ድምፅ ተከተለ:: አዎን ይህ ድምፅ ለዘልአለሙ አእምሮዬ ላይ ተመርጉዋል::

'እኛ ህወሀት ነን! ከአሁን በሁዋላ ነፃ ናችሁ! ቶሎ በፍጥነት ወጡ!' የሚል ድምፅ በትግርኛ መጣ:: አዎን በተራራማዋ ምድር ቋንቋ ... በተወለድንበት ... በዘፈንንበት ... በሳቅንበት ... ባለቀስንበት ... በተጣላንበት ... በተፋቀርንበት ... ቋንቋዋ የነፃነትን ድምፅ ሰማን:: ግን አላመንንም:: እኔ ህልም ነበር የመሰለኝ:: 'ቅዥት ነው ጉዋድ?' የሚሉ ድምፆች ከየማእዘኑ ተደመጡ:: የደስታ እንባቸው እንደ ጅረት የሚወርድም ነበሩ:: የእስረኞች ፊት እንደንጋት ፀሀይ ደምቆ ይታይ ነበር:: ቢጆሮአችን በገባው ጣፋጭ ሙዚቃዊ ድምፅ ሰከርን ... እኔ በበኩሌ 'የሚገድለን ብቻ ሳይሆን ነፃ የሚያወጣንና የሚያከራን ወገን አለን ለካስ?' በሚል መንፈስ ሰውነቱ በደስታ ግሎ ነበር::»

ሀወኒ ተከዛ ብዙ ቆየች::

ጥያቄ አልነበራትም:: ዝም ብላ ብቻ ሞርታርን አይን አይኑን ታየዋለች:: ማስታወሻ ደብተርዋንም አጣጠፈች:: ሞርታር ስአቱን አየት አደረገና የሚያውቀውን ተናግሮ ማጠናቀቁን ገለፀላት::

«አሁን ሀየሎምን ስታየው ወይም ስለሱ ስትሰማ ምን ይሰማሃል?» የሚል ጥያቄ አቀረበችለት:: ሞርታር ፈገግ አለ፣

«አንድ ድምፅ ወደ አእምሮዬ ይመጣል!» አላት::

«የምን ድምፅ!?»

«'እኛ ህወሀት ነን! ከአሁን በሁዋላ ነፃ ናችሁ' የሚል ድምፅ» ካላት በሁዋላ እንደመተከዝ ብሎ «... ታውቂያለሽ ሀወኒ! እኔ ከሚሳር ነኝ:: ከተሞችን ስንቆጣጠር በርካታ ህዝብ እየሰበሰብኩ ንግግር አደርጋለሁ:: ብዙውን ጊዜ 'እኛ ህወሀት ነን' ብዬ ነው የምጀምረው:: በዚህ ጊዜ ስሜቱን እንኩዋ መቆጣጠር ያቅተኛል:: አዎን ህወሀት ነኝ! የትግራይ ምድር ሰው ነኝ! ለህዝቦች ነፃነት መስዋእትነት ለመክፈል የምታገል የተራራማዋ አገር ሰው ነኝ!' ብዬ እስባለሁ:: ስሜቱ ይሞቃል:: በእጅጉ ይሞቃል» ብሎ ፈገግ አለ::

አመሰገነችው:: ከልብ ደጋግማ አመሰገነችው::

* * *

ሞርታር ዘንድ ቆይታ ወደ ማረፊያዋ ስትመለስ ጨልሞ ነበር:: ከሶስት ቀናት በሁዋላ ወደ ኦሮሚያ ምድር ስለሚደረገው ዘመቻ እያሰበች በስሜት ተዋጠች:: አባይን ከሚሻገሩት የመጀመሪያዎቹ

ታጋዮች ጋር የመተዋወቅ ፍላጎት አደረባት:: ለመጀመሪያው ኦሮሞ ገበሬ ነፃነት መጥታለች፤ ይህን ሂድና ለኦሮሞ ገበሬዎች ሁሉ ንገር ማለት አሰኛት:: ይህንኑ ቃል ደግሞ የኦሮሚያ ተራሮች ያስተጋቡታል:: ባቱ ተራራ ለታላቁ ካካ፤ ካካ ለጭላሎ፤ የአርሲው ጭላሎ ለዝቁዋላ ያቀባብሉታል:: የኦሮሚያ አእዋፍት ደግሞ የነፃነቱን ዜና ከተራሮቹ እየተቀበሉ በእያንዳንዱ ኦሮሞ ጎጆ ያዳርሱታል:: «የአባይን ወንዝ ተሻግሮ የኦሮሚያን ምድር መርገጥ» የሚለው ስሜት አንድ ታሪክ አስታወሳት:: የትግል ታሪክ:: ያነበበችው ታሪክ:: የቻይና ታጋዮች ድንቅ የትግል ታሪክ ...

ሀየሎም በሚገኝበት የማዘዣ ጣቢያ በኩል ስታልፍ በሀየሎም ክፍል መብራት በርቶ ተመለከተች: ደጃፉ ላይ ታጋዮች ራት በመመገብ ላይ ነበሩ:: ብቅ ማለት አስፈለጋት:: አባይን ከሚሻገሩት የመጀመሪያዎቹ ታጋዮች ጋር አብራ ለመሄድ ይፈቅድላት ዘንድ ሀየሎምን መማፀን ፈለገች:: ይህን ሊከለክላት እንደማይገባ ደግሞ አመነች::

ራት በመመገብ ላይ የነበሩት ታጋዮች እንድትቀላቀላቸው ጋበዙዋት:: በርግጥም ርቦአት ነበር:: ጠንከር ያሉ አምስት ጉርሻዎችን አነሳስታ ወደ ሀየሎም ስታመራ፣ አንዱ ታጋይ፣ «ስብሰባ ላይ ሳይሁኑ አይቀሩም» አላት:: መለስ አለች::

«የለም:: ጨርሰዋል» አለ ሌላው ታጋይ::

ሀወኒ በሩን ገፍታ ስትገባ ክፍሉ በሲጋራ ጢስና በሻይ ሙቀት ወላፈን ታፍኖ ነበር:: አራት ደማቅ የኩራዝ መብራቶች ተንጠልጥለው ብርሀን ይሰጣሉ:: በአንድ አሮጌ ጠረጴዛ ላይ ካርታ ተዘርግቶአል:: ሀየሎምና ሶስት ሌሎች ኮማንደሮች በካርታው ዙሪያ ከበው በከፍተኛ ድምፅ ይጨዋጨዋሀሉ:: በሩ ሲከፈት አራቱም ዘወር ብለው ተመለከቱ፣

«ሀወኒ ምን ፈለግሽ?» ሲል ጠየቀ ሀየሎም::

«ስራ ላይ ናችሁ፤ ነገ ልመለስ?»

«ንገሪኝ ደህና::»

«የስራ ጉዳይ አይደለም»

ሀየሎም ከተቀመጠበት ተነስቶ ወደ ደጅ ወጣ:: በጨለማው ውስጥ ብቻቸውን ሆኑ፣

«ተመለስ ወደ ስራህ»

«ሞርታሩን አገኘሽው?»

«አዎን አገኘቼዋለሁ:: ጥሩ ነግሮኛል:: አሁን የፈለግሁህ ግን አባይን ከሚሻገሩት የመጀመሪያዎቹ ታጋዮች ጋር አብሬ መሄድ እንደምፈልግ ልነግርህ ነው::»

«ትችያለሽ:: ከባህል ክፍል ጉዋዶች ጋር ተነጋገሪ:: ሀይሉ ያመቻችልሻል::»

ስሜትዋ በደስታ ክንፍ አውጥቶ በረረ - እንደ ወፍ:: አባይን ተሻግሮ አየር ላይ ቀዘፈ - ንፁህ አየር ላይ - ነፋሻ ሰማይ ላይ - የኦሮሚያ አየርና ሰማይ::

«ስሜቱን አልቻልኩትም፤ ሀየሎም»

«ይገባኛል፣ ሀወኒ::»

«አባይን የመሻገሩ ሁኔታ ምን እንዳስታወሰኝ ልንገርህ?»

ሀየሎም አላስጨረሳትም::

«የቻይና ታጋዮችን - ፈጣን የድል ጉዞ ሊሆን ይችላል» አላት::

በደስታ ጨኸትዋን አቀለጠችው::

«ቻው ሀወኒ» አላት ሊለያት እየቸኮለ::

«ያን ያህል ተግባብተናል?»

«አሁን ካጠገቤ ጥፊ! ችግር የገጠመሽ መስሎኝ እንጂ አጣዳፊ ስራ ላይ ነኝ»

«ለመስዋእትነት የሚሽቀዳደሙት እኒያ የቻይና ታጋዮች ትዝ ይሉሀል?»

«አዎን እኛም እነዚያን የመሰሉ ጀግኖች አሉን:: ቻው ሀወኒ:: ከዚህ በሁዋላ ነቀምቴ ነው የምንገናኘው:: ተረዳሽኚ?»

«እወ»

ፊቱን አዙሮ ሊሄድ ካለ በሁዋላ፣

«ለመሆኑ ኦህዴድ ነቀምቴ ላይ ለታጋዮቹና ለአካባቢው አዋቂዎች አንድ ኮንፈረንስ እንደሚያዘጋጅ ሰምቼ ነበር:: አንቺ አትሳተፊም እንዴ?»

«እረ ወረቀት አቀራቢ ነኝ» አለችው::

«እውነት? ጥሩ ነዋ! በምን ርእስ?»

«'ዳዴሎአ - በነፍጠኛው ላይ ያለው እይታ' በሚል ርእስ።»

«ከባድ ርእስ ነው። ተዘጋጅተሽበታል?»

«ብያለሁ እንግዲህ»

«ኦሮሚኛ ብችል እሳተፍ ነበር።»

«አዲስ ነገር አይኖረውም። የነፍጠኛውን ድርጊቶች መቸ አጣኸውና።»

«ያንቺን አቀራረብ ባይ ደስ ይለኝ ነበር። የሚሰብ እንደሚሆን መቸም እገምታለሁ። ለመሆኑ ካንቺ ሌላ ማን ማን አለ! ሌላ ተናጋሪ?»

«ሰለሞን ዲሳሳ የዳዶሎአን ፕሮግራም ያስተዋውቃል። ኩምሳ! ወደፊት የሚመሰረተው ህዝባዊ መንግስት ምን አይነት ባህርያት እንደሚኖሩት በቀጥታ ከዳዶሎአ አላማዎች ጋር አስተሳስሮ ያቀርባል። የኩምሳ እጅግ ጥሩ ሊሆን እንደሚችል እገምታለሁ። የኦሮሞ ህዝብ ከመቶ አመት በሁዋላ ራሱን ማስተዳደር መጀመሩን ማንሳቱ አይቀርም። ርእሰ ጉዳዩ ራሱ በጣም ደስ ይላል። አሲ. ኢብራሂም በበኩሉ 'የምኒልክ የወረራ አላማዎች' ላይ ተዘጋጅቶአል።»

«በርቱ እንግዲህ!»

ሀየሎምን ተሰናብታ የባህል ክፍል ባልደረቦችዋ ወደሚገኙበት ገሰገሰች። በመንገድዋ ላይ አንድ እንጉርጉሮ ወደ አእምሮዋ መጣ። የጥንትዋ ፊንፊኔ በአጤ ምኒልክ ወራሪ ሰራዊት ስትጥለቀለቅ የአካባቢው ኦሮሞ ገበሬዎች ያሰሙ የነበረው እንጉርጉሮ፣

Inxooxxoo dhaabba tanii

Cafee gadi ilaaluun hafe

Finfinne loon geessanii

Hora obaa suun hafe

Tullou Daalatii irratti

You iin Gullalle hafe

Gafrassatti dabranii

Koraan Cabsuunis hafe

Hurufa boombii irratti

Jabbille yaasuun hafe

Bara jarri dhufani

Loon keenyas ni dhmani

Iddo Mashashaan dhufe

Birmadummaanis hafe.

ትርጉሙ የሚከተለው ነበር:-

እንጦጦ ላይ ሆኖ

ለምለሙን መስክ ወደታች ማየት ቀረ።

ከብቶቹን ፊንፊኔ ወስዶ

ሆራ ማጠጣቱ ቀረ።

በዳለቲ ላይ

የጉለሌዎች መሰብሰብ ቀረ።

ገፈርሳ ሄዶ

እንጨት መሰበሩም ቀረ።

በሁሩፊ በምቢ ላይ

ጥጆችን ማገድ ቀረ።

ሰዎቹ እንደመጡ

ከብቶቻችን አለቁ

መሸሻ ከመጣ ወዲህ

የኛ ነፃነት ቀረ።

እነሆ አሁን አዲስ ዘመን ሊወለድ ነው። ከአርባ ስምንት ሰአት በሁዋላ በኦሮሚያ ምድር ላይ የነፃነት ርችር የሚተኮስ ይመስላል። ከተተኮሰ የርችቱን ተኩስ ድምፅ የኦሮሚያ ተራሮች እየተቀባበሉ ማስተጋባታቸው አይቀርም ...

- 3 -

«ሀየሎም ... የምስራች!»

«ምስር ብዬ ... ምን ተገኘ?»

ሀወኒ ነበረች የምስራች ነጋሪዋ። ነቀምቴ በተያዘች በሰስተኛው

እለት ገና በማለዳው ካረፈበት ቤት ገብታ ነበር «የምስራች!» ያለችው። በእጅዋ ወረቀቶች ተሸክማለች። የደስታ ፀሀይ ፊትዋ ላይ አንፀባርቆአል። ሀየሉም ገፅታዋን አጢኖ ብቻ ልትቆጣጠረው ባልቻለችው አስደሳች ስሜት መዋጥዋን ተረዳ። «ምን አጊኝታ ይሆን?» ሲል አሰበ።

«ምስር ብዬ ሀወኒ ... ምን ተገኘ?»

«እውነተኛ የኦሮሞ ህዝብ ታጋይ ሆንኩ» አለች።

ሀየሉም ግራ ተጋባ፣

«እስከዛሬ ምን ነበረሽ፣ ሀወኒ?»

«ያንተ ታሪክ ፀሀፊ።።»

ድንጋጤ ገፁን አጠናፈረው። ትክ ብሎ ተመለከታት። እንባዋ ጉንጩዋን ባንድ አፍታ አለበሰው። ሀየሉም ቃል ሳይተነፍስ ከቆየ በሁዋላ፣

«እስኪ ምን እንደተሰማሽ አጫውቺኝ?» አላት።

አጫወተችው።

ታሪክ ፀሀፊነትዋን እርግፍ አድርጋ ትታ የኦሮሞን ህዝብ በቀጥታ ለማገልገል የወሰነችው ትናንት ማምሻውን ቢሆንም ስሜቱ የተፀነሰው ግን የኦሮሚያን ምድር ከረገጠችባት እለት ጀምሮ ነበር። ያን እለት የስራ አካላትዋን የናጠ ህዝባዊ ስሜት ሲያድርባት ታወቃት። ከግንባር ቀደሞቹ ታጋዮች ጋር አባይን ተሻግራ የኦሮሚያን ምድር እንደረገጠች ተንበርክካ መሬቱን ሳመች። እንባዋ መሬቱ ላይ ተንጠባጠበ። ወላጆችዋን አሰበች። በንጉሱ ስርአት ፖሊሶች ጥይት ተደብድበው የተገደሉ እምቢ ባዮች። በአሳብ ርቃ ነጐደች። ወገኖችዋንና መንደርዋን አስታወሰች። ዋቆ አባዱላ። ቡርቃ። የኦሮሞ ህዝብ። የተዋረደ ህዝብ። ለህገሩ ባእድ እንዲሆን የተፈረደበት ህዝብ። ለመቶ አመታት በጨቁዋኝ ገዢዎች በትር የተቀጠቀጠ ህዝብ።

በዚያች ደቂቃ የኦሮሞ ህዝብ ከልጆቹ የሚፈልገውን ተመስጣ ማሰብ ጀመረች። በሩጫ ከአለም አንደኛ መውጣት? የፕሮፌሰርነትን ማእረግ መልበስ? በአለም የተደነቀ የታሪክ ፀሀፊነትን ካባ መከናነብ? እነዚህ ሁሉ መልካም ናቸው። ለሀወኒ ግን አላጠግብ አሉዋት። የኦሮሞ ህዝብ ከዚያም ባሻገር ኑሮውን የሚኖሩለት፣ ችግሩን የሚያዳምጡለት ልጆቹን ይሻል። ከድህነቱ ይወጣ ዘንድ የሚያግዙትን ይፈልጋል። የጣፈጠ አማርኛ ስለቻሉ

ከነፍጠኛው ጉያ ስር ተሸሽገው አብረው የሚያሙትን አይሻቸውም። የኦሮሞ ህዝብ የሚፈልገው ከአብራኩ ወጥተው መልሰው የሚጨቁኑትን፣ የሚዘርፉትንና የሚያዘርፉትን አይደለም። «ነብር ይቦጭቅህ አንበሳ?» የሚል ጥያቄ ይቀርብለት ዘንድ አይፈልግም። የኦሮሞ ህዝብ በማንም መቦጨቅ አይሻም። የኦሮሞ ህዝብ የሚፈልገው፣ ድህነቱን የሚያስወግዱ፣ ክብሩን የሚያስጠብቁ፣ ትምህርት ቤት የሚገነቡ፣ መንገድ የሚሰሩ፣ ክሊኒክ የሚያንፁ ኦሮሞዎችን ነው። ገንዘቡን እየገፈፉ ቦርጫቸውን የሚያሰፉ፣ የምድሪትዋን ሀብት እየቦጠቦጡ ጭልጥ ብለው የሚቀሩ፣ ተሸማቀው የሚያሸማቅቁትን ኦሮሞዎች አይደለም የሚሻው። የኦሮሞ ህዝብ የዝነኛ ኦሮሞ ችግር የለበትም። ዝነኞችማ ሞልተውታል። ሩዋጮች፣ ጀግኖች፣ ዘፋኞች፣ የአማርኛ ባለቅኔዎች፣ ፕሮፌሰሮች ሞልተውታል። እነዚህ ሁሉ መልካም ኦሮሞዎች ሊሆኑ ይችላሉ። ሊከበሩ ይገባም ይሆናል። በቀጥታ ህዝባቸውን በማገልገል የሚጠቀስላቸው ተግባር ግን ከቶ አይኖርም። የኦሮሞ ህዝብ ጥያቄ ሲነሳ ስለአለማቀፋዊነት እየደሰኰሩ ራሳቸውን የሚያታልሉ ኦሮሞዎች አያሌ ናቸው። ሀወኒ ከኒያ መሀል መሆን እንደማትፈልግ ነበር የተረዳችው። ኦሮሚያ እውነተኛ የኦሮሞ ህዝብ ልጆችን አጥብቃ የምትፈልግበት ወቅት መሆኑን ነበር የተገነዘበችው። የሀየሉምን የጀግንነት ታሪክ ፅፋ ለአለም ስታቀርብ ኦሮሞዎች በሩዋጭነቱ ገናና ስምካለው አበበ ቢቂላ ለይተው እንደማያዩዋት ነበር የተሰማት። ይህን ስታስብ የስራ አካላትዋ ብርድ የመታው ያህል ተንዘፈዘፈ።

ትናንት ሌሊት ታዲያ ነቀምቴ ላይ ለሚካሄደው ኮንፈረንስ ዕሁፍዋን ስታዘጋጅ ስለወደፊት ጉዞዋ አጥብቃ አሰበች። የታሪክ ፀሀፊነት ስሜትዋ ጨርሶ እንደሞተ ተገነዘበች። ጥሪዋን አገኘችው። የቡርቃው አድባር የዋቆ አባዱላ አርእድ አንቀጥቅጥ ዲስኩር ወደ ጆሮዋ እየመጣ ተጥለቀለቀ። ኦሮሚያ አዲሱን ጉዞዋን በምትቀድስበት በዚህ ጊዜ ከአንድ ህዝባዊ አላማ ካለው ኦሮሞ የሚጠበቀው ተግባር ወለል ብሎ ታያት። ያለማመንታት - ወሰነች። የግለሰብንም ሆነ የድርጅትን የትግል ታሪክ ለመሰብሰብ የምታደርገው ጥረት እውነተኛ ፍላጐትዋ እንዳልሆነ በጥብቅ ተረዳች። ኦሮሚያን በሚመለከት ቀጥተኛ ጉዳይ ላይ መሳተፍ ቀዳሚ አላማዋ ሊሆን እንደሚገባው አመነች።

ይህንኑ አጫወተችው - ለሀየሉም።

በጋለ ስሜት ነበር የምትናገረው። ሀየሉም በጥሞና አዳምጦአት ሲያበቃ፣

«ትክክለኛ፣ ጤናማና በግሌ ስፈልገው የነበረ ውሳኔ ላይ ነው

የደረስሽው!» ሲል በሞቀ ስሜት አበረታታት:: እውነተኛና ቅን መሆንዋን ጭምር ነገራት:: ጥንካሬዋ ደረጃ በደረጃ መታየቱ ራሱ እውነተኛነትዋን እንደሚያሳይ አረጋገጠላት:: ከዚህ በላይ ግን አልቀጠለም:: ሀወኒ የኮንፈረንስ ሰአት ደረሰባት:: ቀሪውን ማምሻውን እንደሚጨዋወቱ ተነጋግረው በቀጠሮ ተለያዩ::

... ሀወኒ ወደ አዳራሹ በረረች::

በረረች እንደ ኦሮሚያ ወፎች:: ነፃ አእዋፋት... ዘማሪዎች... ንፁህ ልብ ያላቸው ውብ ዘማሪ አእዋፍት...

* * *

ጥሪ የተደረገላቸው እንግዶች በሰአቱ ተገኝተዋል:: የነቀምቴ ማዘጋጃ ቤት የስብሰባ አዳራሽ አልጠበባቸውም:: ተሰብሳቢዎቹ በሙሉ ኦሮሞዎች ናቸው:: አብዛኞቹ የነቀምቴ ከተማ ነዋሪዎች ሲሆኑ ጥቂት የዳዴአኦ ታጋዮችም አሉ::

ኮንፈረንስ በሰአቱ ተጀመረ ...

የዝግጅት ኮሚቴው አስተባባሪ የሶስት ቀኑን ኘሮግራም ማስተዋወቅ ጀመረ:: የዳዴአኦ ዋና ፀሀፊ ኮንፈረንሱን በንግግር ይከፍታል:: ከዚያም ከምሳ በፊት ባለው ጊዜ የዳዴአኦ ማእከላዊ ኮሚቴ አባል የሆነው ሰለሞን ዲሳሳ የድርጅቱን ኘሮግራም ያስተዋውቃል:: ከምሳ በሁዋላ ታጋይ ሀወኒ ዋቆ «ዳዴአኦ - በነፍጠኛው ላይ ያለው እይታ» በሚል ርእስ አንድ ዝግጅት ይኖራታል:: በነጋታው በተመሳሳይ መልኩ ከምሳ በፊትና ከምሳ በሁዋላ «የኢህአዴግን ቀጣይ ጉዞና የምኒልክ ወረራዎች አላማ» ላይ የድርጅቱ ሁለት የማእከላዊ ኮሚቴ አባላት ንግግር ያደርጋሉ:: ተሰብሳቢው በማንኛውም ጉዳይ ላይ የመጠየቅ ሙሉ መብት አለው:: ሶስተኛው እለት የዳዴአኦ ዋና ፀሀፊ ኮንፈረንሱን በንግግር የሚዘጋበትና የባህል ትርኢት የሚታይበት ይሆናል::

የዝግጅት ኮሚቴው አስተባባሪ የሶስቱን ቀን ኘሮግራም አስተዋውቆ ሲያበቃ የዳዴአኦ ዋና ፀሀፊ የመግቢያ ንግግር ያደርግ ዘንድ ወደ መድረክ ጋበዘው::

ዝግጅቶች በተያዘላቸው ኘሮግራም ቀጠሉ ...

የማለዳው ኘሮግራም ተጠናቆ የተሲያቱ ተጀመረ:: ሀወኒ መድረክ ላይ መቅረቡ አላስጨነቃትም:: ከመምህርትነት ሙያዋ በቂ የመድረክ ልምድ ቀስማለች:: ይልቁን ኦሮሞዎች ለመጀመሪያ ጊዜ በራሳቸው ጉዳይ ላይ ለመነጋገር በግልፅ በተሰበሰቡበት በዚህ አጋጣሚ ተሳታፊ መሆን መቻልዋ የፈጠረባትን የደስታ

ስሜት መቆዋቆዋም ነበር ያቃታት::

የኦሮሞን ህዝብ በቀጥታ ማገልገል መጀመርዋን ደግማ ደጋግማ እያሰበች እንደመባነን ያደርጋታል::

አኖሌን ጭምር መልሳ መላልሳ አሰበችው:: «ምነው አብዝቤ በኖረ» ብላ ተመኘች:: በኦሮሞ ጥያቄ ላይ ተመሳሳይ አመለካከት እንደሚኖራቸው ትገምታለች:: በዋቆ አባዱላና በአይበገሬው የቡርቃ ህዝብ መካከል ተኰትኩተው በማደጋቸው የዚያን ጀግና ህዝብ በራስ የመተማመን ባህል መውረስ መቻላቸው ይሰማታል::

ሰአቱ ቀረበ...

«እንግባ!» አላት ሰለሞን::

ተያይዘው ወደ መድረክ ወጡ:: ከሺህ በላይ ሰዎች:: የኦሮሚያ ምድር ሰዎች:: ከሁለት ሺህ በላይ አይኖች:: ከመቶ አመት በሁዋላ ለመጀመሪያ ጊዜ በራሳቸው ጉዳይ ላይ በነፃነት ለመነጋገር የተሰባሰቡ ኦሮሞዎች...

ሰለሞን ስለቀጣዩ አጀንዳ ካስተዋወቀ በሁዋላ ማይክራፎኑን ወደ ሀወኒ ገፋው:: ሞከረችው፤ ይሰራል:: አሳምሮ ይሰራል::

የተመሰገነ የኦሮምኛ ቋንቋዋ በውብ ድምፅ ይፈስ ጀመር - እንደ ዋቢሸበሌ ወንዝ...

«ውድ ወገኖቼ ... እንኳዋን ለዚህ አበቃን!»

የሀወኒ በራስ የመተማመን ስሜት ገና ከንግግርዋ ጅማሬ ተንፀባረቀ፣

«የተሰጠኝ ርእስ 'ዳዴአኦ - በነፍጠኛው ስርአት ላይ ያለው እይታ' የሚል ነው:: ትናንት ማታ አንዳንድ አስፈላጊ ነጥቦችን ለማስታወስ ብዬ ማስታወሻ ስይዝ ስሜቴን መቆጣጠር ስላቃተኝ ተንሰቅስቄ አለቀስኩ:: የሀያ ዘጠኝ አመት ሰው ነኝ:: በዚህ እድሜዬ እንደትናንት ማምሺያ ስሜታዊ የሆንኩበት አንድም እለት አልነበረም»

አይኖችዋ በእንባ ቢሞሉም ስሜትዋን እንደምንም ገድባ ቀጠለች፣

«...አቦ ርባን ስንተዋችሁ ታውቁዋቸዋላችሁ?»

ይህን ብላ በአዳራሹ የሞላውን ህዝብ ከዳር እዳር ቃኘች:: ድምፅ አልነበረም:: ብዙዎች ይተያዩ ገቡ::

ሀወኒ ፈገግ አለች - ውብ ፈገግታ::

ድምፅዋ እየጐላና እየተዋበ መጣ...

«... ደህና! ስለ አርሲው ሮባ ዳዲ ትንቢት ቀስ ብዬ እገልፃለሁ:: እኔና እናንተ ኦሮሞዎች ነን:: እኔ የአርሲ ኦሮሞ:: እናንተ ደግሞ (ሁላችሁም ላትሆኑ ትችላላችሁ) አብዛኞቻችሁ የወለጋ ኦሮሞዎች ናችሁ:: ነፍጠኞች ባለፉት ዘመናት ሁሉ ከፋፍለው ዘርፈውናል፣ ከፋፍለው ከፋፍለው ገዝተውናል፣ ከፋፍለው ገድለውናል፣ ከፋፍለው ሰብእናችንን ሊያጠፉ ሞክረዋል::

እናንተ የወለጋ ኦሮሞዎች፣ በአጋጣሚ የታሪክ ሰው ነኝና እናንተ የወለጋ ኦሮሞዎች፣ በአጋጣሚ የታሪክ ሰው ነኝና ታሪካችሁን ላስታውሳችሁ:: የኔና የናንተ አባቶች፣ (ጥንት ማለቴ ነው) ኦዳ ነቤ በተባለች ቦታ አብረው ይኖሩ ነበር:: ኦዳ ነቤ ግን ጠበበቻቸው:: ስለዚህ ሰፊ ምድር ፍለጋ ወደተለያየ አቅጣጫ ሊጉዋዙ ወሰኑ:: የሚሄዱበትን አቅጣጫ ለማወቅም እጣ ጣሉ:: ቱለማዎች በእጣው የሚጫ ልጆች እድል ወደ ዛሬዋ ወለጋ ሆነ:: የኔ አባቶች ደግሞ አርሲና መስረት ወደ አዋሽ በላይ ነጐዱ:: የኔ አባቶች ደግሞ አርሲና ባሌ ቀሩ:: እነዚህ አባቶቻችን ለጉዞ ሲሰናዱ ተላቅሰው ነበር:: ተማምለውም ነበር:: የተማማሉት፣ ላይረሳሱ፣ ላይከዳዱ፣ ላይከፋፈሉ፣ ርስበራስ ላይዋጉ ነበር:: ምክንያቱም ይህ ታሪክ በተፈፀመበት ዘመን ምድር ሰፊ ነበረች:: ዛሬ ግን ጠባለች:: ደምቢዶሎ የዘቀዋለው ኦሮሞ የጭላሎውን በቀላሉ ያገኘዋል:: ስለዚህ ነው ዛሬ ግንባር የተወራው በአንድ አዳር እካ ይደርሳል:: ለዚህ ነው ዛሬ ግንባር ለግንባር ተገናኝተን በራሳችን ጉዳይ ላይ መነጋገር መቻላችን:: ምስጋና ለዋቃዮና አንድ የምንሆንበት ጊዜም ቀርቦአል:: ምስጋና ለዋቃዮና ለህዝባዊው ትግል:: በንግግሬ መግቢያ 'እንኩዋን ለዚህ አበቃን!' ማለቴ ለዚህ ነው::»

የመድፍ ተኩስ የመሰለ ጭብጨባ አዳራሹ ውስጥ አስገመገመ!

ሀወኒ ቀጠለች፣

«... ወደ ተሰጠኝ ርእስ በቀጥታ ከመዝለቁ በፊት በአፈታሪክና በሰነድ ደረጃ ያለ ታሪካችንን ቀንጨብጨብ ማድረግ እሻለሁ:: ስለኦሮሞ ህዝብ አመጣጥ በተለያዩ ጊዜያት እንደ አሸዋ የበዙ መላምቶች ተነግረዋል:: በፅሁፍም ሰፍረዋል:: አብዛኛው በጥላቻና በንቀት የተሞላ ነው:: እኒያን ሁዋላ የምናያቸው ሆኖ፣ የኦሮሞ ህዝብ ግን በሺህ ለሚቆጠሩ ዘመናት በምስራቅ አፍሪካ የኖረ ህዝብ መሆኑን በጥቅሉ ማስቀመጥ ይገባል:: እንዲያውም አንዳንድ ታሪክ ፀሀፍት 'ኦሮሞ ጥንታዊ ዝርያና እንጋፋ ተወላጅ መሆኑን፣ ምናልባትም ለበርካታዎቹ የምስራቅ አፍሪካ ህዝቦች የዘር ግንድ ነው' ሲሉ ያረጋግጣሉ::

ኦሮሞዎች በዋቢ ሸበሌና በጁባ ወንዝ መካከል ቤናዲር በተባለ አውራጃ ለአያሌ አመታት መኖራቸው በኦሮሞ አፈታሪክ ይነገራል:: በዚያ ቆይታቸው ባንቱ ከሚባል ነገድና ከሶማሌዎች ከፍተኛ ጥቃት ይሰነዘርባቸው ነበር:: በአካባቢው የሚደርስባቸው ጥቃት ሲበረታ ደግሞ ወላቡ ወይም አሁን መዳወላቡ ወደምትባለው ውብ ምድር አልፈው አያሌ አመታትን በአካባቢው አሳልፈዋል:: በአስረኛው መቶ ክፍለ ዘመን ኦሮሞዎች አብያ፣ ህዲ፣ ዳዲ በሚባሉ የባሌ ወረዳዎች ላይ ይኖሩ እንደነበር የሚገልፁ ማስረጃዎችም አሉ:: ይህም ዘመን ለአቢሲኒያዎች የዛጉዌ ዘመነ መንግስት ይመስለኛል:: ዛሬ የክፍለሀገር ወይም የጉሳ መጠሪያ ሆነው የሚታወቁት እንደ ከረዩ፣ ወሎ፣ ቱለማ፣ ሜጫ፣ በጠቀስኩት አካባቢ የተወለዱ የኦሮሞ አያቶች ናቸው:: ራያ፣ ቤቶን፣ ኢቱን የተባሉት ልጆችን የወለደው ደግሞ ከረዩ ነው - አያንቱን አግብቶ:: ቱለማም አልኮን አግብቶ አብቹን፣ ዳጭን፣ ሶዶን ወልዶአል:: በወቅቱ ፈረሰኞች የነበሩት ጀግኖች አያቶቻችን ዛሬ የሰፈሩባቸውን ቦታዎች ሁሉ የሞሉት ኑሮአቸው ሰላማዊ ስለነበር ነው:: የአያቶቻችን የአኑዋኑዋር ስርአት ዛሬ ከፖለቲከኞች አንደበት ሁሉ እንደማይጠፋው ቃል 'ዴሞክራሲያዊ' ነበር:: ኦሮሞዎች በስልጣን ፍለጋ መነሾ ርስበራስ የተገዳደሉበት አንድም ዘመን አልነበረም:: ዛሬም እንዲኖር አንሻም!»

እንደገና አዳራሹ በጭብጨባ ተነቃነቀ::

ሀወኒ ግማሽ ሰአት ያህል በኦሮሞ ህዝብ ታሪክ፣ ባህል፣ የአስተዳደር ስርአት ላይ ማብራሪያ ከሰጠች በሁዋላ ወደ ተሰጣት ዋነኛ ርእስ ጉዳይ ዘለቀች::

በነፍጠኞች የዘወትር አጀንዳ ነበር ንግግርዋን የጀመረችው:: «ኢትዮጵያዊነት» ኢትዮጵያዊነት በተባለው ካፖርት ስር ስለተሸሸገው አመለካከት በስፋት ተነተነች:: ከኢትዮጵያዊነት በፊት የብሄረሰቡን ስም የሚያነሳውን ሁሉ «ጠባብ፣ ጐጠኛ፣ ዘረኛ» የሚል ስያሜ ስለሚያከናንቡበት ምክንያት ጭምር አብራራች::

«ይሁን እንጂ እኛ ኦሮሞዎች» አለች ሀወኒ «ዘረኞችና ጐጠኞች አይደለንም:: በርግጥ እንደ አመለካከት ጠባብነት ሊከሰት ይችላል:: ይህ ባህርያዊ ነው:: በቅድሚያ መነሳት ያለበት ግን 'ጠባብነት መከሰት የለበትም' የሚለው ሳይሆን 'ጠባብነት እንዴት ተከሰተ?' የሚለው ነው ሊሆን የሚገባው:: ጠባብነትን የፈጠርነው እኛ ኦሮሞዎች አይደለንም:: ጠባብነት ተፈጥሮአዊ አይደለም:: በጋራ በምንኖርባት በዚህች የምስራቅ አፍሪቃ ምድር የዘር ልዩነትና የብሄር ጭቆናን ያመጣው የነፍጠኛው ስርአት ነው::

አብነቶችን እንስተን በዝርዝር እያየን መሄድ እንችላለን::

የነፍጠኛው ስርአት አገልጋይ የነበሩት አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ የሚባሉ አንድ ትምክህተኛ አሉ። ዛሬ በህይወት ያሉ የአማራው ገዢ መደብ አባላት ባለንበት ዘመን ጭምር እኒህን ሰው ያደንቋቸዋል። በአርአያነት ይጠቅሷቸዋል። እኒህ ሰው ባዘጋጁት የአማርኛ መዝገበ ቃላት «ጋላ» «ስመጥር» ሰው ባዘጋጁት የአማርኛ መዝገበ ቃላት «ጋላ» ... በነጭ ወረቀት ላይ የሚለው ቃል ኦሮሞን ወክሎ ገብቶአል። በነጭ ወረቀት ላይ የሚገኘውን ላንብብላችሁ «ጋላ - ያማራ ጠላት፣ ደመኛ፣ ሰፍሮ የሚገኘውን ላንብብላችሁ «ጋላ - ያማራ ጠላት፣ ደመኛ፣ በግና ተኩላ፣ አማራና ጋላ፣ ጋሌ በማለት ፈንታ ጋላን ገድሎ ምነው ገለሌ ማለት ነበር» ይላል። ወገኖቼ! ሁላችንም እንደሚገባን ኦሮሞ ራሱን ጋላ ብሎ ጠርቶ አያውቅም። ስያሜው የባእድ ነው። ማንም ቢሆን ኦሮሞ ራሱን «ጋላ» ብሎ የተጠቀመበትን ጊዜና ዘመን በማስረጃም ሆነ በአፈታሪክ ደረጃ ሊያቀርብ አይቻለውም። ይህን ቃል ነፍጠኞች ራሳቸው የፈጠሩት የኛ ያልሆነ ስያሜ ነው። የእኔ ስም ሀወኒ ነው። ማንም መጥቶ «ሀና» ቢለኝ የኔ ባለመሆኑ ይኮሰኩሰኛል። ስለዚህ አልቀበለውም።»

ምንነቱ ያልታወቀ ማጉረምረምና ሳቅ አዳራሹን ሞላው።

ሀወኒ ቀጠለች፣

«... አለቃ ኪዳነ ወልድ ባዘጋጁት መዝገበ ቃላት 'ጋላን ገድሎ ምነው - ገለሌ ማለት ነበር' ሲሉ አኑረዋል። 'ጋላን መግደል' ለምን አስፈለገ? ቁም ነገሩ እዚህ ላይ ነው ያለው። የኦሮሞ ህዝብ ከወራሪው የምኒልክ ሰራዊት ጋር ባደረገው ውጊያ በአይበገሬነት ስለተጋደለና አልንበረከክ ብሎ ከባድ ጭንቀት አሳድሮባቸው ስለነበር ነው እስንበት ዘመን ድረስ ጥላቻቸውና ርግማናቸው የተከተለን። በወቅቱ በተደረገው እልህ አስጨራሽ ትግል ኦሮሞዎች ተሸንፈዋል። የታገሉትና የተፋለሙት ሲወለዱ ጀምሮ ሊኖራቸው የሚገባውን መብት ላለማጣት ነበር። ዳሩ አያቶቻችን ራሳቸውን የሚከላከሉበት ዘመናዊ መሳሪያ አልነበራቸውም። የአማራ ገዢዎች ደግሞ በእንግሊዝና በፈረንሳይ መንግስታት ይረዱ ነበር። ክርስትናን የማስፋፋት አላማ የነበራቸው አውሮፖውያን የኦሮሞ ህዝብ የሚጨፈጨፍበትን ዘመናዊ መሳሪያ በገፍ አቅርበዋል።

አለቃ ኪዳነ ወልድ ኦሮሞና አማራን 'በግና ተኩላ' ብለው በምሳሌ አቅርበዋል። የርሳቸው አመለካከት ተሸካሚዎች ደግሞ ዛሬ 'ሁኔታዎች እንደቀድሞው መቀጠል አለመቻላቸውን ሲረዱ 'ተዋልደናልና ያለፈውን አታንሱ' ይሉናል። መዋለድ ሌላ፣ ታሪክን ማወቅና መብትን ማስከበር ደግሞ ሌላ። አጀንዳው የመዋለድና ያለመዋለድ ጉዳይ አይደለም። አዎን ተዋልደናል። በጋብቻ ስም ግን ነፍጠኛው የፈፀመውን ግፍ እንዳናነሳ መሞከር አደገኛ ነው።

«ዳዶአት ህዝብና ህዝብን የሚጋጩት ግብ የለውም። ነፍጠኞች በኦሮሞ ህዝብ ላይ ገደብ የሌለው ግፍ ፈፅመዋል። ይህ ሀቅ ነው። ይህን ሀቅ መካድ አይቻልም። ለማድበስበስ መሞከሩም ግብዝነት ነው። ሀቁን አውቆና አምኖ ተከባብሮ አብሮ መኖር ብቻ ነው መፍትሄው።

ጐንደር ሳለሁ አንድ የሚገርም ሁኔታ ገጥሞኝ ነበር። በአንድ ሆቴል ውስጥ ምሳ ላይ ሆኜ ይመስለኛል አጠገቤ ተቀምጠው የነበሩ እንግዶች በወሬያቸው መካከል 'ባጫ' የሚለው ስም ስድብ እንደሚመስል ሲያወሩ ሰማሁ። በወቅቱ በስምቼ ክልብ አዘንኩ። ባዶ ትምክህተኞች አሲያም አላዋቂዎች እንደሆኑ ግልፅ ነበር። ደካሞች ይህን መሰል ነገር ሲናገሩ ብናደምጥ አያውቁምና ልናስተምራቸው ይገባል። መማር የማይፈልጉ ከሆንና በትምክህት የሚያብጡ ከሆነ ደግሞ ደብረብርሀን አካባቢ 'ሸዋባቸው' የሚባል አሳፋሪ የሰው ስም መኖሩን ገልፀን እግረመንገዳችንን ደግሞ 'ባጫ' የሚለው ስም ለኦሮሞዎች እጅግ ውብ ስም እንደሆነ አጫውተናቸው ማለፍ ይገባናል። ይህን በመፈፀም ፈንታ ለልጁ 'ኩራባቸው' የሚል ስም የሚያወጣ ኦሮሞ፣ በድን ነው! ሙት ነው!» ጭብጨባው አዳራሹን ደበላለቀው። ሀወኒ ቀጠለች፣

«ዳዶአት የብሄር ጭቆና መኖሩን ሲያምን አፍአዊ አይደለም። ደርግ እንደፈፀመው ኦሮምኛ ቋንቋዋ በራዲዮ በመልቀቅ ብቻ የኦሮሞን ህዝብ መብት መጠበቅ አይቻልም። የኦሮሞ ህዝብ ቋንቋው በሬድዮ ባለመነገሩ አይደለም የተበደለው። በቋንቋው ያሻውን አለመናገሩ ነው ዋነኛ ችግሩ። በኦሮምኛ እንማር፣ በኦሮምኛ እንዳኝ ነው ጥያቄያችን። ባህልና መብታችን ይከበር፣ ራሳችንን እናስተዳድር ነው ጥያቄያችን። ባለፉት ዘመናት አማርኛ መናገር ለሚቸግረው እንደ ኦሮሞ 'ገመድ አፍ' የሚል ስያሜ ያሸክሙት ነበር - ነፍጠኞች። እስኪ እነርሱ ኦሮምኛ ይናገሩና ይሞክሩት። አማርኛ ማወቅ እንደ እውቀት ተቆጥሮ ባለፉት ዘመናት ሁሉ አፈር ድሜ በልተናል። እድለኛ የተባልን ጥቂቶችም ቋንቋውን እንደምንም ለመድን። አማርኛ ሊያገለግለን የቻለው ግን እስከ ስድስተኛ ክፍል ብቻ ነበር። ሰባተኛ ክፍል ላይ ተሸመድምዶ ወገቡን ይዞ ለእንግሊዘኛ አስረከበን። ያን ጊዜ ታዲያ ኢትዮጵያ በምትባለው ሀገር የምንኖር ብሄር ብሄረሰቦች ሁሉ ለእንግሊዝኛው 'ገመድ አፍ' ሆንን።»

ድንገተኛ ሳቅ አዳራሹን አነቃነቀው።

ሀወኒ ቀጠለች፣

«የኦሮሞ ህዝብ 'የራሱን እድል እስከመገንጠል ድረስ በራሱ ይወስናል' ሲባል 'ከኦሮምኛ ቀጥሎ ሁለተኛ ቋንቋዎችን ምን ይሁን?'

ቢባል ጭምር ያሻነን መወሰን እንደምንችል መረዳት አለብን። ምናልባት እውቀትን ለማሻሻል የተሻለ አቅም ያለውን እንግሊዝኛን ልንመርጥ እንችል ይሆናል። እዚህ ድረስና ከዚህም በላይ ሙሉ መብት ይኖረናል።

ዳዴኦሉ - ለህዝቦች ያልተገደበ ሰብአዊና ዴሞክራሲያዊ መብት እንዲሰጥ ይታገላል ስንል የሌሎችን ሕዝቦች መብት እያፈነ አለመሆኑን ግን በጥንቃቄ መገንዘብ ይገባናል። ምክንያቱም ጊዜው የበቀል አይደለም። ሌላው ቀርቶ በክልላችን የሚኖሩ ኦሮሞ ያልሆኑ ወንድሞቻችን በኦሮምኛ ይናገሩ ዘንድ ልናስገድዳቸው አይገባም። የነፍጠኛው ስርአት እኛን አማርኛ እንድንናገር አስገድዶናል። ያንን በግልባጩ መፈፀም አይጠበቅብንም። ያንን ከፈፀምን በቀል ነው። የኦሮሞ ህዝብ ደግሞ ብቀላ ባህሉ አይደለም። ከጭቁኑ ያማራ ህዝብ ጋርም ጠብ የለንም። ነፍጠኝነት ስርአት ነው። ቅድም እንደገለፅኩት 'ኦሮሞ' የሚል ስማችንን 'ጋላ' በሚለው ተክቶ የሚናገር አንድ ማስቲካ ሻጭ አማራ ቢገጥመን 'ነፍጠኛ' ልንለው ከቶ አይገባንም። ያ ሰው አላወቂ ብቻነው። ከስርአቱ መወገድ ጋር በሂደት የሚጠፉ ብጥስጣሽ አመለካከቶች ስሜታዊ ሊያደርጉን አይገባም።»

ሀወኒ አምቦ ውሀ ተጉንጭታ ንግግርዋን አራዘመች፣

«... የነፍጠኞች ትምክህት መገለጫው እያሌ ነው። በአንድ ወቅት አልንበረከክ ብሎ ቁምስቅል ያሳያቸውን ጀግና የኦሮሞ ህዝብ ለማጥላላትና ስም ለማጥፋት ብዙ ተናግረዋል፤ ፅፈዋል። ጥቂቶቹን ለመጥቀስ፣ የኦሮሞ ህዝብ በ14ኛው ክፍለዘመን ከኢሲያ እንደፈለሰ፣ ከዚያም ማዳጋስካር ላይ እንዳረፈ፤ ከማዳጋስካር ደግሞ በሞምባሳ በኩል አሁን ኢትዮጵያ ወደምትባለው አካባቢ መምጣቱን የነፍጠኛው ስርአት ደብተራዎች ፅፈዋል። ይህ ኦሮሞን መጤና ባእድ ለማድረግ የሚደረግ ጥረት ነው።

«... የአማራ ገዢ መደብ 'ምሁራን' እኛን ጋላ፣ ጨካኝ፣ ተኩላ፣ ጭፍራ፣ አረመኔ፣ ከባህር የወጣ፣ ብለውን ሲያበቁ፤ ራሳቸውን ደግሞ አማራ፣ አምሀራ፣ የተመረጠ፣ ነፃነት ያለው ህዝብ፣ ሀራ - ሁር - ጨዋ፣ ነፃነት ያለው ወገን - አሸናፊ - ድልነሺ - ዋና አለቃ ሲሉ በመዝገበ ቃላታቸው ገልፀውታል። ይህ የምላችሁ በነጭ ወረቀት ላይ የታተመ ነው። እነዚህ ሰዎች አምባገነን ብቻ ሳይሆኑ ቂሎችም ነበሩ። ትምክህታቸውን በሚመስል መንገድ ማንፀባረቅ እንኳ አልቻሉበትም። እዚህ ላይ ለያይተን ማየት የሚገባን ቁም ነገር የአማራው ገዢ መደብ ለአማራው ጭቁን ህዝብ የቆመ እንዳልነበር ነው። የነፍጠኛው

ስርአት ገገርዎች የጠጅ ቤት አግዳሚ ወንበር ላይ ተደርድረው፤ ጠመንጃቸውን እየወለወሉ 'አማራ -ሀራ - ሁር - አም - ሀም- ሀራ- ' ሲሉ ነው እድሜያቸውን የገፉት።»

ግማሽ ሰአት የእረፍት ጊዜ ተሰጠ።

በእረፍት ሰአት የኮንፈረንስ ተሳታፊዎች ሀወኒን ከበው አድናቆታቸውንና ምስጋናቸውን ያጎርፉላት ጀመር።

«በኦሮሞነታችን ክብር እንዲሰማን አደረግሽ» የሚሉ አስተያየቶችን ጭምር አዳመጠች። ይህን መሰሉ ፖለቲካዊ ትንታኔ በመፅሀፍ መልክ ተዘጋጅቶ ለኦሮሞ ህዝብ ሁሉ ቢዳረስ ጠቃሚ አስተዋፅኦ እንደሚያበረክት ጭምር ገለፁላት፣

ከእረፍት በሁዋላ ሀወኒ ካቆመችበት ቀጠለች፣

«እኛ የዳዶኦኦ - ኢህአዴግ አባላት አማራ ጨዋ አይደለም፤ ጀግና አይደለም የሚል እምነት የለንም። አማራ ጀግናና ጨዋ ህዝብ ነው። የዚህ የዘፈን ካሴት ሲገለበጥ ግን ኦሮሞን 'ጨካኝ፣ አረመኔ' እያለ ማዜም የለበትም ነው የኛ ጠንካራ እምነት።»

ጭብጨባው ከዳር እዳር አስተጋባ።

«የነፍጠኛው ስርአት አራማጆች የኦሮሞን ህዝብ ከጭቁኑ የአማራ ህዝብ ለማጋጨት በአያሌው ጥረዋል። ምክንያታቸው በጣም ግልፅ ነው። ጭቁኑ የአማራው ገበሬ ከኦሮሞ ህዝብ ጋር ካልተጋጨ የነፍጠኛው ስርአት ሀይል ያጣል። አይበገሬውን የኦሮሞ ህዝብ ለመቀጥቀጥ መሳሪያ የሚያደርጉት ከኦሮሞ ገበሬ ያልተሻለ ህይወት የሚገፋውን ምስኪን የአማራ ህዝብ ነው። የኛን ሀይል ለመቁዋቁዋም የአማራውን ገበሬ በባዶ ትምክህት ሰማይ ጥግ ሊሰቅሉት ጥረዋል። በኦሮሞ ላይ የበላይነት ስሜት ያድርበት ዘንድ በሀይማኖቱ በኩል ሳይቀር ሰበካ ያካሂዱ ነበር። ዛሬ በጥንቃቄ ልናጤነው የሚገባን ጉዳይ ቢኖር ታዲያ፤ ነፍጠኞች ለቀበሩት አሳሳች መርዝ መጠቀሚያ እንዳንሆን ነው። ጭቁኑ አማራ ትምክህተኛ ገዢዎች የቀበሩትን የተንኮል መርዝ እንዲገነዘብ ማድረግ አለብን። ያን ጊዜ አጋራችን ይሆናል። ይህን የምላችሁ በሚቀጥሉት አመታት ሳይሆን ወራት ውስጥ ደርግ ወድቆ የኦሮሚያ ህዝብ ራሱን በራሱ ማስተዳደር እንደሚጀምር ስለማምን ነው።

«...ትምክህተኞች ሰይጣናዊ ባህርይ የተላበሱ እኩዮች ስለሆኑ በነርሱ የንቀትና የጥላቻ ዝባዝንኬ እየተገፉን የኦሮሞን ህዝብ ጥቅም በሚጎዳ አፍራሽ መንገድ እንዳንጉዋዝ መምከር እሻለሁ። ከንግዲህ ነፍጠኞች ከዓፉት በላይ ሊናገሩ እንደማይችሉ ከወዲሁ ማመን

አለብን። ምናልባት በ«ራዕየ ማርያም» ያለፈሩትን ብቻ ባነሳላችሁ የትምክህተኞችን መረን የለቀቀና የከረፋ አመለካከት በቅጡ መገንዘብ ያስችላችሁዋል። የኦርቶዶክስ ቤተክርስትያን 'ማርያም መንግሥተ ሰማያትን አየች' የሚል መፅሐፍ 'ያንዱ የታያት ራእይ' ብላ በ1960 ባሳተመችው በዚሁ መፅሀፍ 'ያንዱ ነፍስ፣ በአንዱ ላይ ሲወድቅ አየሁ። እኔም 'ምንድን ናቸው?' ብዬ ልጄን (እየሱስን) ጠየቅሁት። እርሱም 'አራስ መርገም፣ ደንቆሮ፣ እስላም፣ ጋላ፣ ሻንቅላ፣ ፈላሻ፣ ናቸው። ፈረስ፣ አህያና ግመልን በወሲብ የሚገናኙ...' እያለ ይቀጥላል...»

አዳራሹ በድንገተኛ ድንጋጤ ተመታ።

የኮንፈረንሱ ተሳታፊዎች ጆሮአቸውን የተጠራጠሩ ያህል እየተዘዋወሩ ርስበራስ ይታያዩ ያዙ። የሰሙትን ባለማመን ወይም 'የት ነው ያለነው?' በሚል ስሜት ግራ የተጋቡ ገፅታዎች ታዩ። 'ትምክህተኞች በኦሮሞ ላይ ያላቸው ጥላቻና ንቀት ይህን ያህል የገፋ ኖሮአልን?' የሚል ጥያቄ በተሰብሳቢዎቹ ገፅታ ላይ እረብቦ በግልፅ ተስተዋለ።

ሀወኒ ረገብ ባለ ድምፅ ቀጠለች፣

«... ትምክህተኞች እነዚህ ናቸው። ተራ መሀይሞችም ናቸው። የአለም ክርስትያኖች ሁሉ የሚቀበሉትን ቃል እንኳዋ ማክበር አልቻሉም። እየሱስ ክርስቶስ እንደነርሱ ዘቅጦ ኦሮሞን የሚሰድብ አድርገው አዩት። የአምላካችን ልጅ የሚሉትን መሲሀ የሚሰድብ አድርገው ከነርሱ ጋር የጠጅ ቤት ወንበር ላይ አኑረው 'አማራ - ሀራ - ሁር- ሀም-' የሚለውን ዜማ ሊያዘፍኑት ሞከሩ። መፅሀፍ ቅዱሳቸውን ወርውረው ሌላ የጥንቆላ ቃል መፃፍ ጀመሩ። ኦሮሞን የሚንቅ እየሱስ ፈጠሩ። ጣኦት አመለኩ። መልሰው ግን እኛን 'ህይማኖት የለሽ ሊሉን ይሞክራሉ። የነርሱ አምላክ ማነው? እየሱስ? እግዚአብሄር? አይደለም! የነርሱ አምላክ ትምክህታቸው ነው። የባዶ ትምክህታቸው መድረሻ ደግሞ ሄዶ ሄዶ ኦሮሞን ለይቶ የሚንቅ፣ አማራን ለይቶ በሚያከብር እየሱስ በመፍጠር ተጠናቀቀ። ይህ ሀቅ ነው።

ይህ ሀቅ ግን መሀይምነት እንጂ ሌላ ስም ሊሰጠው አይችልም። እኔ በግሌ ትምክህትን ራሱ በሁለት እከፍለዋለሁ። ደንቆሮ ትምክህተኞችና የሰለጠኑ ትምክህተኞች። ጥሎብን ለመቶ አመታት በደንቆሮ ትምክህተኞች ጠመንጃ ስር ወደቅን። ምንም እንኳዋ የትምክህት ጥሩ ባይኖረውም፣ ዛሬ ኦሮሚያ ነፃነትዋን ስትቀዳጅ ከደንቆሮዎቹ ትምክህተኞች የምትረከበው በሺህዎች የሚቆጠሩ አረቄ ቤቶችን መሆኑ ሲታሰብ ከልብ ያሳዝናል። ያንገበግበናል። ይህ በኦሮሞዎች ላይ ብቻ የደረሰ በደል አይደለም።

ጉጃም ብትሄዱም የአማራው ገበሬ ከኦሮሞ ገበሬ ያልተሻለ ህይወት ሲገፋ ነው የምታገኙት። ትግራይ ደሞ የከፋ ሁኔታ ታያላችሁ። የትግራይና የአማራ ህዝብ ከነፍጠኛው ያገኙት ገፀ በረከት ቢኖር 'ሰው' መሆናቸው ስለታመነላቸው ብቻነው። በተቀረ ሌላው ሁሉ ያው ነው። ዛሬ ቢጋራ የምንታገለውና መታገል ያለብንም ለዚህ ነው»

ወረቀቶችዋን ስታገለባብጥ ቆይታ፣ ደሞ ቀጠለች፣

«...ምኒልክና የነፍጠኞቹ ስርአት የኦሮሞን ህዝብ ብቻ ሳይሆን የደቡብ ህዝቦች ወገኖቻችን ላይ ጭምር የከፋና የመረረ በደል አድርሰዋል። የወላይታ ህዝብ በማንነቱና በባህሉ የሚኮራ ህዝብ ነበር። ምንም እንኳዋ በወቅቱ በነበረው የጦና አገዛዝ 'ፍትሀዊ አስተዳደር' ነበር ለማለት ባንደፍርም የወላይታ ህዝብ በራሱ ሰው መተዳደር መቻሉ አብይ ትርጉም ነበረው። ቢያንስ ህዝቡ በማንነቱ አያፍርም ነበር። መሬቱም የወላይታ መሬት ለም መሆኑ ይታወቃል። ህዝቡ ጀግናና ቅን ነው። ወላይታዎች በአካባቢው ገናና ነበሩ። በወቅቱ ምኒልክ ወላይታን ሲወር በህዝቡ ላይ የፈፀመው ግፍ በአይነቱ እጅግ አሰቃቂ ነበር ሊባል ይችላል። ጉጆ ያቃጥሉ ነበር። የማረኩትን ሰው ሁሉ አርደዋል። ህዝቡን ጨፍጭፈው ሲያበቁ እንስሳትን ይወርሱ ነበር። ጦና በተማረከበት ውጊያ ብቻ 18ሺህ እንስሳት ከህዝብ መዘረፉ ተመዝግቦአል። የወላይታ ህዝብ የተበገረው ዘመናዊ ጠመንጃ ከታጠቁ ወራሪዎች ጋር በተራ ጦር በመግጠሙ እንጂ የህልውናው መሰረት የሆነውን ራሱን የማስተዳደር መብቱን ለማስከበር ህዝቡ እጅግ ከባድ መስዋእትነትን ነበር የከፈለው። ነፍጠኞች በጀግናው የወላይታ ህዝብ ላይ የፈፀሙት ግፍ በከብት ዘረፋና በግደላ ብቻ አላበቃም። ሁለት ሺህ ያህል የወላይታ ወጣቶችን ከየጎጆአቸው መንትረው እያወጡ በባርነት ሸጠዋቸዋል። ይህ ድርጊት 'የጥንት ታሪክ' ተብሎ የሚተው አይደለም። በዛሬው የወላይታ ህዝብ አመለካከት ላይ ከባድ ተፅእኖ ማሳደሩ መታሰብና መነገር አለበት። በብሄረሰቡ አባላት ላይ ማንነትን የመሸሸ ዝንባሌ የሚታየው የነፍጠኞች ስርአት በፈፀመው መረን የለቀቀ ግፍና የስነ ልቦና ጦርነት ምክንያት ነው። ነፍጠኞች፣ ዘርፈውና ገድለው ወደ መጡበት ቢመለሱ ደግ ነበር፣ ግን አልሆነም። ሰብእናን የመግደል ክፉ ልማድ ነበራቸው። አንዳንዶቻችን የወላይታን ህዝብ ታሪክ ባለማወቅ እስከቅርብ ጊዜ ድረስ 'ወላሞ' እያልን ስንጠራቸው ነበር። የወላይታ ህዝብ 'ወላሞ' የሚለውን ስያሜ አለመቀበል ብቻ ሲሆን ቃሉን ሲሰማው ጭምር ክፉኛ ይቆጣል። ምክንያቱ ግልፅ ነው። 'ወላሞ' የሚለው ቃል «ዋ! ላሞ» ከሚለው የመጣ ነው። ነፍጠኞች «ከብቶች ናችሁ! ላሞች ናችሁ» ሊሉዋቸው ስለፈለጉ እንደዘበት የብሄረሰቡ አባላት ላይ የለጠፉት የንቀት ስያሜ

ነው። ምኒልክና ነፍጠኞቹ የፈለሰፉትን ይህን ስድብ የሀይለስላሴ ስርአት እንዳለ ተቀብሎ ነበር ያስተናገደው። ደርግም 'ጋንጀሮ' የሚለውን ስያሜ ተቀብሎ አሁን ድረስ ይጠቀምበታል። 'ጋንጀሮ' በሚል ስያሜ የሚጠራው ብሄረሰብ ትክክለኛ ስም 'የም' ነው። ጋንጀሮ የተባሉት ተራራ ላይ ወጥተው ወራሪያቸውን በድንጋይ ስለፈጁት ነው፤ ዝንጀሮ ለማለት 'ጋንጀሮ' የሚል ስያሜ ሰጥተው ህዝብን ያህል ነገር በደንታ ቢስነት የሚያዋርዱት። የነፍጠኛው ስርአት ክርፋት እዚህ ድረስ ጠልቆ ሊሰማን ይገባል። 'ነፍጠኞች ይሄን ያህል ኦሮሞ ፈጅተዋል' ስንል መሳሳት የሌለበን አንድ ታላቅ እውነት አለ። የቀረው ግን ከሞት አምልጦአል ማለት አይደለም። ቀሪውንማ በቁሙ ለመግደል ነው የተሞከረው። አንድን ህዝብ ደግሞ በቁም ከመሞት የከፋ አደጋ ከቶ ሊገጥመው አይችልም። ግን አልተቻላቸውም። እነሆ የጭቁን ህዝቦች አመፅ በርትቶ ጠራርጐ እያጠፋቸው ነው። የነፍጠኛውን አመለካከት የተሸከመው የፋሺስት ስርአት ዛሬ በመቃብሩ አፋፍ ላይ ይገኛል።

«እስካሁን የገለፅሁትን የማጠቃልለው የነፍጠኛው ስርአት በኦሮሞ ህዝብ ላይ ብቻ ሳይሆን በሌሎች ህዝቦች ላይ ጭምር በደል ያደረሰ «ስርአት» መሆኑን፤ በደል ስንል ደግሞ ስለተገደሉ ብቻ ማንጐራጐር እንደሌለብን፤ ከፍተኛ አደጋ የደረሰው ከሞት ተርፈው የስነልቦና ቀውስ በደረሰባቸው ወገኖቻችን ላይ መሆኑንና በዚያን ጊዜ የተዘራው መርዝ ደግሞ በኛ ላይ ሳይቀር ተፅእኖ እንደሚያሳድር ተገንዝበን፤ ያንን ክፉ ነቀርሳ ነቅለን ለመጣል፤ በቅድሚያ እያንዳንዳችን በግለሰብ ደረጃ በማንነታችን የመኩራትን ባህል ማዳበር እንደሚገባን በመግለፅ ነው። ድል የሚገኘውም ሌሎችን በመርገምና በመጥላት ሳይሆን ማንነታቸውን በማክበር ብቻ ነው። እንግዲህ ወገኖቼ ለአዲሱ ጉዞ እንዘጋጅ። እኛ ማንነታችንን ካከበርነው ሌሎች ያከብሩናል። ራሳችን ያልተንከባከብነውን ማንነታችንን ግን ሌሎች ውሀ እያጠጡ ሊኮተኩቱልን እንደማይችሉ ማጤን ይገባናል።»

... ውይይቱ በዚህ መልኩ በሰፊው ቀጥሎ ከዋለ በሁዋላ ከተሰብሳቢዎቹ ጥያቄዎች እየተሰነዘሩ ምላሽ ሲሰጥባቸው ቆየ። ሀወኒና ሰለሞን እየተጋገዙ ማብራሪያዎችን ሰጡ። በውይይቱ ማጠቃለያ ላይ የተነሳች አንድ ጥያቄ ግን በተለየ ሁኔታ ትኩረት ሳበች። ጥያቄውን ያነሳው ነቀምቴ ላይ በመምህርነት በማገልገል ላይ የነበረ አንድ ጐልማሳ የሸዋ ኦሮሞ ነበር፤ በኮንፈረንሱ ስርአት መሰረት ስሙን ተናግሮ ሲያበቃ፣

«ህወሀት የእኩልነትን መንፈስ እስከመጨረሻው ጠብቆ ያኗኗል' ብላችሁ እንድታምኑ ያደረጋችሁ መሰረታዊ ነገር ምንድን

ነው?» የሚል ጥያቄ አቀረበ።

ሰለሞን ምላሽ ሰጠ፣

«... በጋራ የምንጉዋዘው ተመሳሳይ አላማና ግብ ስላለንና እስካለን ድረስ ብቻ ነው። ስለተማማልን ወይም ስለተዛመድን አይደለም። ህወሀት በፕሮግራም የሚመራ የፖለቲካ ድርጅት ነው። ለትግራይ ህዝብ የቆመ ድርጅት ነው። ዳዴኦአም እንዲሁ ለኦሮሞ ህዝብ ይሰራል። የሚያማክለን ደግሞ የኢህአዴግ ፕሮግራም ነው። በኢህአዴግ ፕሮግራም የተቀመጠው አሰራርና እምነት ከተጣሰ ግን ኢህአዴግ የሚባል ድርጅት አይኖርም። በተጨማሪ ከደርግ መንግስት መውደቅ በሁዋላ የኢትዮጵያ ብሄር ብሄረሰብ ህዝቦች ህገመንግስት ያፀድቃሉ። ህገመንግስቱ የኦሮሞን ህዝብ ብቻ ሳይሆን የመላው ኢትዮጵያን ብሄር ብሄረሰቦች ህዝቦች መብቶች ያከብራል ብለን እናምናለን። የህዝብ ራስን በራስ የማስተዳደር ዋስትና ህዝቡ ራሱ ተወያይቶ የሚያፀድቀው ህገመንግስት ነው። የግለሰቦችና የፖለቲካ ድርጅቶች ቅን ልቦና ለማንም ዋስትና ሊሆን አይችልም። እንዲያ ማሰብም ተገቢ አይደለም።»

ሰለሞን ተናግሮ ሲያበቃ ሀወኒ ተጨማሪ አስተያየት ለመስጠት እንደምትፈልግ ገልፃ ቀጠለች፣

«ዳዴኦ ከህወሀት ጋር ግንባር ፈጥሮ እየሰራ ይገኛል። 'ከህወሀት ተፅእኖ ምን ያህል ነፃ ነው?' የሚል መሰለኝ የወንድሜ ጥያቄ። ጥያቄውን ግልፅ ካደረግነው ለምላሽ አያስቸግርም ብዬ ነው። ተሳስቼ ይሆን?»

«ልክ ነው!» የሚል ድምፅ ተሰማ።

ሀወኒ ቀጠለች።

«በቅድሚያ በራሳችን ልንተማመን ይገባናል። 'ተከታይ ነን' የሚል ስሜት ከአእምሮአችን ይውጣ። ይህ አመለካከት እንዴት ሊከሰት እንደቻለ ይገባኛል። የዛሬ አይደለም። የመቶ አመት ውጤት ነው። ጥያቄውን ያቀረበው ሰው ካልተሳሳትኩ ስሙን 'ይታገሱ' ያለ ይመስለኛል። 'ይታገሱ' የኦሮሞ ስም አለመሆኑ ሁላችንም ይገባናል። አባቱ ወይም እናቱ የአማራ ስም ለምን እንዳወጡለትም እንረዳለን። ይታገሱ ምናልባት በቀጣዩ ዘመን ስሜን ወደ 'ሀጐሲ' እንድለውጥ እገደድ ይሆናል ብሎ ቢሰጋም አይደንቀኝም»

አዳራሹ በድንገተኛ ሳቅ ከስሩ የተነቀለ መሰለ።

ሳቁ በቀላሉ አልበርድ አለ። ሀወኒ ፀጥታ ይሰፍን ዘንድ አጨበጨበች። ውካታው ጋብ ይል ጀመር፣

«በእኔ እምነት ይታገሉ ያቀረበው ጥያቄ የኛ ስጋት ሊሆን አይገባም:: ሰለሞን እንደገለፀው ከደርግ ውድቀት በሁዋላ ኦሮሚያ ራስዋን የምታስተዳድረው በግለሰቦች ወይም በድርጅቶች ቸርነትና ፈቃድ አይደለም:: በመሰረቱ ደርግን ጠራርጐ ሊያጠፋው የተቃረበውን የህዝብ ትግልና ቁጣ የፈጠረው ጭቆና እንጂ ስልጣን የማግኘት ፍላጐት አይደለም:: በምኒልክ ዘመን የነበሩት የአርሲው ሮባ ዳዲ ዛሬ ጊዜው የኛ አይደለም:: አይበገሬነታችንን ግን አሳይተናል:: ልጆቻችን ወራሪውን ጠላት አርበድብደው የሚያባርሩበት ጊዜ ግን ሩቅ አይደለም:: ያ ዘመን እንደሚመጣ ደሞ እርግጠኛ ነኝ ብለው ነበር:: ይህን ያሉት ነብይ ስለሆኑ አልነበረም:: ህዝቦችን ለዘልአለሙ በባርነት መግዛት ከቶ የማይቻል እውነታ መሆኑን ስለተገነዘቡ ይመስለኛል:: ሮባ ዳዲ እንደተነበዩት የጨቋኞች ጊዜ አክትሞአል:: የህዝብ ሀይል በርትቶአል:: ዛሬ ህወሀት በነፍጠኛው መንገድ ሊቀጥል ቢፈልግ እንኳ አይቻለውም:: የኦሮሞ ህዝብ ያቆመዋል:: ዋለልኝ መኰንን እንዳለው ወደድንም ጠላንም በኢትዮጵያ ውስጥ የሶማሌ ብሄርም ይኖራል:: ከሶስት ሚሊዮን የማይበልጠው የሶማሌ ብሄረሰብ ከሀያ ሚሊዮን በላይ ከሚሆነው የኦሮሞ ህዝብ እኩል መብት ይኖረዋል:: ይህንን ፅንሰ ሀሳብ ነው ልንገነዘብ የሚገባን:: ምክንያቱም ህወሀትም ሆነ ዳዴአኦ እየታገሉ ያሉት በብዛትና በሀይል የሚገኝ የበላይነት ያከትም ዘንድ ነው ብዬ አምናለሁ:: ይህ ተቀልብሶ ሌላ መልክ ከያዘ ግን አብረን የምናየው ይሆናል::

ማሰብ ያለብን ግን የዳዴአኦ ህልውና የሚከበረው በህወሀት መልካም መሆን ወይም አለመሆን ሳይሆን ለኦሮሞ ህዝብ ባለው ታማኝነት ብቻ መሆኑን ነው:: የኢህአዴግ አባል ድርጅቶችን ያሰባሰባቸውም የፀረ ጭቆና አቋማቸው ነው:: አባል ድርጅቶቹ በመራራው ትግል ውስጥ፤ በመስዋእትነት መድረክ ላይ በአላማ የተሳሰሩ እንጂ ጠላ ቤት ተገናኝተው ማህበር ያቋቋቁዋሙ ታላላቅ እድሮች አይደሉም ...»

አዳራሹን ያናጋው ሳቅ የጀመረችውን ሳያስጨርሳት ቀረ:: ስሜታዊነትዋ ለራስዋም አሳቃት:: ሳቁ ፈጥኖ አላባራም ...

በዚያን እለት ማምሻውን ሀወኒ ሀየሎም ካረፈበት ጊዜያዊ ማዘዣ ጣቢያ ስትደርስ ያልጠበቀችው ትርኢት ነበር የገጠማት:: በሞቀ ወሬ ላይ ቤቱ በኢህአዴግ አመራር አባላት ተሞልቶአል:: በሞቀ ወሬ ላይ ነበሩ:: በጨለማው ውስጥ ክንፈ ገብረመድህንን አየችው:: አጁን እያወራጨ ይናገር ነበር:: ኩምሳም አለ:: አባዱላ ገመዳ፣ አዲሱ ለገሰ፣ አሊ ኢብራሂም፣ ሁሉም የኢህአዴግ አመራር አባላት ናቸው::

«ግቢ» አላት በጥበቃ ስራ ላይ የነበረው ታጋይ «...አንቺን እየጠበቁሽ ነው::»

ዘልቃ ገባች::

የኢህአዴግ መሪዎች ከየተቀመጡበት እየተነሱ የሞቀ ሰላምታ አቀረቡላት::

በምሽቱ ተሰባስበው የሚያወጉት በእለቱ ስለተካሄደው ኮንፈረንስ ነበር:: ሀወኒ ስምዋ ሰማይ ጥግ ደርሶ ጠበቃት:: የኮንፈረንሱ ተሳታፊዎች በሀወኒ ማብራሪያ መመሰጣቸው፤ አቀራረብዋ በእጅጉ ሳቢ እንደነበር እያነሱ ሲያወጉ አመሹ::

- 4 -

ግንቦት 13 ቀን፣ 1983 ኮሎኔል መንግስቱ ሀይለማርያም አገር ጥሎ ሸሸ:: የአለም ሚዲያዎች ይህንኑ ርእሰ ወሬ ከዳር እዳር ነዙት:: ትኩረት ወደ ኢትዮጵያ ሆነ:: የኢህአዴግ ስም በእያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ እየተነሳ ይወገዝና ይወደስ ገባ:: ህዝቡ የለውጡን አየር ሙሉ በሙሉ ይተነፍሰው ያዘ:: የኢህአዴግን ማንነት በቅጡ የማያውቁ ሳይቀሩ «ከጭራቁ ደርግ የማይሻል ከቶ አይኖርም» በሚል ስሜት ኢህአዴግን በተስፋ ለመቀበል ተዘጋጁ::

ወሬው ባሻው መንገድ ይጉዋዛል ...

የመሀል አገር ሰዎች «የኢህአዴግ ተዋጊዎች አንድ ፍሬ ያክክላሉ» እያሉ አዳነቁ:: «የሰላም ጥሪ» የመሳሰሉ ቃላት መደመጥ ጀመሩ:: በአገር ውስጥም ሆነ በውጭ የሚገኙ ኢትዮጵያውያን «ሰላማዊ የፖለቲካ ውድድር» የመሳሰሉ ቃላትን ማነሳሳት ጀመሩ::

አዳዲስ ቃላት ፈሉ ...

«ሀሳብን በነፃ መግለፅ» «ሰላማዊ ሰልፍ የመውጣት መብት» የመሳሰሉ ጉዳዮች ከተረሱበትና ከተወረወሩበት ብቅ ብቅ አሉ:: «ኤርትራ» ርእሰ ወሬ ሆነች:: «የባህር በር ማጣት» የሚያስተክዝ አጀንዳ ነው ሲሉ የሚወተውቱ ሰዎች ተደመጡ:: «እናንት አስመሳይ ተከላዎች! በባህር በር ስም ፈጃችሁን! በኢትዮጵያ አንድነት ስም ጨረሳችሁን! ደማችንን እንደ ሸንኮራ አገዳ መጠጣችሁት! መብቶቻችንን ነፍጋችሁ በራስ የመተማመን ወኔያችንን ሰለባችሁት! ሆዳሞች! አሁን ከአባይ ወንዝ የረዘመ ምላሳችሁን ሰብስቡ! በቃችሁ! ጊዜው የጀግና ታጋዮች ነው! ጊዜው የህዝብ ልጆች ነው!» የሚሉ ስሜታዊ ቁጣዎች እዚህም እዚያም አስተጋቡ::

ኢህአዴግ በርግጥም በድል ደጃፍ ላይ ነበር ...

በሰላም በትግል - በፋና ኢህአዴግ - በዘመቻ ቴዎድሮስ - በዘመቻ ቢሉሉማፍ ወልቂጡማ - በዘመቻ ዋለልኝ ጉዞዎቹ የድልን አዝመራ አፍሶ በወርሀ ግንቦት ማብቂያ አዲስ አበባን ቀለበት ውስጥ አስገባት። የኢትዮጵያን መንግስት አስተዳደር በጊዜያዊነት ለመረከብ ተዘጋጀ። ወደ አዲስ አበባ የሚያስገቡ በሮች በሙሉ በቁጥጥር ስር ዋሉ።

*   *   *

ሀወኒ ዋቆ በዚህ ታሪካዊ ክበባ ላይ መገኘት ሳትችል ቀረች። በዳግም የአምቦ ማጥቃት በክላሽንኮቭ ጥይት ተመታች። ሀየሎም ይህን ክፉ ዜና ሲሰማ በእጅጉ ደነገጠ፣

«ተሰዋች!?» ሲል ጮኸ።

አለመሰዋቷዋን ገለጡለት። ወዳለችበት በርሮ ሲደርስ ወደነቀምቴ ሊወስድዋት መኪና ላይ ሲጭኑዋት ደረሰ።

«ሀወኒ!»

ፈገግ አለች - የደከመ ፈገግታ።

አይኖችዋ ግን ብሩህ ነበሩ። ሀየሎም ወደ ታጋዩ ሀኪም ዘወር አለ፣

«እንዴት ናት?»

«ሆድዋ ላይ ነው። ደህና ናት። ደም ግን ፈሶአታል!»

«አትረበሽ!»አለችው - ሀወኒ «... ደህና ነኝ።»

«ወደፊት አትለፊ ብዬሽ ነበር» ሲል አልጉመጉመ።

«ሀየሎም!» አለች።

መልስ አልሰጣትም።

ያንኑ ሲጋራውን ላይ በላይ እየማገ ተወራጨ።

«አንድ ግጥም ልንገርህ?»

አሁንም መልስ አልሰጣትም።

የመኪናዋ ሞተር ሲቀሰቀስ ሀየሎም ተጠግቶ ጉንጭዋ ላይ ሳማት።

በጆሮዋም፣ «ኦሮሞዎች ይፈልጉሻል። መሞት የለብሽም» አላት።

*   *   *

... አዲሳባ ተከባለች።

የአዲስ አበባ በሮች በታጋዮች ታጥረዋል። አዲስ አበባን የከበበውን ጦር አማክለው የሚመሩት ማዘዣ ጣቢያቸውን ሰገዳዲ ላይ ያደረጉት ሻድቃን ገብረተንሳኤና አበበ ተክለሀይማኖት (ጆቤ) ነበሩ። ታምራት ላይኔ መለስ ዜናዊን ተክቶ በበላይነት ይመራል። በየበሮቹ ያሉት የኢህአዴግ ከፍተኛ አመራር አባላት የመጨረሻዋን መመሪያ ከሰገዳዲ ይጠብቃሉ። በደብረዘይት መንገድ ሳሞራ የኑስና በረከት ስምዖን፤ በአምቦ ሀየሎም አርአያና አለምሰገድ ገብረአምላክ፤ በሰንዳፋ ምግበና ገብረኪዳን እንዲሁም ሀይሌ ጥላሁን፣ አዲሱ ለገሰ፣ ባጫ ደበሌ እና ሌሎችም የማእከላዊ ኮሚቴ አባላት አዲሳባን አሻግረው እያማተሩ፤ የጦርሜዳ መገናኛ ሬዲዮኖቻቸውን ከበዋል።

ስዩ አብርሀ ትግራይ - ሀገረ ሰላም ነበር። መለስ ዜናዊ ለንደን። በአሜሪካ የውጭ ጉዳይ መስሪያ ቤት የአፍሪካ ጉዳይ ሀላፊ ሚስተር ኸርማን ኮሆን ደርግ፣ ኢህአዴግና ኦነግን ለማደራደር በጠራው ስብሰባ ላይ ለመገኘት ከትግራይ በረሀ ወደ ለንደን አቅንቶ እዚያው ነበር። ስዩ ከሰገዳዲና ከለንደን ያለማቋረጥ ግንኙነት ያደርጋል። አይሮኘላኖች አዲሳባ ላይ እንዳያርፉና ከዲሳባም እንዳይነሱ የኢህአዴግ መሪዎች ጥብቅ ትእዛዝ በመስጠታቸው እያንዳንድዋ ደቂቃ ትንፋሽ ታሳጥራለች። የአለም ሚዲያ ትኩረት አዲስ አበባ ዙሪያ ላይ አነጣጥሮአል። አዲስ ነገር ጠልቶአል። ደግና ክፉ አዳዲስ ነገሮች ...

ወሩ ወርሀ - ሙዋርት ነው።

አዲሳባ የሞቃዲሾና የሞኖሮቪያ እድል እንደሚገጥማት ሁሉም ተንብዮ አብቅቶአል። የሲጋት ወሬ የእያንዳንዱን ኢትዮጵያዊ ጆሮ የሚያቃጥልበት ጊዜ ነበር። የኢህአዴግ ባላንጣዎች 'የራስን እድል በራስ የመወሰን መብት - እስከመገንጠል' የሚለው አንቀፅ ተግባራዊ ከሆነ ኢትዮጵያ የምትባለው ሀገር እንደሚያከትምላት እየወተወቱ የድፍን ኢትዮጵያን ህዝብ አስጨነቁ። መገንጠል በኤርትራ እንደማያበቃ፤ የኦሮሚያ ጉዳይ ራሱ ያሰቀለት መሆኑን አወጁ። 'ሻእቢያና ወያኔ ኢትዮጵያን የማጥፋት ድብቅ አጀንዳ አላቸውና የኢትዮጵያ ህዝብ ሆይ አይንህን ክፈት' ሲሉ አስጠነቀቁ። በዚሁ ሰሞን ታዲያ የኤርትራ ህዝብ ታጋዮች መሪ ኢሳይያስ አፍወርቂ ስለ ተቃዋሚዎች ተጠይቶ አንድ አጭር ምላሽ ሰጠ።

«... ውሾቹ ይጮሀሉ... ግመሉ ጉዞውን ቀጥሎአል።»

*   *   *

... አዲሳባ ተከባለች።

እለቱ ግንቦት 19 ቀን ነው - 1983:: በወታደራዊ የሰአት አቆጣጠር 16:30:: የኢህአዴግ ዋና ፀሀፊ የመለስ ዜናዊ መልእክት የህወሀት አመራር ዋሻ ከሚገኝበት ሀገረሰላም ደረሰ - በሳተላይት:: መልእክቱ የለንደኑ ድርድር መፍረሱንና የመጨረሻው ዘመቻ እንዲፈፀም የሚያዝ ነበር - ዘመቻ ውጋጋን:: ስዬ አብርሀ ከለገዳዲ ጋር ተገናኘ:: እና አጭር መመሪያ::

ለገዳዲ ከፍተኛ ኰረብታ ላይ የነበረው ጻድቃን ገብረትንሳኤ በጦር ሜዳ የመገናኛ ሬድዮው በየበሮቹ ያሉትን ኰማንደሮች ይፈልግ ጀመር::

እነሆ ... ወገግ ከማለቱ በፊት ዘመቻ ውጋጋን ይጀመራል:: ከሚቀጥለው ቀን ጀምሮ በኢትዮጵያ ላይ በአይነቱ ልዩ የሆነ ውጋጋን መታየቱ የማይቀር ነው:: ውጋጋኑ መታየት ሲጀምር ደግሞ የኢህአዴግ ሬድዮ አብዛኛው ህዝብ በድል አብሳሪነትዋ የሚያውቃትን «የሰሜኑ ኰከብ» የተሰኘችውን የትግል ሜዳ ዘፈን ስመጨረሻ ጊዜ ያስደምጣል:: ስመጨረሻ ጊዜ ...

ሰማዩም

የኦሮሞዎች ነው

ምእራፍ አስር

- 1 -

የኢህአዴግና የኤርትራ ተዋጊዎች የደርግን ሰራዊት እንደ አቡዋራ አቦነኑት:: የኤርትራና የኢትዮጵያን ምድርም ከጥግ እስከ ጥግ ነፃ አወጡዋቸው:: ሊማረክ የፈቀደውን ማረኩት:: አሻፈረኝ ያለ በደረቱ ሙሉ ጥይት ታቀፈ:: እጅግ እብሪተኛ የነበሩትና ራሳቸውን ከፈጣሪ በላይ የሰየሙት የደርግ ሹማምንትም በራዲዮ የተደረገላቸውን ጥሪ ያለማወላወል ተቀብለው ወደ ወህኒ በሰልፍ ሲገቡ በኢትዮጵያ ቴሌቭዥን ለህዝብ ታየ::

በርግጥ የጦር መሳሪያው ጦርነት አልቆአል:: ስላማዊው

የትግል መድረክ ግን ተከፍቶአል:: ሆኖም የጦር መሳሪያው ትግል ስለማለቁና ሰላማዊ መድረክ ስለመከፈቱ እርግጠኛ ያልሆኑ አያሌ ነበሩ::

በተለይም በባህር መደራጀት የፈጠረው ስጋትና ውዥንብር ማንኛውም ዜጋ ጆሮውን አንቅቶ የሚከሰተውን እንዲያዳምጥ አድርጎታል:: ከዚህ ቀደም እምብዛም በግልፅ ያልተሰሙና ያልተለመዱ ስሜቶች በአደባባይ ፀሀይሞቁ:: የአማራነት ... የኦሮሞነት ... የትግራዋይነት ... የወላይታነት... ስሜቶች! እንደሰደድ እሳት ይያያዙ ጀመር::

*　　*　　*

አስመራ ከተማ በታላቁ ቤተመንግስት በተዘጋጀው ልዩ የራት ግብዣ ላይ አኖሌ ዋቆ የተከበረ ስም ይዞ ተገኝቶአል:: የኤርትራ፣ የኢህአዴግና የኦነግ ከፍተኛ ባለስልጣናት የግብዣው ተሳታፊዎች ነበሩ:: ግብዣው የኤርትራ ህዝብ ለነፃነቱ ያደረገው ትግል በድል መጠናቀቁን አስመልክቶ እንደተዘጋጀ ይነገር እንጂ ድብቅ ተልእኮ እንዳለው ግልፅ ነበር:: ይህን በመሰሉ የመገናኛ መድረኮች በርካታ ቁምነገሮች እንደሚፈፀሙ ፖለቲከኞቹ አሳምረው ያውቃሉ:: የዚህን ግብዣ ትኩሳት የጨመረው የኤርትራው ኢሳይያስ አፍወርቂ፣ የኢትዮጵያው መለስ ዜናዊ እንዲሁም የኦሮሞ ነፃነት ግንባር መሪዎችና ታላላቅ ዲፕሎማቶች በመገኘታቸው ብቻ ሳይሆን ወቅቱ ራሱ በርካታ ውዥንብርና አከራካሪ ሀሳቦች ያሉበት በመሆኑ ነው:: በግለሰብ ደረጃ ከሰሜን አሜሪካና ከአውሮፓ ተጠርተው የመጡ ምሁራንም ጥቂት አልነበሩም::

የኢህአዴግ ሰዎች የእንግዶቹን አመለካከት ይፈትሻሉ:: እንግዶች ከቦታ ቦታ እየተዘዋወሩ ብቃታቸውን ይገመግማሉ:: እንግዶች ከበታ ቦታ እየተዘዋወሩ አዳራሽ ጥቂት እንደልብ እንዲያወጉ ሲባል በግብዣው አዳራሽ ጥቂት መቀመጫዎች ብቻ ነበሩ:: ይህም ትኩሳቱን አናረው:: ማንም ሰው ወደ ኢሳይያስም ሆነ ወደ መለስ ጠጋ ብሎ ማዳመጥና ሀሳብ መሰንዘር ይችላል:: የሁለቱ ሀገሮች የፀጥታ ሰዎች ረጃጅም ጆሮዎቻቸውን የቀሰሩበት! አይናቸውን እንደባውዛ ያበሩበት ግብዣ ነበር::

አኖሌ ዋቆ ለወጣትነቱ የሚስማማ ቀላል ጃኬት ለብሶአል:: ጂንቶኒኩን እስኪደጋግም ድረስ እጅግ ቀላል ጉዳዮችን ከተለያዩ የፖለቲካ ሰዎች ጋር ሲጨዋወት ቆየ:: በተለይም በአስመራ ስለፈፀመው ጀብዱ የኢህአዴግ ሰዎች ሲያነሱለት «እንዴት አወቁ?» የሚል ግራሚ ሳያሳድር አልቀረም::

የተፈፀመውን ሁኔታ እንደዋዛ ማብራራት ሲጀምርም አድማጩ ከሁለት ወደሶስት እያለ ይሰፋ ጀመር:: አብርሃ ፀሎት ዊስኪ የሞላ ብርጭቆውን ይዞ ድንገት ከተፍ ሲል አኖሌ ንግግሩን ገታ አደረገ:: አብርሃ እንደደረሰ ይቅርታ እንኳዋ ሳይጠይቅ ጣልቃ ገብቶ የአኖሌን አጭር ግለ ታሪክና ጀብድ ያምበለብለው ያዘ:: በአለም ላይ ከዚህ በላይ ጀብዱዎች እንደሚፈፀሙ አብርሃ ፀሎት ካብራራ በሁዋላ «የአኖሌን ልዩ የሚያደርገው ግን በዚህ አይነት ሙያ ምንም ስልጠና ባለመውሰዱ ነው» ሲል አወደሰው::

«አንድ ጊዜ ላቋዋርጣችሁ!» አለ አንድ ሰው::

ገፁ ላይ ግርማ ሞገስ የሚነበብበት፣ ጠይም፣ ሽበት የወረረው ሙሉ ሰው ሲሆን የለበሰው ግራጫ ሱፍ ሰውነቱ ላይ ተስማምቶአል:: ንግግሩን በርጋታ ጀመረ

«ወንድሜ በቅድሚያ ብንተዋወቅ!» አለው አኖሌን::

«አኖሌ ዋቆ» አለ::

«ዶክተር ቡልቻ ዋቅጋሪ እባላለሁ:: የOLF ሰው ነኝ» ካለ በሁዋላ «... እስካሁን ስላንተ የተነገረውን ታሪክ እንደማደምጠው ከሆነ፣ ጀርመን ሀገር ተምረሃል ... ከዚያም እንደማንኛውም ቅን ዜጋ ኢትዮጵያ የምትባለዋን ሀገርህን ለማገልገል ብለህ ተመለስክ:: ተያይዞም አርሲ - ቡርቃ ያሉ ኦሮሞዎች አመፅ ሲያነሱ ውስጥህ ተዳፍኖ የነበረው የፖለቲካ ወይም የብሄርተኝነት እሳት ተጫረ:: ቢጫርም ግን የትላይ ማቀጣጠል እንደነበረብህ አልገባህም:: ሁዋላ የደርግ ሰዎች ሲተናኮሉህ ሞከሩ:: ይህ ግን አልተስማማህም:: የላቀ ጀብዱ ፈፅመህ አላግጠህባቸው አመለጥክ:: እንደ ቼ ጉቬራም ለሌሎች ህዝቦች አርነት ታገልክ:: ማለትም ለኤርትራ:: ይህ ሁሉ እጅግ ድንቅ ታሪክ፣ የሚያኮራ ተግባር ነው:: እዚህ ያለነው ሁሉ ይህን ወጣት ከልብ እንደምናደንቀው ይሰማኛል ...»

ዶክተሩ ይህን ብሎ በአኖሌ ዙሪያ ያሉትን ሁሉ ገረመመ:: ከዚያም ቀጠለ:: «... በዚህ መቼም እንስማማለን:: ልጅ አኖሌ! አሁን እንደማየው ግን ያለፈ ታሪክህ መልሶ ለራስህ የመሰጠህ ይመስለኛል:: እዚህ ላይ ተቃዋሚህ ነኝ:: አንተ ኦሮሞ ነህ:: እንደ ኦሮሞነትህ ግን ወገኖችህን የሚያኮራ ተግባር እስካሁን አልፈፀምክም:: ጀብድ አያኮራም:: የሚያኮራው ህዝባዊ ተግባር ነው:: የደርግን ደምበኛን ጄኔራሎች አታለልክና ምን ይጠበስ? ይሄ ለኦሮሞ ህዝብ ምኑ ነው? ቡርቃ ያሉት ኦሮሞዎች አስመራ ላይ የፈፀምከው ጀብድ ቢነበብላቸው የሚያጨበጭቡልህ ይመስልሃል? ስለ ዝምተኛው ቡርቃም የነገርከን የሚመስጥ ተረት አለ:: ዋቆ አባዱላ ቡርቃ

ታሪክ አጫውተኸናል:: አንገቱን ስለደፋበት ምስጢር ያወራሉህን ታሪክ አጫውተኸናል:: አንገቱን ስለደፋበት ምስጢር ያወሩሉህን ታሪክ አንገቱን የደፋው ጀግና ኦሮሞ፣ ጀብደኛ ኦሮሞ እና ቡርቃ አንገቱን የደፋው ጀግና የነበሩ ኦሮሞዎችማ ባለማየቱ ይመስለሃል? በግለሰብ ደረጃ ጀግና የነበሩ ኦሮሞዎችማ ሞልተዋል:: አንዱ ራስ ጉበና ነው:: ራስ ጉበና ለኦሮሞ ህዝብ አልሰራም እንጂ ጀግናማ ጀግና ነበርኮ:: የቡርቃ ወንዝ ታዲያ በራስ ጉበና ጀግንነት ተማርኮ ለምን ቀና አላለም? ኦሮሞው አበበ ቢቂላ በሩጫው አለምን ጉድ ሲያሰኝ ቡርቃ ለምን እንዳቀረቀረ ቆየ? አብዲሳ አጋ ፋሺስት ጣሊያንን ሲያንቀጠቅጥ ቡርቃ ለምን ከዝምታው አልተላቀቀም? ለዚህ ጥያቄ መልስ እፈልጋለሁ::» ብሎ ፈገግ አለ::

ዊስኪው ይዞራል:: ጂን ቶኒኩ ይቀዳል:: ጣፋጭ ብስኩት ይሽከረከራል::

በአኖሌ ዙሪያ ያሉት የተለያየ አመለካከት ያላቸው የፖለቲካ ሰዎች እርስ በርስ ይተያዩ ጀመር:: አኖሌ የወረደበትን የወቀሳ ዶፍ በትእግስት ካዳመጠ በሁዋላ፣

«እኔ የፈፀምኩት ተግባር ለኦሮሞ ህዝብ ጥያቄ ምላሽ ይሰጣል አላልኩም:: ይህ ማንኛውም ሰው ስለገጠመኙ የተነሳ ቀላል ጨዋታ ነው:: 'የኦሮሞ እንደሚያወጋው ድንገት የተነሳ ቀላል ጨዋታ ነው:: 'የኦሮሞ ህዝብ ምን ይፈልጋል?' የሚለው ጥያቄ ሌላ አጀንዳ ነው:: የኦሮሞን ህዝብ ጥያቄ አስመልክቶ የግል አቋም እንደሚኖረኝ ግን ዶክተር ቡልቻ የሚስቱት አይመስለኝም::» ብሎ ፈገግ ካለ በሁዋላ «... የሆነስ ሆነና የቡርቃ ህዝብ ቁጣ ምን ይመስል እንደነበር ቅድም አጫውቼያችሁዋለሁ:: ምርጫ ስላልነበረኝ ... ወገኖቼ ከከንቱ እልቂት እንዲተርፉ፣ የቁጣቸው ነበልባል ላይ ስለቻለስኩት ቀዝቃዛ ውሀ ጭምር በግልፅ ቅድም ገልጫለሁ:: ለኦሮሞ ህዝብ እንደሚታገል ከገለፀ እንኩዋ ሀያ አመት የተጠጋው OLF ይህን ሁሉ አመታት ምን ሲሰራ እንደከረመ ያስረዱኛል?»

ሳቅና ጉምጉምታ ተከተለ::

አኖሌ ሞቅታ ተሰማው:: ዶክተር ቡልቻ ግን የዋዛ ሰው አይደለም:: የአኖሌን ጥያቄ በቀልድ ሊያልፍ ሞከረ:: አጠገቡ የነበረውን ሰው ገርመም አድርጎ ...

«የኢህአዴግ ኦሮሞዎች 'OLF' ን መውቀስ ስለሚያስደስታቸው ለዚህ ጥያቄ በቅድሚያ ማብራሪያ ይሰጡ ዘንድ እድሉን ለእነርሱ ከሰጠን በሁዋላ እኔ ብናገር ሳይሻል አይቀርም:: አይመስልህም እንዴ ኩምሳ!» አለው::

አኖሌ «ኩምሳ» ወደተባለው ሰው ተመለከተ:: ጉልማሳ

ነው:: ጠይም:: የሚናገር አይመስልም:: ሲያዳምጥ ነበር የቆየው::

ኩምሳ ቀላል ፈገግታ አሳይቶ ንግግር ጀመረ፣

«የዳዴኡአም ሆነ የኢህአዴግ አሊያም የኦነግ ታሪክ ግልፅ ነው:: አንዱ ትግሉ ተሳክቶለት ሊሆን ይችላል:: ሌላው እንደታሰበው ላይገፋ ቢችልም በትግል ጀማሪነት አክብሮት ሊቸረው ይችላል:: ዞሮ ዞሮ ለተሳኩትም ሆነ ላልተሳኩት የተለያዩ ምክንያቶች ሊሰነዘሩ ይችላሉ:: ምክንያቶቹ ላይ ላንግባባ እንችላለን» ካለበሁዋላ እንደወዛ ንግግሩን አራዘመ::

«... ወደፊት ለምናደርገው ሰላማዊ ትግል ግን ያለፈ የትጥቅ ትግል ታሪካችን ብቻውን ድል አያመጣልንም:: በቀጣዩ አመታት የኦሮሞ ህዝብ በፈፀምነው ጀብዱ ላይ ማርክ ለመስጠት ጊዜና ፍላጎት የሚኖረው አይመስለኝም:: እለታዊና ተጨባጭ ድርጊታችንን ማየት ይፈልጋል:: አንድ ህዝብ ሃምሳ አመት ታግሎ ነፃ ያወጣውን የፖለቲካ ድርጅት አልፈልግህም ሊለው ይችላል:: በርግጥ 'ህዝብ ያልደገፈው ታግሎ ያሸንፋል ወይ?' የሚለው ራሱ አከራካሪ ሊሆን ይችላል:: ህዝቡ መስሎት ወይም ምርጫ አጥቶ ደገፈ ቢባል እንኩዋ አሸናፊው የፖለቲካ ፓርቲ ከድል መልስ ለህዝቡ ተጨባጭ ለውጥ ካላመጣ ህዝቡ አሽቀንጥሮ ሊጥለው ይችላል:: ስለዚህ ኦነግና ዳዴኡአ በታሪካቸው ሳይሆን በተጨባጭ ድርጊታቸው በሚታገሉለት ፕሮግራም የሚመዘኑ ይመስለኛል:: ይልቁን ግን አኖሌ ስለ ቡርቃ አርሶ አደሮች የገለፀው ታሪክ በጣም መስጦኛል:: ይህን መሰል የህዝብ ስሜቶችና ታሪኮች ተስፋ ያሳድራሉ...» ሲል አሳረገ::

የኩምሳ ንግግር ውጥረቱን አረገበው:: በአኖሌ ዙሪያ የተሰባሰቡት እንግዶችም ቀስበቀስ ተበታተኑ::

ዶክተር ቡልቻም በሌላ ሰው ተጠርቶ ገለል አለ:: በመጨረሻ አኖሌ፣ አብርሃ ፀሎትና ኩምሳ ቀሩ::

አብርሃ ፀሎት ወደ ኩምሳ እያመለከተ፣

«የኦህዴድ ስራ አስፈፃሚ ኮሚቴ አባል ነው» ሲል ለአኖሌ አስተዋወቀው:: ከዚያም ትቶአቸው ዘወር አለ:: አኖሌና ኩምሳ ብቻቸውን ቀሩ::

አኖሌ ነበር ጨዋታ የጀመረው፣ በኦሮምኛ::

«የህወሀት ጥገኝነታችሁን፣ እንደ አመራርም ብቃት የሌላችሁ መሆናችሁን አንስተው የሚወቅሱዋችሁ አሉ» አለው በርጋታ::

ኩምሳ ፈገግ አለ፣

«የሚገርመኝ ባይወቅሱን ነበር:: የዳዴኦኦ አላማ በፕሮግራሙ ተቀምጦአል:: ያን አይቶ መነጋገር ይቻል ይመስለኛል:: በተቀረ ግን የሰው ሀይልን በተመለከተ አሁን ያለው አመራር የመሪነት ቦታውን በርስትነት አልያዘውም:: የሰው ሀይል ይለዋወጣል:: ፕሮግራሙ ግን ዘላቂ ነው» ካለ በሁዋላ «አይተኸዋል ፕሮግራሙን» ሲል ጠየቀው::

አኖሌ በአዎንታ ራሱን ነቀነቀ::

«እንዴት አየኸው ታዲያ?» አለ ኩምሳ ጉዋጉቶ::

«ጥሩ ነው» አለ አኖሌ «... በርግጥ በአንዳንድ ነጥቦች ላይ ልዩነት አለኝ:: በተለይ አደረጃጀት ላይ»

«አልገባኝም» አለ ኩምሳ::

አኖሌ ሩቅ ሲያስብ ቆየና፣

«መልካም! የዳዴኦኦ ፕሮግራም ጥሩ ነው:: በትጥቅ ትግሉም መጠነኛ ልምድ አካብቶአል:: ሆኖም ዳዴኦኦ በርግጥ የኦሮሞን ህዝብ ያለተፅእኖ በማገልገል ላይ መሆኑን በተጨባጭ ራሱን እንዲመዘን፤ውስጣዊ ጥንካሬውንም ከራሱ ያገኝ ዘንድ ለምን ከኢህአዴግ አባልነት ራሱን ነፃ አያደርግም?»

ኩምሳ ለጥቂት ሰከንዶች በዝምታ ቆይቶ ምላሽ ሰጠ፣

«ከኢህአዴግ አባልነት መውጣት ይቻላል:: ግን ለምን? በቂ ምክንያት ያስፈልጋል::»

«ሁለት ምክንያት ልስጥህ» አለ አኖሌ «የመጀመሪያው ኢህአዴግ ማለት ከፍተኛ አቅም ባላቸው የትግራይ ሰዎች እጅ ያለ ድርጅት ነው:: ስለዚህ የዳዴኦኦ ታዛዥነት አይቀሬ ይሆናል:: በራስ የመተማመን ወኔያችሁ እየመዋመዋ ይሄዳል:: የአባላቱ አስተሳሰብ እያስፈቀዳችሁ የምትሰሩ ከሆነ አታድጉም:: የአባላቱ አስተሳሰብ ... የኦሮሞን ህዝብ በአግባቡ የማገልገል አቅም ያቀጭጭና ድርጅቱ የኦሮሞን ህዝብ በአግባቡ የማገልገል አቅም እንዳያጣ እሰጋለሁ::»

ኩምሳ በፈገግታ ተሞልቶ ነበር ለምላሽ የተዘጋጀው፣

«ውድ አኖሌ...» ሲል ጀመረ «... የሰነዘርከው አስተያየት በቅንነት ለኦሮሞ ህዝብ ከማሰብ የመጣ ነው ብዬ ከልብ አምናለሁ:: ስጋትህ ግን እውን እንደማይሆን አንዳንድ መረጃዎችን ልስጥህ:: የመጀመሪያው የኢህአዴግ አሰራር ነው:: በአገራችን ፕሮግራሙ ላይ ያስቀመጠውን ሁሉ ሳያዛንፍ በመፈፀም ላይ የሚገኝ የፖለቲካ ድርጅት ቢኖር ኢህአዴግ ብቻ መሆኑን አረጋግጥልሀለሁ:: እኛ

የኢህአዴግ አባላት የብሄር ብሄረሰቦች መብት ስንል፤ ሰብአዊ መብት ስንል፤ ዴሞክራሲያዊ መብቶች ስንል አፍአዊ አይደለም:: የኢህአዴግ አባላት ትልቁ ሀብታቸው ነፃነታቸው ነው:: እምነታቸውን ያለመሸማቀቅ ማራመድ መቻላቸው ነው:: ወደፊት ኢህአዴግ ወይም ህወሀት የኦሮሚያ የውስጥ ጉዳዮች ላይ እጃቸውን እያስገቡ እንዳሻቸው ሊያሽከረክሩ የሚችሉበት እድል ከቶ አይኖርም:: ምክንያቱ ህግ ስለማይፈቅድ ብቻ አይደለም:: የህወሀት ትግል ራሱ የራስን መብት ለማስከበር የተደረገ ተጋድሎ በመሆኑ ነው:: ራስን አለማስተዳደር የሚያስከትለውን አደጋ የህወሀት ሰዎች ከማንም በላይ ያውቁታል:: የኢትዮጵያን ህዝብ ከኢህአዴግ ታጋዮች በላይ ቀርቦ የማያውቅ አለ ብትለኝ ሳሳር ነው:: ከዚህ ሁሉ በላይ ደግሞ ህገ መንግስት ይኖራል:: የኦሮሞ ህዝብ የወሳኝነት መብቱን በህግ ካረጋገጠ፤ ስልጣን በህዝብ እጅ ከሆነ በሌሎች ህዝቦች ላይ ለመፈንጨት የሚሻ ሀይል ሁሉ የግድ ይዳከማል:: አሁን የምናወጣው ህግና የሚተገበረው አሰራር ነፍጠኛውን ለማዳከም ብቻ አይደለም - የሚያገለግለው፤ የዘመናችን ማንኛውም የፖለቲካ ሀይል ጨቋኞች ፍላጐቱን በስራ ላይ እንዳያውል የሚቆጣጠር ህግና አሰራር ነው የሚኖረው:: የኢህአዴግ ሰዎች ባብዛኛው እድሚያቸንን ያጋመስን ነን:: ትውልድ ያልፋል:: ትውልድ ይተካል:: ለኢትዮጵያ ብሄር ብሄረሰቦች ህዝቦች የሚቀርላቸው ፀጋ ህጉ ነው:: ጉዳዮችን በዚህ መልኩ ሰፋ አድርገን ማየት አለብን:: ዛሬ በስራ ላይ የሚውለው ህግና አሰራር ወደፊትም የኦሮሞ ህዝብ በጨቋኞች ቀንበር ስር እንዳይወድቅ የሚጠብቀው ዋስትናው ይሆናል ብለን ነው የምናምነው:: ለኦሮሞው ብቻ አይደለም:: ሲጋምቤላ፣ ለትግራይ፣ ለአማራ፣ ለሶማሌ ለሁሉም ህዝቦች ማለት ነው:: ስለዚህ ስጋትህ ተገቢ አይመስለኝም:: ተጨባጩ እውነታ ጨርሶ አጠራጣሪ አለመሆኑን ነው ላረጋግጥልህ የምሻው::»

አኖሌ የጥርጣሬ ምላሽ ነበር የሰጠው፣

«ተግባራዊ የሚሆን ህግና አሰራር? አይመስለኝም»

«አንተ የዳዴኦኦ መሪ ብትሆን በተፅእኖ ትሰራለህ?» ሲል ጠየቀው::

«አልሰራም::»

«እንግዲያው ወደ ድርጅታችን ግባና እየው:: እንዳንተ አይነት የተማረና በኦሮሞነቱ የሚኮራ ሰው በእጅጉ ይጠቅመናል:: ግባና ታየዋለህ:: ዳዴኦኦ አሻንጉሊት ድርጅት ከሆነ እኔን ናቀኝ:: ያን ጊዜ ቀና ብዬ ፊትህን ለማየት አልደፍርም::»

«አላምንህም::»

«እኔን ላለማመን በቂ ምክንያት የለህም፤ አኖሌ?»

አኖሌ በተቃውሞ ራሱን ግራቀኝ ናጠ፣

«ዴሞክራሲያዊ የሚመስል ነፍጠኝነት በኦሮሞ ህዝብ ላይ እንዳይጫን ስጋት አለኝ» አለ።

«ነፍጠኝነት ላይ የተለያየ እምነት ያለን ይመስለኛል» አለ ኩምሳ «... ነፍጠኝነት ስርአት እንጂ ዘር ወይም ሀይማኖት አይደለም - ለኔ። ስልጣን በነፍጠኛው እጅ እንዳይገባ የምንከላከልበት መንገድ ዴሞክራሲያዊ ስርአት በማስፈን ብቻ ነው። ዴሞክራሲያዊ ስርአት እስካለ ድረስ የህዝብ መብት ይታፈናል ብዬ አላስብም»

«ዴሞክራሲ» ብሎ ፈገግ አለ አኖሌ «... እኔ ዴሞክራሲን የችግር መፍቻ ቁልፍ አድርጌ አላየውም። ዴሞክራሲ ባህርይ - ባህል - ልማድ ነው» ካለ በሁዋላ ከአስተናጋጁ ላይ ብርጭቆ የሞላ ጐርደን ጂን ተቀብሎ ቶኒክ ሳይቀላቅል ባንድ ትንፋሽ ግማሽ አደረሰው።

ኩምሳ ግራ በመጋባት ያስተውለው ጀመር፤ አኖሌ ቀጠለ፣

«... ዴሞክራሲያዊ መብት ሙሉ በሙሉ በህግ ተከብሮም መብትን መገፈፍና መዋረድ አለ። የሚንቅህን ክንድህን ጭምር ማቅመስ አለብህ። ያኔ ዝም ይላል። ህግ ብቻውን የተሙዋሙዋተውን የኦሮሞ ብሄረተኝነት ስሜት ወደቀድሞ ስፍራው አይመልሰውም። የኦሮሞ ህዝብ መቶ አመት የተገፈፈውን ኩራትና ክብሩን መልሶ የሚያገኘው በህግ ነው? በገዛ መሬትህ ላይ ሆኖ የሚያዋርድህን ትምክህተኛ ፍርድ ቤት ወስደህ ልትገትረው ነው? እና 'ህግ ሰፈነ' ሊባል ነው? እኔ ይሄን አልቀበልም። ለአብነት 'ጋላ' አትበሉኝ ብያለሁ። 'ጋላ' ብሎ የሚሰድበኝን ምንድነው የማደርገው? እንድከሰው ነው የምትመክረኝ? ምክርህ ይህ ከሆነ የኦሮሞ ብሄርተኝነት ስሜት ጭርሱኑ ይዘቅጣል። መፍትሄው መክሰስ ሳይሆን በጥሩ ቡጢ አፍንጫውን መስበር ነው። ለዚህ ነው ኦሮሞነት ይሰማችሁ ዘንድ ከኢህአዴግ አባል ድርጅትነት ውጡ ብዬ የምመክራችሁ..»

ኩምሳ በመደነቅ አፍጥጦ ሲያየው ቆይቶ፣

«... ይህ አመለካከትህ ብጥብጥ፣ የፖለቲካ አለመረጋጋት፣ የህግ ስርአቶች መጣስን ነው የሚፈጥረው» ሲል በአፅንኦት ተቃወመው «.. በዚህ ደግሞ የመጀመሪያው ተጐጂ ራሱ የኦሮሞ ህዝብ ነው የሚሆነው። ምክንያቱም ማንኛውም ግጭት በራሱ

መሬት ላይ ነው የሚካሄደው። መቶ አመት የተገነባን ስርአት በአንድ አዳር ማፍረስ ደግሞ ከቶ አይቻልም»

አኖሌ የጂን ብርጭቆውን ኢጋብቶ ሌላ ጠየቀ፤

«... በዚህ ወቅት የትግራይና የኤርትራ ህዝቦች ለምን በኩራት መራመድ እንደጀመሩ ታውቃለህ? የትምክህተኛውን የደነደነ ትከሻ ስላደቀቁት ነው» ከዚያም ወደ ኩምሳ ጆሮ ጠጋ ብሎ «እኛስ?» ሲል ጠየቀው «... በባዶ ሜዳ መንታ መላስ ያለው ጦር ሰብቀን ጃሎታ እናሰማ አላልኩህም። ቢያንስ ግን ከማንም ያልተጠጋጋ ከበላዩ የኦሮሞ ሰማይ ብቻ ያለው የኦሮሞ ድርጅት ያስፈልገናል። የሚቆጣ አለቃ ይዘህ፣ እጅህን ይዞ ፖለቲካ ያስተማረህን፣ ከተጣልክበት አንስቶ በህልምህ እንኳዋ የማታስበውን ስልጣን ያጐናፀፈህን የሌላ ብሄር ጌታ ይዘህ እንዴት ነው ስለዴሞክራሲ የምታወራልኝ?»

ኩምሳ በአኖሌ ንግግር እምብዛም አልተመሰጠም፤ ረጋ ብሎ ውይይታቸውን የሚገታ ሀሳብ ይሰነዝር ጀመር፣

«... የተፈጠረው ዴሞክራሲያዊ ሁኔታ ማንንም ያታግላል። ዳዴኦኦ አንድ የፖለቲካ ድርጅት ነው። ኦነግ ሌላ ነው። አንተ ደግሞ ሌላ ድርጅት ልታቋቁም ትችላለህ። የኦሮሞ ህዝብም የተሻለ የምርጫ እድል ይኖረዋል። የእኔ ታላቅ ምኞት የኦሮሞ ህዝብ የሚሻለውን የፖለቲካ ድርጅት መምረጥ የሚችልበት እድል እንዲፈጠር ብቻ ነው። በዚህ በጣም አምናለሁ...» ብሎ ትክዝ ካለ በሁዋላ፣ «... እኔ እንደ ኦህዴድ አመራርነቴም ሆነ እንደ ግለሰብ ታጋይነቴ የማስበው ህዝቡ መልካም የኑሮ እድል ይገጥመው ዘንድ እንጂ ምቾት ስላለው ወንበር አይደለም። እመነኝ አኖሌ - የዳዴኦኦ አባላት ሁሉ እንዲህ ነው የምናስበው። ከዚህ ውጭ ስለ ወንበር ማሰብ የጀመርን ቀን ግን እንደግለሰብ አሊያም እንደድርጅት እየከሰምን እንሄዳለን። በድን እንሆናለን። ቅን አላማ ይዞ መታገል እንደሚገባ አምናለሁ። ከህዝቡ በላይ ብልህ የለም። ሆኖም ቢያንስ አሁን በያዝከው ብጥብጥንና ጦርነትን በሚጋብዝ መንገድ ተከታይ እንደማይኖርህ አረጋግጥልሀለሁ።

ውድ አኖሌ ... ልብህ በበቀል መሞላቱን ተግንዝቤያለሁ። እኔም የነፍጠኛው ስርአት ያንተን ያህል ያቅረኛል። ካንተም በላይ ይከረፋኛል። ሆኖም ሀላፊነት ሊሰማን ይገባል። አንድ ሰው አማራ ስለሆነ ብቻ ነፍጠኛ ነው ወደሚል መደምደሚያ እንዳንደርስ በእጅጉ ልንጠነቀቅ ይገባል። ውጤቱ እጅግ እጅግ አደገኛ ነው የሚሆነው። የህወሀትን አገዛም ቢሆን በቅንነት ተመልከተው። እነዚህ ሰዎች ደርግን ለማንበርከክ ባደረጉት ሰፊ የትግል አስተዋፅኦ አያሌ ወንድምና እህቶቻቸውን አጥተዋል። ስለዚህ ደርግን አንበረከክን ብለው ሲደነሱ

ከሚያነጉበት ሁኔታ ውስጥ አይደለም:: መስዋእትነት የከፈሉ ጉዋደኞቻቸውና በድህነት የሚማቅቅ ህዝባቸው እንቅልፍ ይነሱዋቸዋል:: በየደቂቃው ያስቡዋቸዋል:: ስለዚህ ቀጣዩ ህልም ሌሎች ህዝቦችን ማፈን ሊሆን አይችልም:: የእኒያ ታጋዮች መስዋእትነት ተገቢ የሚሆነው የተዋረደውንና በድህነት የሚማቅቀውን ህዝባቸውን ከድህነት ካወጡት ብቻ ነው:: አሊያ ያ ሁሉ መስዋእትነት ከንቱ ይሆናል:: ትግሉ የመዝናኛ ፊልም አይደለም:: ለክብር፣ ለጉራ፣ ለዝናና ለታሪክ ሽሚያ የተካሄደ አይደለም:: እውነታው ይህ ከሆነ የህወሀት ታጋዮችን የምንሸሽበትና የምንጠራጠርበት ምክንያት ምንድነው - አኖሌ? የህወሀት ታጋዮች በአማራው ገዢ መደብ ምትክ የትግራይን የበላይነት የመጫን ዝንባሌ እስካላሳዩ ድረስ፣ በሁለቱ ህዝቦች መካከል ጥላቻ የሚዘራበት ምክንያት ከቶ አይገባኝም::

የትግራይ ታጋዮች ታግለው አታግለውናል:: ይሄ ምን ይከፋል? ከዚያም አልፎ በርካታ የአማራው ብሄር አባላት ባሉበት ድርጅት ውስጥ አያሌ ኦሮሞዎች በግለሰብ ደረጃ እየታገልን ነበር:: በተደረገው የጋራ ትግል አኩሪ ተግባር ነው የተፈፀመው:: ተደጋግፈን ነው እየተጉዋዝን ያለነው:: በጋራ መታገላችንም የኦሮሞን የብሄርተኝነት ስሜት እንዴት እንደሚያቀጭጨው ከቶ አይገባኝም:: ብሄርተኝነት ስንልም ስለዴሞክራሲያዊ ብሄረተኝነት ነው ማሰብ የሚገባን:: ሌሎችን የሚጎዳ ብሄርተኝነት ዘረኝነት ነው ሊባል የሚችለው:: ምናልባት ዳዴኡኦ ከኢህአዴግ አባልነት እንዲወጣ የምታቀርበው ጥያቄ ከበታችነት ስሜት፣ አሊያ ከባዶ ጥርጣሬ የመጣ ይመስለኛል::»

አኖሌ ስሜታዊ ሆኖ ምላሽ ይሰጥ ጀመር፣

«ሀቁን መስማት ከፈለግህ ስለዴሞክራሲያዊ ብሄርተኝነት የተናገርከው ያጠናኸውንና የተማርከውን እንጂ በእምነት ደረጃ የተዋሀደህ ሀሳብ አለመሆኑ ይታወቃል:: ሳይንስ ህይወት ያለውና ህይወት የሌለው ተብሎ ለሁለት ሊከፈል ይችላል:: ብሄርተኝነትን በዚህ ቀመር አንየው:: ብሄርተኝነት ዴሞክራሲያዊና ዴሞክራሲያዊ ያልሆነ ተብሎ አይከፈልም:: ብሄርተኝነት እሳተ ገሞራ ነው:: ይፈነዳል:: እንዳሻው ይፈነዳል:: ከፈነዳ በሁዋላ ያን እምቅ ሀይል፣ ያን የሚንቀሳቀስ እሳት ለበጎ ተግባር አሊያም ለጥፋት ማዋል ይቻላል:: ለሁለት የሚከፈለው ከፈነዳ በሁዋላ እንጂ በድን ሳለ አይደለም:: የኦሮሞ ብሄርተኝነት እንዳይፈነዳ አፍነህ ስለዴሞክራሲያዊ ብሄርተኝነት መስበክ በኔ እምነት ጨቅላነት ነው:: ሌላ ስም ከቶ የለውም:: የትግራይ ሰዎች ትግል ሲጀምሩ የትግራይ ብሄርተኝነት፣ ትግራዋይነት ያለገደብ

እንዲፈነዳ ነው ያደረጉት:: በከፋ ጫና ወደ ጥላቻ እስኪለወጥ ድረስ ህዝባቸውን ቀስቅሰውታል:: የማይበገር ሀይል መሆኑን ካረጋገጡ በሁዋላ ግን ያን ስሜትና ሀይል ወደ ረጅሙ ግባቸው ይመሩት ጀመር:: አንተ እንዳታምፅባቸውም ብሄርተኝነትን ለሁለት ከፍለው አስተማሩህ:: ስለምትተማመኑም ቶሎ ገባህ:: እና ጆሮውን ደፍኖ በዝምታ ለተቀመጠው የኦሮሞ ህዝብ እነሱ የነገሩህን ደሰኮርክ:: በርግጥ የሰማህ የለም:: የሚሰማህም አይኖርም» ካለ በሁዋላ ጂኑን ጨልጦ «... ከብረነክ ቃላት ተጠቅሜ ከሆነ ይቅርታ» ብሎ የፌዝ ፈገግታ አሳየው::

«... ደግነቱ» ሲል ነበር ኩምሳ ንግግሩን የጀመረው «...ትግሉ ከስሜታዊነት እንርቅ ዘንድ በመልካም ሁኔታ ገርቶናል:: ባንተ ስድብ አዘል ንግግር ያልተቆጣሁትም ለዚህ ነው:: ቢያንስ ግን ጥቂት ነገሮችን ብቻ ልንገርህ ይገባኛል:: ስማኝ አኖሌ ... የኦሮሞ ህዝብ ጦርነት ሰልችቶታል:: ምክንያቱም በጦርነት ሰዎች ይሞታሉ:: በአንድ ጆምበር ሀያሺህ የሰው ልጅ ሬሳ በተራራ ላይ እንደ እንሰሳ ተነጥፎ ሊታይ ይችላል:: ጦርነት ማለት ይሄ ነው:: የኦሮሞ ህዝብ አንተ እንደምታስበው ፍልስፍና አልጠማውም:: ንፁህ ውሀ - መንገድ - ክሊኒክ ነው የሚፈልገው:: የኦሮሞ ህዝብ ከጥንት ጀምሮ መብቶቹ፣ ባህሉ እንዲከበርለት ይሻል እንጂ የሌሎች ህዝቦችን መብት የማፈን ምኞት ኖሮት አያውቅም:: አንተ በቀል ነው ያረገዝከው:: የኦሮሞ ህዝብ ግን ብቀላ ባህሉ አይደለም:: በተቀረ የተናገርካቸው አብዛኞቹ ረጃጅም ዝባዝንኬ ተረቶች ናቸው:: የፖለቲካ ልምድ ማጣትም ይታይብሃል:: 'የአንድ ፖለቲከኛ ብስለት የሚለካው የሌሎችን መብት ለመጠበቅ ቅድሚያ ሲሰጥ ብቻ ነው' የሚል ፅኑ እምነት አለኝ:: ዞሮ ዞሮ ኤርትራውያን ባዘጋጁት በዚህ የደስታቸው ግብዣ ላይ የግድ መግባባት ላይኖርብን ይችላል:: ሁሉንም ወደፊት የምናየው ይሆናል:: ግልፅነትህን ግን ሳላደንቅ አላልፍም:: ምናልባት ወደ ኢትዮጵያ ከመጣህም በድጋሚ ተገናኝተን እንጨዋወት ይሆናል:: ደግመህ ደጋግመህ ብታስብበት፣ መልሰህ መላልሰህ ከሰዎች ጋር ብትወያይ ደግ ነው:: ወደፊት ላለመፀፀት ሞክር::

በእፅንኦት የምመክርህ ሌላ ቁም ነገርም አለ:: ይህም በጉልበት መጠቀም መፍትሄ አለመሆኑን ነው:: ከኦነግ ጋር ያለን ልዩነትም ይኸው ነው:: የኦሮሞ ህዝብ አካባቢውን ማስተዳደር ይጀምራል:: የመብቱና የኢኮኖሚው ተጠቃሚ ይሆናል:: ባህልና ቋንቋውን ማሳደግ ይጀምራል:: ይህ ከሆነ በኛ እምነት ከሌሎች ኢትዮጵያውያን ጋር በጋራ መኖር የማንችልበት ሁኔታ የለም:: የመገንጠል ጥያቄም የኦሮሞ ህዝብ ጥያቄ ከሆነ በህዝብ ውሳኔ ይስተናገድ ባይ ነን:: የኦነግ መሪዎች ግን ትላንት ነፍጠኛው ያደርግ እንደነበረው በህዝብ

ደም መክበር ነው የሚሹት። በዚህ ከፍተኛ ልዩነት አለን። አንተም ሳታውቀው የአነግ አመለካከት ተሸካሚ የሆንክ ይመስለኛል»

ኩምሳ ይህን ብሎ በአንገቱ የስንብት ሰላምታ አሳይቶት ተለየው።

አኖሌ የተተረማመሰ አሳብ ውስጥ ተዘፈቀ። ድንገት ወደ ጀርመን የመመለስ ሃሳብ መጣበት። ራሱን እንዳልተሳካለት የኦሮሞ ታጋይ መቁጠር ፈለገ። እና ስደት? ጀርመን?

እንደገና ወደ ጀርመን!?

ሲጮህ ቃጣው!

ከጋና፣ ከናይጀርያ፣ ከሴኔጋል፣ ከኢትዮጵያና ከጋምቢያ የመጡ ስደተኞች የታጨቁባት ጀርመን ፊቱ መጥታ ድቅን አለች። እኒያ የሀገራቸው ድህነት - ጉስቁልናና ሰብአዊ መብት ረገጣ መሮአቸው የመጡ ሰዎች የታጐሩባት ጀርመን!

አድካሚ ስራ የሚሰሩ - በድካም ሀሊናቸውን የሚስቱ - የመኖሪያ ቤት ኪራይ መክፈል አቅቶአቸው፣ አውቶብስ ላይ የሚያድሩ- በሰአት ስድስት የጀርመን ማርክ እየተከፈላቸው፣ ከአለት ጉርስ የማያልፍ ስራ እየሰሩ ከምንም ነገር በላይ ከባድ የሆነውን የጀርመኖች ትምክህት ተሸክመው የሚኖሩ አፍሪቃውያን - ትዝ አሉት።

ሲጮህ ቃጣው!

ለራሱም ቃል ገባ።

«አልሰደድም! እኔ ኦሮሞ ነኝ። ለኦሮሞ ህዝብ እታገላለሁ። ለኦሮሞ ህዝብ ምንም ፋይዳ የማያመጡትን የፖለቲካ ድርጅቶች ጭምር እታገላቸዋለሁ?» እያለ ለራሱ ቃል ገባ።

- 2 -

'ይስሀቅ ኤፍሬም' የሚል ፅሁፍ ደጁ ላይ ከሚነበብበት ያማረ ግቢ ውስጥ፣ በሚንቀለቀል የጣውላ እሳት ዙሪያ ሁለት ሰዎች ተቀምጠዋል። ነበልባሉ ከፀጥተኛው ምሽት ጋር የዝምታ ህብረትርኢት ፈጥሮ ምሽቱን አስውቦታል። ሁለቱ ሰዎች አኖሌና ሮዛ ናቸው። ሮዛ ዛሬ ደስተኛ አይደለችም። ምክንያቱም በዚህ ምሽት አኖሌ ዋቆ ወደ ኢትዮጵያ እንደሚመለስ የመጨረሻውን ቁርጥ አድርጐ ነግሮአታል። አኖሌ ኤርትራ እንዲቀር ስትወተውተው ብትሰነብትም ሳይሳካላት መቅረቱ ነው።

«ግብግቡው ታዲያ እንዴት ነበር?» ስትል ወሬ ስወጠች።

«የጨረባ ስርግ ነበር» አላት።

«አልተደሰትክም?»

«ከዳዴኡኦ ሰዎች ጋር አልተግባባንም።»

«ማናቸው እነሱ?»

«በኢህአዴግ ውስጥ ያሉ ኦሮሞዎች። የኦነግ አመለካከት ተሸካሚ አድርገው ቆጠሩኝ። ኦነግን ስለሚጠሉት፣ ከእነሱ የተለየ አሳብ ያለውን ሁሉ በዚያ መነፅር ነው የሚመለከቱት። የኦነግን መሪዎች ከኔ በላይ የሚያውቃቸው የለም። ሰባት አመት ሙሉ አውቃቸዋለሁ። በአውሮፖ ምድር ሲዘናኑ ነው ጊዜያቸውን የፈጁት። እንደነርሱ ጨዋዊ አድርገው ቆጠሩኝ...»

ሲጋራውን የሚንቀለቀለው እሳት ላይ ለኮሰ።

«ወደ ኢትዮጵያ ተመልሰህ እንዴት ለመኖር ነው ያሰብከው?»

«ገና አልወሰንኩም»

«አይተኸው ካልተስማማህ ትመለሳለህ?»

«አልመለስም። እዚያው እሞታለሁ! »

ጨፍጋጋ ስሜት አድሮበታል።

«ሞትን ምን አመጣው ታዲያ?» ብላ ጠጉሩን ታሻሽው ጀመር።

ረጋ ብላም እንዲህ አለችው፣

«እየውና ካልተስማማህ ወደኛ ተመለስ። እዚህ በጣም ይመችሀል። ይህ የኔ ፍላጐት ብቻ አይምስልህ። የአብርሀ ፀሎት ጭምር ነው። ዶክተር አበራም እዚህ እንድትቀር ይፈልጋል። አዶናይም እዚህ ከቀረህ በቂ ስራና ምቹ የኑሮ ሁኔታ እንደሚዘጋጅልህ ነግሮኛል። በርግጥ 'አትጫኑት፣ ፍላጐቱን ይፈፅም' ብሎኛል። ልንጫንህ አንሻም። ከኛ ጋር ብትሆን ግን በጣም ደስተኛ ነኝ። ማማ እንዴት እንደምትወድህ አይተሀታል? እናት ደሞ የለህም አይደል? ማማ ያንተም እናት ትሆናለች። ሌላ የምስራች ደሞ ልንገርህ። ባባ በህይወት መኖሩን ትናንት ሰማን። በሀቡአ ሱዳን ውስጥ ሲንቀሳቀስ ነበር። በደስታ ልናብድ ደርሰን ነበር ብታይ። ከአስር ቀን በሁዋላ አስመራ ይመጣል። ትተዋወቀዋለህ። እርግጠኛ ነኝ ይወድሀል። ባባ ሰው ይወዳል»

ሮዛ እንዲህ እንዲህ እያለች በደስታ ታጫውተው ጀመር።

አኖሌ የሚንቀሳቀሰው እሳት ላይ አይኖቹን ተክሎ በሀሳብ ርቆ ነጉዶ ነበር።

«ሮዚና ... ስለወደዳችሁኝ በጣም አመሰግናለሁ» ሲል ተነፈሰ «... በህይወቴ ሙሉ የናንተን የመሰለ ቤተሰብ ውስጥ ጠልቄ ገብቼ አላውቅም። የማይረሳ ቤተሰባዊ ፍቅር ስላስተማራችሁኝ ከልብ አመሰግናለሁ። ኤርትራ የምቆይበት ምክንያት ግን አይታየኝም። እናንት ኮምቢሽታቶ ላይ ከበሮ ይዛችሁ አይታየኝም። እናንት ኮምቢሽታቶ ላይ ከበሮ ይዛችሁ መጨፈራችሁን ቀጥሉ። ይገባችሁዋልም። እኔም ወደ ቡርቃ አመራለሁ። ወገኖቼ በየደቂቃዋ ስሜን ያነሱ ይሆናል» ብሎ ለጥቂት ደቂቃዎች በዝምታ ተዋጠ።

እንደገና መናገር ሲጀምር ድምፁ ጉርንኖ ነበር፣

«አዎን መሄድ አለብኝ። የምሄደውም ነገ ነው። ነገ በማለዳ ወደ ሀገሬ እመለሳለሁ። እኔ ለኤርትራ ህዝብ አልታገልኩም። ልታገልም ሆነ ላገለግል አልፈልግም። ለኤርትራ ህዝብ የማገለግልበት ምንም በቂ ምክንያት የለኝም። የራሴ ህዝብና አገር ያለኝ ሰው ነኝ። ኤርትራውያንም ቢሆኑ ቼ ጉቤራን አይፈልጉትም። የራሳቸው ቼ አላቸው። ብዙ ሺህ ቼዎች አሉዋቸው...»

«ነገ ልትሄድማ አትችልም!» ስትል ጮኸች።

«ምነው?» አላት።

«በኔ ሰርግ ላይ መገኘት አለብህ።»

አኖሌ ፈገግ አለ።

«ልታገቢ ነው እንዴ?»

«አዎን።»

«ማንን?»

«አዶናይ»

«እውነት?»

«የምንስማማ አይመስልህም?»

«ጥሩ ምርጫ ነው። መቼ ወሰናችሁ ለመጋባት?»

«ከሰባት አመት በፊት» አለች።

«የዋቀዮ ያለህ» ብሎ ጮኸ።

«ረጅም ጊዜ ነው» ብላ ፈገግ አለች።

«ያኔ የተገናኘን ጊዜ ግን ፍቅረኛ እንደሌለሽ ነግረሽኝ ነበር»

«ያኔ ዋሽቼሀለሁ።»

«ለምን ዋሸሽኝ ሮዚና?»

«በወቅቱ ልነግርህ አልችልም ነበር። ምክንያቱም ካንተ ጋር የምንገናኘው ድርጅታዊ ተልእኮ ይገፋ ነበር። ባህርይህን አላውቀውም። ምናልባት እንደወታደሮቹ ወሲብ የምትወድ ከሆነ ፍላጎትህን ለመፈፀም ጭምር ተዘጋጅቼ ነበር።»

አኖሌ ተገርሞ ጥቂት ደቂቃዎች በዝምታ ቆየ።

«ግን በወቅቱ አደገኛ ድርጊት መፈፀምሽ ይገባሽ ነበር?» ሲል ጠየቃት፣ ሁኔታውን ለማስታወስ እየሞከረም «... እናትሽም አንቺም አደጋ ውስጥ ነበራችሁ። እንዴት በዚህ መንገድ የስለላ ስራ ይሰራል? በወቅቱ መኖሪያ ቤትሽን ለኔ ማሳየት ጀግንነት ሳይሆን ቂልነት ነበር።»

ሮዛ ጭንቅላትዋን ግራ-ቀኝ ስትወዘውዝ ቆይታ፣

«ከባድ እንደነበር ይገባኛል። ሆኖም ሰብአዊነት እንደሚያጠቃህ ሳሚ ነግሮን ስለነበር ነው ያንን የወሰንነው። ጥርጣሬ ልብህ ውስጥ እንዳይኖር ለማድረግ ነበር ያን የፈፀምኩት። ያን ማድረጌ አደገኛ ቢሆንም ውጤት ግን አጊኝተንበታል። ግን እኔ በግሌ ስሜታዊም ነበርኩ።

«ለምን?»

«ተልእኮውን ያለ እንከን የማሳካት ከፍተኛ ፍላጎት ነበረኝ»

አኖሌ በአሳብ ርቆ ሄዶ ነበር፣

«አንድ ነገር ልጠይቅሽ ሮዚና?»

«ምን?»

«በተሰነባበትንባት የመጨረሻ ቀን፣ ስመሽኝ ነበር። በአይንሽ ሙሉም ልክ እንዳሁኑ እንባ ሞልቶ ተመልክቼ ነበር። ይህ ሁሉ ድራማ ነበር?»

«አይደለም!» አለች ቅጭም ብላ «... የድርጅቱን አላማ ለማስፈፀም ብዙ የማስመሰል ስራ ሰርቻለሁ። ያንቀን ግን የልቤን ነበር ያን ያደረግሁት። ልቤ ለሁለት ተከፈለ። አብርሀን ከሞት ለማትረፍ የመጨረሻ ተስፋ አንተ ብቻ ነበርክ። እኛሬሽኑ ካልተሳካ

ደግሞ አንተም አብርሀም እንደምትገደሉ አውቅ ነበር፡፡ ያንን አሰብኩ፡፡ ድንገት ውስጤን ሀዘን በላው፡፡ የአብርሀን ህይወት ለማዳን አንተን ገፋፍተን ወዳላሰብከው ቀለበት ውስጥ ካስገባንህ በሁዋላ ህይወትህን ብታጣ፣ እድሜ ልኬን ከፀፀት አልወጣም ነበር፡፡ እና የስንብት ነበር የሳምኩህ፡፡»

«ገፋፍታችሁኛል እንዴ ሮዚና?» ሲልጠየቃት፤ ገፋፍተን አስገብተንህ ያለችው ከንክኖት፡፡

«አዶናይ አልነገረህም?»

«ምኑን?»

«ያለፈ ታሪክ ስለሆነ እንደማታዝንብን ተስፋ አደርጋለሁ» አለች እጁን እያሻሸችው፡፡

«ንገሪኝ ምንድነው?»

«ከመከላከያ ሚኒስቴር የተገኘ ብሎ ሳሚ የላከልህን ዶብዳቤ እዚሁ አስመራ ውስጥ እኛው ነን ያዘጋጀነው፡፡ ሀሳቡን ያመጣው ግን ሳሚ ነበር...»

ከሚያውቃት ሴት ጋር እያወራ መሆኑን ተጠራጠረ፡፡

«እብዶች ናችሁ! » ሲል ተነፈሰ፡፡

ሌላ ቃል አልጨመረም፡፡ ቅሬታ ግን አላደረበትም፡፡ ዞሮዞሮ ከደርግ ካምፕ በጥሩ ጊዜ መውጣት መቻሉን ወዶታል፡፡ ከዚያም በላይ በቂ የትግል ልምድ ለማግኘት ረድቶታል፡፡

«አኖሌ ... በቃ ወሰንክ?»

«ምኑን?»

«ወደ አዲሳባ መመለሱን?» አለች ትክዝ ብላ፡፡

የማይለወጥ አሳብ መሆኑን ከገለፀላት በሁዋላ ድንገት አንድ የቆየ ነገር አስታወሰ፡፡

«ፊንፊኔ የሚለውን ስም ተውሸው ማለት ነው?»

ሮዛ ፈገግ አለች፡፡

«በመጀመሪያ የተገናኘን ቀን ፊንፊኔ የሚለውን ስም መጠቀሜ ትዝ ብሎህ ነው?»

«እህ!»

«ደገርምሀል በወቅቱ የአዲስ አበባን ስም በፊንፊኔ ተክቼ

የተናገርኩት በአዶናይ ታዝዤ ነበር፡፡ እኔ ቃሉንም ሰምቼው አላውቅም ነበር፡፡»

«ለምን አላማ?» አለ ተገርሞ፡፡

«ያንተን የብሄርተኝነት ስሜት ለመመዘን የተሰነዘረች የፍተሻ ተኩስ ነበረች፡፡ ውጤቱ ታዲያ ጥሩ ነበር የሆነልን፡፡ ታስታውስ እንደሆን ስሜታዊ ሆነህ ነበር፡፡ የእለቱ እለት ለአዶናይ ሪፖርት ሳደርግለት ከጠበቅነው በላይ ኦሮሞ ነው ነበር ያለኝ፡፡»

አኖሌ በመደነቅ ራሱን ግራ ቀኝ ናጠ፡፡

«ምን አሰብክ ታዲያ?» አለች የሚያቃጥል መዳፉን እያሻሸችው፡፡

«ሚዲስፒያቼ ሮዚና... ነገ ወይም ከነገ ወዲያ ወደአዲስ አበባ እሄዳለሁ፡፡ ዛሬውኑ ደውለሽ ለአብርሀ ለአዶናይና ለሳሚ ንገሪያቸው፡፡»

በነጋታው ተሲያት ላይ አስመራን ለቆ ወደ አዲስ አበባ በረረ ...

አስር ያህል የሻእቢያ ታጋይ ወዳጆቹ ከአይሮፕላን ማረፊያው ድረስ መጥተው ሸኙት፡፡ አብርሀ ፀሎት አምስት ሺህ ዶላር በፖስታ አሽጎ ሰጠው፤

«ምንድነው ይሄ?» አለ አኖሌ ግራ ተጋብቶ፡፡

«ሶስት ሺ ዶላር ህዝባዊ ግንባር የመደበልህ ነው፡፡ ለድርጅቱ አስተዋፅኦ በማድረግህ፡፡ የተወሰነልህ ክፍያ ግን አይደለም፡፡ አዲስ አበባ እንደደረስክ ቢያንስ እንዳይቸግርህ በማሰብ የተደረገ ነው፡፡ ሁለት ሺውን ጣሊያን የሚኖር ታናሽ ወንድሜ የላከልኝ ገንዘብ ነው፡፡ እንደ ኪስ ገንዘብ ተመልከታት፡፡»

«አመሰግናለሁ!» አለ - ፊቱ እየቀላ፡፡ ባሳዩት ፍቅር ልቡ ተነካ፡፡ ከአብርሀ ፀሎት ጋር ተቃቅፈው ሲሰነባበቱ፤

«በደስታም ሆነ በሀዘን ጊዜያት የጠበቀ መተሳሰብ እንዲኖረን እመኛለሁ» አለው፡፡

ዶክተር አበራም በሞቀ ሁኔታ እየሳመ ሲሰናበቱት፣

«ለኤርትራ ትግል አንድ ድንጋይ ወርውረሀል፡፡ የወረወርከት ድንጋይ ኢላማዋን መትታለች፡፡ ኤርትራ የፈፀምክላትን ውለታ ለዘልአለሙ አትረሳውም፡፡ ውለታህን ለመክፈል ጭምር ምንጊዜም ቢሆን ዝግጁ ናት» አሉት፡፡

አኖሌ በቀዘቀዘ ስሜት፣

«ለኤርትራ ብዬ ሳይሆን ለራሴው ስል የፈፀምኩት ስለሆነ ያን ያህል አያኩራራኝም» ሲል መለሰላቸው። ዶክተሩ ፈገግ አሉ። ትህትናውን አደነቁ።

ከሳሙኤል ጋር ሲሰነባበቱ፣ በሳሙኤል አይኖች እንባ ሞልቶ አኖሌ ተመለከተ።

«ተንኮለኛው ወዳጄ፣ ይሄ ሁሉ መረበሽ ምንድነው?» አለው።

«በልብህ ቂም ይዘህብኝ ይሆን?»

«እመነኝ ሳሚ። አላማ ያለህ ሰው በመሆንህ ምንጊዜም አከብርሃለሁ። 'ሳይደግስ አይጣላም' ይባሉ አማሮች። ዞሮ ዞሮ ውጤቱን ብቻ እንመልከተው።»

ከሳሙኤል በሁዋላ ሮዛን ተሰናበታት፣ ደረቱ ላይ ልጥፍ አለች። ጉንጮችዋ ባንዴ ታጠቡ።

«ክላ! እድለኛ አይደለሁም። ከምወደው ሰው መለየት አልችልም።» አለችው።

«ምንጊዜም አልረሳሽም» አላት በጆሮዋ።

ቀጥሎ የተሰናበተውን ሰው ግን አላወቀውም። ፊቱ ትዝ ይለዋል። የት እንዳየው ግን ሊመጣለት አልቻለም። አቅፎ በስንብት እየሳመው፣

«የት ነበር የምንተዋወቀው ጓል?» ሲል ጠየቀው።

«አብርሀ ፀሎትን አስፈትተህ እኔን ማሳሰርህን ጨርሶ ረስተኸዋል ወይስ ሞተአል ብለህ ደምድመህ ነበር?»

«የዋቀዮ ያለህ!» ብሎ ጮኸ። «አንተው ኖረሀል? ለመሆኑ እንዴት አመለጥክ ከዚያ ግቢ? እንደማየው የጭልፊት ክንፍ የለህም።»

ጉልማሳው ሰው ፈገግ አለ፣

«የእስር ቤቱ ወጥ ቀቃይ ነበርኩ! እናንተ ከወጣችሁ በሁዋላ እያፋዋጨሁ ወደ ስራዬ ገባሁ። በዚያን ምሽት ደስተኛ ስለነበርኩ፣ በነጋታው ለእስረኞቹ የቀቀልኩት ወጥ እጅ የሚያስቆረጥም ነበር። ይታይህ ወዳጄ ... ሻእቢያ የሚባል የተረገመ ድርጅት ለእስረኞች መልእክት እንዳደርስ በመፈለጉ ሰባት አመት ሙሉ የእስር ቤት ወጥ ቀቃይ ሆኜ እንድቆይ አዞኝ እዚያው ከረምኩ።»

የአኖሌ ሽኚዎች በሳቅ አውካኩ።

በመጨረሻ ፈንጠር ብሎ ቆሞ የነበረውን ሰው ተሰናበተው። አዶናይ! ከአዶናይ ጋር ተቃቀፉ። በሞቀ ሁኔታ ጀርባ ለጀርባ እየተጠባጠቡ ቆዩ። መሰነባበቱ ከበዳቸው። ስሜቱን እንዳልቻሉ ታወቀባቸው። በእምባሶይራ ሆቴል ያደረጉዋትን አስጨናቂ ቆይታ አስታውሰው ይሆን? የአዶናይን እንጃ! አኖሌ ግን በአሳብ የሁዋሊት ተጉዞ ነበር። ሄዶ ሄዶ በዚያች አስጨናቂ ደቂቃ ላይ አረፈ። ያቺን ወሳኝ ደቂቃ ሲያስብም ስትኮነኩነው የከረመችውን አንድ ጥያቄ ለአዶናይ ለማቅረብ ተገፋፋ።

«አንድ ነገር ልጠይቅህ፣ አዶናይ?»

አዶናይ ምላሽ ሳይሰጥ አይን አይኑን ያየው ጀመር።

«እምባሶይራ ሆቴል በኔ ክፍል ለመጨረሻ ጊዜ ስንነጋገር ባቀረብኩት አሳብ ባልስማማ ኖሮ በርግጥ ሀገር ጥለህ ትጠፋ ነበር?»

አዶናይ ምላሽ በመስጠት ፈንታ፣ ፈገግ ብሎ አይኖቹን ወደ ሰምበል አቅጣጫ አሻገረ፣

«ነገረኝ? ዘውትር ስለምትኮነኩነኝ ነው ማወቅ የፈለግሁት። ደሞም ያለፈ ታሪክ ነው» አለው።

«ሀገር ጥሎ የመጥፋት ጉዳይ እንኳዋ የሚታሰብ አልነበረም» ሲል መለሰ አዶናይ። ያልፈለገው ርእስ እንደተነሳ ገፅታው ላይ ታወቀበት።

«ታዲያ ምን ታደርግ ነበር?»

«ምን ማድረግ ይገባኝ እንደነበር መቸም አንተም የምትገነዘበው ይመስለኛል።»

አኖሌ የአዶናይን ጭንቀት ሲያይ በምላሹ ላይ አገዘው፣

«በርግጥ ትፈፅመው ነበር?»

«አማራጭ አይኖርም ነበር፣ አኖሌ።»

አኖሌ አልደነገጠም። የጠበቀው ነበር።

«አውቃለሁ አዶናይ» አለ በደበዘዘ ፈገግታ ተውጦ «... አውቃለሁ የተናገራችሁትን ትፈፅማላችሁ ...»

የኢትዮጵያ አየር መንገድ አይሮፕላን ከአንድ ሰአት ሰላማዊ በረራ በሁዋላ አዲስ አበባ ተቃርቦ ማዘቅዘቅ ጀመረ። አኖሌ በአይሮፕላኑ መስኮት አረንጉዋዴ ስጋጃ የለበሰውን የኦሮሚያ መሬት ሲመለከት ከጥቂት አመታት በፊት ከአባቡ ጋር የተለዋወጣቸውን ጥቂት ቃላት አስታወሰ፣

- አኖሌ ልጄ?-
- አቤት አባቴ-
- ያንን ሰማይ ታየዋለህ! ?»
- የቱ!?-
- እስከ አድማስ የተዘረጋውን፦
- አዎን አባቴ፦
- እንኩዋን መሬቱ ሰማዩም የኦሮሞዎች ነው፡፡-!